

# IQRA

اقراء

EESTI MOSLEMITE KUUKIRI

NR 36

SEPTEMBER 2012 /

ŠAWAAL - DHU-L-QADA 1433

**Suure mõttega  
väike *dawalaud***

**20 nõuannet  
õdedele enne  
abiellumist**

**Minu Ghana**

**Testament**

***Halalviisil looma tapmisest***

# السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

*Assalamu alikum warahmatullahi wabarakatuh!*

Selle kuu Iqra peateemaks oleme valinud aktuaalse *halal* lihatööstuse küsimuse, kuna hetkel on Eestis käimas Euroopa Liidu loomade tapmise ja katsetega seotud seaduse kohaldamine. Kuigi iga moslem ei pea ise oskama loomi tappa, peaks meil kõigil siiski aimu olema sellest, mida *halal* meetodil tapmine endast täpsemalt kujutab ja miks moslemid seda meetodit teistele eelistavad. Peateema ehk lihaga on seekord seotud ka meie lugejaküsimus, pudrupotike, *hadiit-hinurk*, *fatwanurk*, *duaanurk* ja peatükk Nele raamatust „Mina olen moslem“.

Loomulikult pakume ka palju muud huvitavat lugemist. Oma islami leidmise loo jutustab meile seekord Agnes; Eileen juhatab moslemipäevikutes sisse oma Ghanas käimise loo ja seletab lahti *tawhiid ar-rububiya* mõiste; Yusuf, kes muidu vahendab meile huvitavaid seiku Mediinast, räägib seekord hoopis sellest, kuidas ta Tallinnas ja Tartus inimestele islamiraamatuid jagamas käis. Reisime lirimaale, et vaadata, kuidas elab sealne moslemikogukond ja uurime edasi ka Iraani juhi Khamenei elu saladusi.

Meil on väga hea meel tervitada oma väikese toimetuse koosseisus uut kaastegijat – *marhaba*, öde Hawa! Loodame, et meie koostöö kujuneb pikaks ja viljakaks *inšaAllah*. Hawa hakkab meile tõlkima materjali uue rubriigi jaoks, mis annab õdedele abielueelset nõu. Alates järgmisest kuust võtab Hawa enda õlule ka meie islamimaailma reisirubriigi.

Laste jaoks õpime seekord väikelapse kõne ja keele arengu kohta ja kuidas tagada, et lapse toidus oleks piisavalt rauda. Uurime ka, mida maitseained meie tervise heaks suudavad teha ja jätkame E-ainete tundmaõppimist. Kindlasti tasub mainida ka väikest artiklit testamendi koostamise kohta ja siinkohal kõigile konvertidele südamele panna – kirjutage testament!

Meeldivat lugemist!

*Fi amani llah!*

Kuukirja koostajad



# SISUKORD

<i>Halal viisil looma tapmisest (Aisha)</i>	4
<i>Islamiuudised (Kawthar)</i>	10
<i>Minu lugu (Agnes)</i>	17
<i>Moslemipäevikud: Minu Ghana (1. osa) (Eileen)</i>	18
<i>Mina olen moslem: Toidulaud (Nele)</i>	20
<i>Minu Mediina: Suure mõttega väike dawalaud (Yusuf Said)</i>	22
<i>Reis ümber islamimaalima: lirimaa (Amina lirimaalt)</i>	24
<i>Khamenei elu saladused (2. osa) (Amina Bahrainist)</i>	26
<i>20 nõuannet õdedele enne abiellumist : Sissejuhatus (Hawa)</i>	32
<i>Eriline laps : Noppeid väikelapse kõne ja keele arengumailt (Rubaba)</i>	33
<i>Lisateavet lapsest : Kuidas tagada, et teie lapse toidus oleks piisavalt rauda? (Annely)</i>	35
<i>Looduslik ravi : Maitseained tervisele (Khadija)</i>	38
<i>Toidunurk: Millised E-ained on haram? ( 2. osa) (Zeyneb)</i>	44
<i>Elu eesmärk - Paradiis : Kannatlikkusest (5. osa) (Amina lirimaalt)</i>	50
<i>Surmast : Duaa ja kadunukese meenutamine (Aisha)</i>	52
<i>Testament (Aisha)</i>	54
<i>Lugeja küsib, lugeja vastab!</i>	55
<i>Pudrupotike, keeda! Liharogade eri! (Zeynep, Karima, Sarah)</i>	58
<i>Koraaninurk : Imeline mälu (Khadija)</i>	61
<i>Hadithinurk : Halal liha (Aisha)</i>	63
<i>Fatwanurk : Loomade tapmisest (Aisha)</i>	64
<i>Duuanurk : Mida looma tappes või ohverdades öelda (Aisha)</i>	66
<i>Ma käin islamiülikoolis : Tawhiid ar-rububiya (Eileen)</i>	67
<i>Õpime Egiptuse dialekti : Tee küsimine (Nele)</i>	73



# HALAL VIISIL LOOMA TAPMISEST

Tõlkinud ja koostanud: Aisha

## SISSEJUHATUS

Maailma Islami Ühenduse Islami Õiguse Nõukogu kümnendal istungil Mekas 17.-21. oktoobril 1987. aastal arutati pikalt elektrinarkoosi kasutamise küsimust loomade tapmise ajal. Nõukogu väljastas *fatwa*, mille kohaselt on elektrinarkoosi lubatud kasutada väga rangetel tingimustel: elektrinarkoosi saanud loom ei tohi enne veristamist surra ega tohi antud narkoos talle ka mingit piina ega valu põhjustada.<sup>1</sup> Lisaks peab loom olema suuteline ka sellest uimastamisest taastuma, juhul kui veristamist ühel või teisel põhjusel ei toimu.<sup>2</sup>

Tänapäevaks on väga paljud teadlased elektrinarkoosi teemat lähemalt uurinud ja nende uurimused on tõestanud, et elektrinarkoos ei ole kasulik ei loomadele ega inimestele. Veelgi enam, uurimused näitavad, et religioosne veristamine eelneva uimastamiseta on nii loomade heaolu,

<sup>1</sup> Rezgui 2010:4.

<sup>2</sup> Rezgui 2010:7.

liha kvaliteeti, inimeste tervist kui ka keskkonnasäästlikkust silmas pidades kõige kasulikum ja turvalisem valik. Alates 1999. aastast on Euroopa *Fatwade* ja Uuringute nõukogu keelustanud<sup>3</sup> Euroopa moslemitel süüa selliste loomade ja lindude liha, mida on enne veristamist elektriga uimastatud.<sup>4</sup> Uuringute kohaselt ei ole esiteks võimalik kindlaks teha, kas loom on peale uimastamist ja veristamise hetkel veel elus või juba surnud (kui surnud, siis moslemitel on keelatud seda liha süüa). Juhul kui aga elektrišokk on olnud liiga väike, võib loom ka uuesti teadvusele tulla ning sellisel juhul kannatab ta kindlasti elektrišokist saadud piinade käes. Looma eelnev uimastamine toob seega kaasa järgmised vastuvõtmatud tagajärjed: looma piinamine, looma veristamisele eelnev surm, jääkveri lihas, veresoonte plahvatamine, aju dispersioon kehas.<sup>5</sup>

<sup>3</sup> *Fatwa of the European Council for Fatwa and Research No. 29, 5th Session meeting in Koln / Germany, 22 and May 29, 1999.*

<sup>4</sup> Rezgui 2010:4.

<sup>5</sup> Rezgui 2010:8.

Sellest hoolimata väljastavad osad Euroopa mošeed (kaasa arvatud näiteks Prantsusmaa kolm suurimat mošeed) vanade *fatwade* põhjal *halal* sertifikaate tapamajadele, kus loomi ja linde veristamisele eelnevalt uimastatakse, kuigi tänapäevase teaduse valguses on väljastatud uued keelavad *fatwad*. Moslemite kohustuseks on siiski enda ja loomade eest seista; neil on selleks ka Euroopa Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni 9. artikli kohaselt õigus, sest seal seisab:

Artikkel 9. Mõtte-, südametunnistuse ja usuvabadus

1. Igaühel on õigus mõtte-, südametunnistuse ja usuvabadusele. See õigus kätkeb vabadust muuta oma usku või veendumusi, samuti vabadust kuulutada oma usku või veendumusi nii ükski kui koos teistega, avalikult või eraviisiliselt kultuurse, õpetamise, tava ja kombetalituse kaudu.

2. Vabadust kuulutada oma usku või veendumusi võib piirata üksnes seaduses ettenähtud kitsendustega

ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ühiskondliku turvalisuse huvides, avaliku korra, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.<sup>6</sup>

Isegi kui Eestis täiendatakse loomakaitseadust vastavalt Euroopa Liidu direktiividele, siis ei ole tegelikult mingit põhjust, miks juutidele ja moslemitele ei võiks jääda õigus loomi tappa sellele viisil, mida nende usk neile on määranud. Euroopa Liidu karmid loomakaitseadused kehtivad ju ka teistes Euroopa Liidu riikides, kuid sellest hoolimata on näiteks Prantsusmaal ELi direktiivist 93/119/CE tuleneva artikli 8 kohaselt religioossetel põhjustel lubatud looma tappa ilma eelneva uimastamiseta.<sup>7</sup> Õigust looma tappa ilma eelneva uimastamiseta ei pea tegelikult tagama mitte vaid usuvabadusest lähtuvalt, vaid arvestades uute uurimustega antud vallas võib kindlalt väita, et uimastuseta tapmist võib pidada uimastusega tapmisele võrdseks või isegi paremaks meetodiks. Sellest täpsemalt aga edaspidi.

## ISLAMI SEADUS

Islam ei ole ainult usk, see on moslemite eluviis, mille kõik olulised osad on paika pannud Koraan ja Prohvet Muhammedi (saws) õpetus ehk sunna. Ka kõik see, mis puudutab toitu, on väga täpselt reglementeeritud. Kuigi moslemitel on lubatud liha süüa, ei ole see õigus kasutatav ilma samaaegse vastutuse võtmiseta. Koraan ja sunna kirjeldavad täpselt, milliseid loomi võib ja milliseid ei või süüa. Luba loomi söögiks tappa võib kasutada vaid kooskõlas seadustega, mis näevad ette, kuidas loomi kohelda ja kuidas neilt elu võtta.

<sup>6</sup> Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon.

<sup>7</sup> Décret no 97-903 du 1er octobre 1997 relatif à la protection des animaux au moment de leur abattage ou de leur mise à mort, NOR: AGRG9700663D.

Selleks, et looma süüa, peavad olema täidetud järgmised eeltingimused: (1) loom peab olema terve ja lubatu kategoorias, (2) veristamist peab teostama täie mõistuse juures ja kompetentne moslem (või juut või kristlane), (3) kasutama peab piisavalt pikka ja väga teravat nuga, (4) looma ei tohi tappa teiste loomade nähes, (5) tapetav loom ei tohi nuga näha.<sup>8</sup>

Loomalt elu võtmiseks tuleb kõigepealt lausuda „Jumala nimel, Jumal on Suurim“, seejärel terava pika noaga kiirelt ühe liigutusega lõigata korraga läbi hingetoru, kaks unearterit, söögitoru ja kaks kaelaveeni.<sup>9</sup>

See sügav ja lai sisselõige, millega lõigatakse läbi igasugune aju verevarustus, põhjustab kiire verekaotuse ja hemorraagia (verejooksu) šoki. Veri on suure surve all ja liigub kiiresti, eriti suurtes unearterites, ja füüsika seaduste järgi liigub rõhk alati kõrgema vastupanu poolt madalama poole; lõikekoht ongi selleks madala vastupanu punktiks nii sellele verile, mis liigub aju suunas kui ka sellele, mis liigub ajast eemale. Kuna süda on veel täiesti terve ja funktsioneeriv, siis pumbatakse kõik veri võimalikult kiiresti kehast välja, mistõttu vererõhk kehas kiiresti alaneb. Nii jääb aju ilma oma peamisest hapniku ja glükoosivarustajast, mis omakorda viib hapnikupuuduse ja peaaegu momentaanse teadvuse kaotuse ni (anesteesiani või „uimastamiseni“ loomulikult viisil).<sup>10</sup>

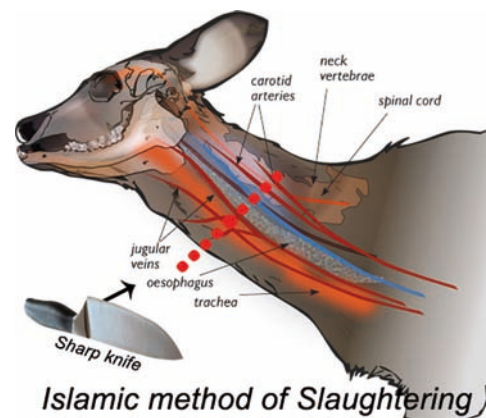
Loom ise on sel hetkel stabiilses ja vaiksuses olukorras, kus ta ei liiguta ega näita üles mingeid stressi jooni. Kui loomal oleks valus või ta piinleks kõri sisselõike tõttu, peksaks ta jäsemetega või näitaks muul viisil oma rahuolematust välja. Mõne aja pärast, kui loom on juba teadvuse kaotanud, hakkab süda kiiremini lööma ja aina

<sup>8</sup> Ritual Slaughter in Islam 2008.

<sup>9</sup> Rezgui 2010:6.

<sup>10</sup> Rezgui 2010:31.

rohkem verd pumpama, sest terveks jäänud seljaaju annab südamele edasi käsu hapnikuvaegusesse jäänud peaaugult, et too verd juurde pumpaks ja nii töötab süda edasi, kuid veri valgub kõik kiiresti kehast välja. Algavad



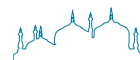
tahtmatud kokkutõmbed ja krampid, mis on vaid automaatsed füsioloogilised refleksid, et võimalikult kiiresti võimalikult palju verd pähe saata. Need kokkutõmbed ja krampid on täiesti valutud – mitte nagu tavaline pealtvaataja võiks arvata – tingitud looma piinlemisest, sest loom on juba teadvuseta, kuid ta seljaaju, mis ühendab närvid jäsemete, lihaste ja organitega, funktsioneerib veel. Seega väljub loomast lõikekohalt suur hulk verd, millele lisandub kokkutõmmete ja krampide surve ja pigistamise tõttu veelgi rohkem verd, mis omakorda viib võimalikult suure verekaotuse ja võimalikult väikese verejäägini lihas, mis annab lihale parema kvaliteedi (mis on inimesele nii ohutum kui ka tervislikum).<sup>11</sup>

Koraanis on kirjas: „Teile on keelatud (ise) surnud (loomad), veri, siga ja see, mis on pühendatud kellelegi teisele kui Jumalale ja läbi kägistamise, kõva löögi, ülepeakaela kukkumise, sarvedega puskimise tapetud (loomad) ja need, kellest metsloom on söönud ...“ (5:3)

Sellest ja teistest allikatest tulenevalt võib moslemitele keelatud toidu kokku võtta järgnevalt:

Moslemitel on keelatud süüa sea-liha; veretooteid; midagi, mis on oh-

<sup>11</sup> Rezgui 2010:31-32.



verdatud ebajumalale; sellise looma liha, mis on surnud enne reeglitekohast tapmist (ükskõik, kas kägistatud, tugevast löögist, kukkumisest, sarvelöögist, elektrišokist, püssikuulist, gaasist, mürgisüstitist vm) (Koraan 2:173, 5:3); eesliha (Al-Bukhari: köide 7, raamat 67, nr 434); liha söövaid loomi (st neid, kellel on kihvad murdmiseks, näiteks hunt, koer, lõvi jne) (Al-Bukhari: köide 7, raamat 67, nr 438); röövlind (st neid, kellel on küünised) (Muslim: raamat 21, nr 4752) ja kõiki muid selliseid loomi, mis võivad söömisel meile kahju teha (näiteks rotid, mis võivad edasi anda haigusi, igasugused mürkmaod jne) (4:29, 2:195).

Islami seadus ei ole määranud mitte ainult seda, mida moslemid süüa võivad või ei või, vaid ka selle, kuidas moslem üldse loomadega käituma peab. Näiteks on nii Al-Bukhari kui ka Muslimi *hadiith*ikogumikus jutustus sellest, kuidas lapsed olid elava linnu kinni sidunud ja selle pihta sihtisid. Ibn Umar (rama) ütles: „Prohvet neidis neid, kes ükskõik millist elusolendit sihtmärgina kasutavad.“

Prohvet (saws) keelustas väga kindlalt loomade väärkohtlemise, seal hulgas näiteks loomade ülesässitamise, et nad üksteisega võitleksid (At-Tirmidhi, Abu Dawud). Islami seaduse järgi on inimesel õigus maa hüvedest osa saada, kuid samas on tal ka kohustus teha seda kasutades oma intelligentsi ja headust.

Prohvet (saws) jutustas samuti oma kaaslastele, kuidas Jumal karistab teispoolsuses üht inimest, kes kassi surnuks näljutas. Ta (saws) ütles: „*Ta ei andnud sellele süüa ega lasknud seda ka vabadusse, et ta võiks end ise toita.*“ (Al-Bukhari, Muslim) Samuti jutustas Prohvet (saws), et üks teine inimene jootis janust koera ja sai selle läbi Jumalalt oma patud andeks. Seepeale küsisid Prohveti (saws) kaaslased temalt: „Kas saame siis loomade eest tasu?“ ja Prohvet (saws) vastas: „Iga elusolendi vastu

*headuse üles näitamises on tasu.*“ (Al-Bukhari, Muslim)

Nii loomade transportimine kui ka transpordiloomade kohtlemine peab toimuma väärkohtlemiseta. Prohvet (saws) ütles: „*Kui reisite rohelises piirkonnas, siis andke oma kaamelile tema osa maapinnalt. Kui aga reisite kuivas piirkonnas, siis kiirustage, et oma ratsalooma võimeid säilitada.*“ (Muslim, At-Tirmidhi, Abu Dawud)

Kui loomalt on vaja elu võtta, õpetas Prohvet (saws), et seda tuleb teha ilma loomale üleliigseid piinu valmistamata. Tulega tappa on keelatud. (Abu Dawud) Samuti õpetas Prohvet (saws), et loom tuleb tappa võimalikult kiiresti. Kui Prohvet (saws) nägi ühel päeval kedagi, kes oli looma kinni sidunud ja tolle ees oma nuga teritas, küsis ta (saws): „*Kas tahad, et ta sureks kaks korda? Miks sa oma nuga varem ei teritanud?*“ („Sahih At-Tarhib Wat-Tarhib“)<sup>12</sup>

## OTSESE VERISTAMISE POOLT

Loomi on enne veristamist võimalik uimastada mitmel eri viisil:

1) elektriline uimastamine ehk elektrinarkoos – loomale antakse elektrilööki vastava riistaga (elektripüstoliga) või pannakse ta elektrifitseeritud vette;

2) mehaaniline uimastamine – loomale kas lüüakse või tulistatakse pähe;

3) gaasiga uimastamine – loom lastakse sisse hingata süsihappegaasi vmt.<sup>13</sup>

Loomakaitseorganisatsioonid räägivad küll palju sellest, kuidas otsene veristamine loomi piinab, kuid nad vaikivad täielikult sellest, kas ja kuidas uimastamine loomadele piinu võib tekitada. Sotsioloog Noélie Vialles märgib, et professionaalsel tasandil ei ole elektrinarkoos sugugi

<sup>12</sup> Rezgui 2010:11.

<sup>13</sup> Rezgui 2010:6.

üksmeelset heakskiitu saavutanud: „Lisaks kuuleme iga päev sel teemal mõtteavaldusi loomade tapmisega seotud professionaalidelt, kes peidavad end peamiselt seaduslike nõudmiste taha. Seejärel aga lasevad nad oma kimbatusel välja paista: uimastades võib loomi piinata, otse veristades võib kaastundlik olla. Peamiselt aga võtab üks (ettevaatlikult või siiralt?) jutu kokku, et kui „see on hästi tehtud“, sureb loom otsese veristamise teel väga kiiresti, kuid selleks on vaja väga professionaalset lihunikku; uimastamine aga praeguses olukorras vajab vähemat kogemust, kuid samas kui seda on tehtud edutult, on see suure tõenäosusega palju valesam, kui otsene veristamine.“<sup>14</sup>

Ta toob välja ka ilmselge erinevuse loomakaitsete erinevast lähenemisest küsimusele: alates 1980. aastast on Loomakaitsete Saint Peterburgi ühingu initsiatiivil läbi viidud erinevaid teaduslikke uuringuid, mis näitavad, et otsene veristamine on inimlikum viis loomade tapmiseks kui nende eelneva uimastamisega tapmine. Venemaa ja USA loomakaitseühingud toetavad otsest veristamist, samal ajal kui enamikus Euroopa riikides ollakse vastupidisel seisukohal – et loomade tapmisele eelnevalt uimastamine tagab neile valutu elust lahkumise – kuid seda ei maini keegi, et uimastamine ise võib palju valulikum olla.<sup>15</sup>

Samas on ka Euroopas läbi viidud palju teaduslikke uuringuid, mille käigus on jõudud järeldusele, et otsene veristamine on loomade suhtes inimlikum ja tekitab neile vähem valu ja kannatusi kui uimastamisega tapmine. Näiteks võib tuua prantsuse veterinaarkirurgi dr Pouillaude-Bardoni väitekirja kokkuvõtte, kus seisab: „Juutide veristamismeetod, kui seda teiste meetoditega võrrelda (...) on palju leebem ja kiirem, tin-

<sup>14</sup> Vialles 1999:207-216.

<sup>15</sup> Vialles 1999 :207-216.

gimusel et looma kinnihoidmisel ei traumeerita.<sup>16</sup>

Siinkohal võiks veel nimetada näiteks Grandini ja Regensteini<sup>17</sup> (Saksamaa), Schulze'i ja Hazemi<sup>18</sup> (Saksamaa) ning Luci<sup>19</sup> (Prantsusmaa) uurimusi.

Tutvustaksimegi siinkohal veidi täpsemalt professor Schulze'i ja dr Hazemi uurimust, kus võrreldi omavahel ühelt poolt otseselt veristatud 17 lambalt ja 10 vasikalt ning teiselt poolt uimastatult tapetud 6 lambalt ja 5 vasikalt kogutud andmeid.<sup>20</sup>

Hannoveri ülikooli teadlaste meeskond uuris erinevate tapmisviiside mõju läbi elektroentsefalogrammi (EEG) ja elektrokardiogrammi (ECG) näitajate. Kõigi katsealuste loomade erinevatesse pealuu piirkondadesse siirdati kirurgiliselt elektrodid, mille abil koguti andmeid mitme nädala jooksul. Osad neist loomadest tapeti seejärel *halal* meetodil, ülejäänud uimastati enne veristamist. Elektroentsefalogrammi ja elektrokardiogrammi abil oli võimalik aju ja südame tööd põhjalikult jälgida.<sup>21</sup>

*Halal* meetodil tapmisel ei näitanud elektroentsefalogramm esimese kolme sekundi jooksul peale sisselõiget mingit muutust, mis näitab, et loom ei tundnud lõikest tulenevat valu. See pole ka üllatav, kuna tihsti lõikame me endale mingi terava riistaga sõrme ja tunneme valu alles mõni aeg hiljem. Järgnevat kolme sekundit võib iseloomustada kui sügava une taolist teadvusetust, mis tuleneb suurest verekaotusest. Elektroentsefalogramm näitab nullseisu, mis tähendab, et loom ei tunnee valu, kuigi samal ajal süda pumpab ja

16 Pouillaude 1992:82.

17 Grandin, T. & Regenstein. 1994. *Religious slaughter and animal welfare: a discussion for meat scientists*. Meat Focus International, CAB

International, lk 115-123.

18 Schuzle 1978:62-66.

19 Luc 1983.

20 Rezgui 2010:19.

21 *The Halal Slaughter Controversy* 2012.

keha läbivad krambid ja kokkutõmbed – seljaajust tingitud reaktsioon. See faas ongi kõige ebameeldivam pealtvaatajale, kes on vaeleerusamas, et loom piinleb, samal ajal kui selle aju tegelikult enam mingeid sensoorseid sõnumeid ei salvesta.<sup>22</sup>

Uimastamise meetodit kasutades tundub, et loomad on peale uimastamist teadvuseta ja see meetod tundub pealtvaatajale seega palju rahulikum ja leebem. Samas aga näitab elektroentsefalogramm suurt valutunnet otsekohe peale uimastamist. Kui esimesel juhul ei tundnud loom kiire verekaotuse ja hapnikupuuduse tõttu enam valu, siis teisel juhul peatatakse looma süda, samas kui ta tunneb veel valu. Väliselt ei ole näha aga mingeid krampe, mis aga kahjuks tähendab, et ka veri on kehasse kinni jäänud. Sellega aidatakse pigem kaasa modernse masstapmise kiirendamisele ja tõhustamisele, mille puhul paraliseeritud loomad seisavad lihtsamalt konveierilindil, kui looma heaolule või söödava liha kvaliteedile.<sup>23</sup>

Ka dr Pouillaude uuris oma töös otsese veristamise käigus lindistatud elektroentsefalogrammi tulemusi ja märkis sama, mis Schulze ja Hazemgi: sisselõike ajal ei näita elektroentsefalogramm mingit muutust; loom kaotab teadvuse 5 sekundi jooksul; ajusurm saabub lamba jaoks hiljemalt 32 sekundi pärast, 4 vasika jaoks vähem kui 25 sekundi ja ühe vasika jaoks 45 sekundi pärast. Dr Pouillaude'i arvates on kiire teadvuskaotus otseselt seotud sellega, et veri ei jõua enam ajusse: „2,5-5 sekundit peale sisselõiget näitavad andmed, et loom justkui magaks, seejärel kaotab ta teadvuse: lainesagedus langeb märgatavalt, samal ajal kui nende sagedus tõuseb. See-ga kaotab loom väga kiirelt peale sisselõiget teadvuse, millest on tingitud ka muutused elektroentsefalogram-

22 *The Halal Slaughter Controversy* 2012.

23 *The Halal Slaughter Controversy* 2012.

mil. Kiire teadvusekaotus on tingitud ülikiirest verevarustuse peatamisest ajusse, mis omakorda toob kaasa kiire hapnikupuuduse ajus ja aju lülitab end lihtsalt välja.<sup>24</sup>

Dr Pouillaude rõhutab oma töös ka ilmselget erinevust iga tapmismetodi vahel: otsese veristamise puhul jääb looma glükeemia tase normaalseks, samal ajal kui teistel juhtudel glükeemia tase märgavalt tõuseb, mis tähendab, et loom on stressis.<sup>25</sup>

Mis puutub valusse, siis olulisteks faktoriteks siin on kasutatud riista kvaliteet ja lõikamiskiirus: „Kui riist on hästi teritatud ja lõige kiire, ei teki loomal lõikamise suhtes kaitseliigutust ja kohene reaktsioon puudub (...). Samas aga olid tahtlikud kaitseliigutused uimastatud looma puhul lõikamise ajal täiesti vaadeldavad.“<sup>26</sup>

Kogutud teaduslike faktide valguses jõuab dr Pouillaude järgmise järelduseni: „Religioosne veristamine on seega stressivabam tapmisviis. Kõigi teaduslike katsete järeldused viitavad üheselt kindlale faktile: korralikult läbi viidud religioosne veristamine on kõige inimlikum looma tapmisviis, kuna loom, kes inimeste tarbimise eesmärgil tapetakse, saab sellest väiksema trauma.“<sup>27</sup>

Samale järeldusele jõudis ka dr Michel Luc oma väitekirjas „Juutide rituaalne loomade tapmine ja loomakaitse“.<sup>28</sup>

Euroopa seadusandlikud organid peaksid neid uurimusi arvesse võttes tõstma otsese veristamise „erandi“ ja usuvabaduse tõttu tolereeritava staatusest kõige inimlikuma looma tapmise meetodi staatusesse<sup>29</sup> või vähemalt andma rituaalsele looma-

24 Pouillaude 1992.

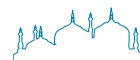
25 Pouillaude 1992.

26 Pouillaude 1992.

27 Pouillaude 1992.

28 Luc 1983.

29 Rezgui 2010:20.





de tapmisele uimastusega tapmise kõrval võrdsed õigused.<sup>30</sup>

## UIMASTAMISE VASTU

Euroopas peetakse reeglina loomade tapmisele eelnevat uimastamist kõige valutumaks tapmismetodiks. Kuid kas oleme siiski kindlad, et uimastamine on loomade suhtes kõige inimlikum käitumine või laseme end lihtsalt mõjutada pigem sellest, mida me näeme, kui sellest, mis loomaga tegelikult toimub?

Kas ei kasutata elektrit mitte väga laialdaselt üle maailma inimeste piinamiseks (näiteks vanglates ja sõjakolletes)? Kuidas võime me siis nii kindlalt väita, et loom, kellele antakse elektrilööki, mingit valu ei tunne? Suurbritannia Farmiloomade Heaolu nõukogu<sup>31</sup> on oma 2003. aasta juuni raportis selgelt kirjutanud: „Väga raske on tapmise protsessil loomade valu ja stressi teaduslikul viisil objektiivselt mõõta.“<sup>32</sup> Miks siis kirjeldatakse religioosset või otsest veristamist kui julma ja valurikast meetodit, kui FAWC-l endal ei ole mingeid objektiivseid teaduslikke tõendeid oma oletuste kinnitamiseks? Paljudest uurimustest (Schulze, Horder, Hill, Sir Evans, Burrow, Lvinger, Bell, Openshaw, Hayhurst jne) selgub, et

30 Rezgui 2010:23.

31 Farm Animal Welfare Council (FAWC)

32 Nr 194, lk 34.

religioosse veristamise käigus tunneb loom valu väga vähe või üldsegi mitte.<sup>33</sup>

Sotsioloog Noélie Vialles väidab, et inimesed eelistavad uimastamist, kuna selle puhul loom ei saa end liigutada ja seega tundub pealtvaatajatele, et ta piinleb vähem: „Reeglina võtavad need, kes asjast teadlikud peaksid olema, oma analüüsi kokku sellega, et veristamisele uimastamise tõhusus ei ole kindel, aga kuna otsese veristamise pilt tundub inimesilma jaoks vägivaldsem, tuleks loomi enne tapmist uimastada, olgu uimastamise tagajärg loomale milline tahes. Uimastamine kõrvaldab kindlasti ühe asja ja see on inimeste ebameeldivustunne. „Kui piin on olemas, siis vaid uimastamise hetkel ja see on nii kiire ja brutaalne, et loomal pole aega seda tunda.“ Siiski tuleks seda teooriat kontrollida – teadlased ei ole sugugi nii kindlad. Kindlasti kõrvaldab uimastamine igasuguseid silmaga nähtavaid piinlemistunnuseid või õigemini öeldes – uimastamise tulemusena ei ole loom enam võimeline end liigutama, et oma piina kuidagi väljendada.“<sup>34</sup>

Noélie Vialles püstitab seega ühe väga olulise küsimuse: Kas uimastamine kõrvaldab piina enda või vaid

33 Why Stunning Animals Prior to Slaughter Cannot Be Accepted by Muslims?

34 Vialles 1999:207-216.

võime seda väljendada?<sup>35</sup> Ta esitab küsimuse klassikaliste valu mõõtmise meetodite hindamiseks, nagu näiteks laugude, sarvkesta ja jalgade refleksid. Need refleksid ei kao uimastamise puhul mitte valu puudumise, vaid uimastamisest tingitud füüsilise halvatus tõttu, samal ajal kui aju funktsioonid jäävad samaks. Otsese veristamise puhul on tulemus vastupidine: loom ei tunne valu, sest ta on ajusurnud (mida tõestab konstantne elektroentsefalogramm), kuid samas võivad ta keha refleksid veel 1-3 minutit toimida.<sup>36</sup>

Näitena võib siinkohal tsiteerida ka professor Schulze'i ja dr Hazeemi tööd<sup>37</sup>, mille kohaselt otsese veristamise läbi tapetud vasikate puhul näitas elektroentsefalogramm ajusurma hilisemalt 23 sekundi pärast, samal ajal kui uimastatud vasikate elektroentsefalogramm jõudis ajusurma näiduni peale 28 sekundi möödumist. Seega, hoolimata uimastamise eksitavast välisest efektiivsusest (loom kukub kohe kokku ega liiguta enam üldse), saabub ajusurm sellele loomale hoopis hiljem kui religioosse veristamise puhul.

Oma väitekirjas kinnitab veterinaarkirurg dr Luc<sup>38</sup>, et valu puudumine uimastamise puhul ei ole kunagi tõestatud ja võib väita, et liikumine elektroentsefalogrammil uimastamise ajal on märk looma piinlemisest. Samuti lisab dr Luc, et motoorse käitumise puudumine loomal ei tähenda veel, et piin samuti puuduks: „... rohud, elekter ja hirm võivad looma lihased paraliseerida, nii et ta ei saa enam ei liigutada ega häält teha, samas kui närvisüsteemi tundlikud osad on sellest puutumata.“

Suurbritannia Moslemite nõukogu on välja toonud järgmised **uimastamisega seotud probleemid**:

35 Vialles 1999:207-216.

36 Pouillaude 1992.

37 Schulze 1978:62-66.

38 Luc 1983.



- Raske on kindlaks teha, kas uimastamine on mõjus ja see võib loomale põhjustada tõsist valu ja stressi.

- Ebapiisavalt uimastatud looma ei ole võimalik (paralüüsi tõttu) teiste hulgast tuvastada ja seega peab ta oma korda ootama ja läbi tegema veristamise, mille puhul on arvestatud, et loom ei ole teadvusel.

- Kuna tihti ei peeta (elektrišoki puhul) kinni uimastamise ja veristamise vaheks määratud ajast, taastub tihti loomade teadvus enne veristamist. Seeläbi kannatavad miljonid loomad (statistiliselt umbes 1/5: 10% veisest, 26,7% lammastest, 11% sigadest – kokku 19%), kes tulevad liiga vara teadvusele ja peavad läbima mehaanilise veristamisprotseduuri, mis põhjustab neile tõsist stressi ja valu.<sup>39</sup>

Samuti valmistavad Briti moslemitele suurt peavalu ka arvud, mis elektronarkoosiga seoses on avaldatud: kolmandik kanu surevad selle kätte, kolmandik on veristamise ajal teadvuseta ja kolmandik teadvusel.<sup>40</sup>

Lisaks sellele, et religioosne veristamine on loomale parem kui uimastamine või vähemasti uimastamismeetodiga võrdne, on otsese veristamise teel saadud loomaliha ka inimesele kasulik. Dr Poillaude kirjutab oma töös: „Religioosse veristamise läbinud loomad annavad parema hügieenikvaliteediga liha. Tavalise liha ja religioosse liha vahe seisneb peamiselt pH 5,4 avaldumiskiiruses, surnukangestuses ja vedelikusisalduses (religioosse liha puhul vähem).“<sup>41</sup> Veri on tuntud kui hea bakterite, pisikute ja toksiinide edastaja. Seetõttu tuleks seda lihast nii palju illimineerida kui võimalik. Liha, millest kõik (või

pea kõik) veri on välja lastud, seisab ka kauem värske.<sup>42</sup>

## KOKKUVÕTE

**Kõik pole päris nii nagu tundub. Eelpool käsitletud faktide valguses paistab paratamatult, et need, kes võitlevad näiliselt loomade piinamise vastu ja nende õiguste eest, võitlevad tegelikult inimeste tunnete eest (kes arvavad, et liikumatu loom ei tunne piina ning krampides loom piinleb kindlasti valude käes) ja selle eest, et loomi oleks võimalikult lihtne tappa. Uimastamismeetod on kõige kasulik just massitapamajadele, kus on oluline, et loomad paigal püsiks ega liigutaks. Kui samal ajal liha tarbijad, kes supermarketist ilusasti pakitud toitu ostavad, veel uskuma saab panna, et taoline tapmismeetod on kõige inimlikum, võib veelgi rohkemale tootmisele rohelise tule anda. Otsese veristamise pooldajad soovivad ei püüa eitada, et selleks, et inimene saaks liha süüa, peavad loomad surema ja mingil määral ka ebamugavust ja valu tundma, kuid nad võitlevad selle eest, et see oleks võimalikult minimaalne, ja seda mitte tapjale vaid just elust lahkuvale loomale. Lõppkokkuvõttes peame püüdlema selle poole, et elust lahku mine oleks looma jaoks võimalikult lihtne ja liha inimese jaoks võimalikult tervislik.**

### Kasutatud kirjandus:

*Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon.* <https://www.riigiteataja.ee/akt/78154>. 30.08.2012.

Luc, dr M. 1983. *Abattage rituel juif et protection animale*. Lyoni Veterinaarkirurgide Kool – väitekiri.

*Muslim Council of Britain Response to DEFRA Consultation process on FAWC report on the welfare of farmed animals at slaughter or killing – part 1: red meat animals.* 2004. <http://www.mcb.org.uk/library/DEFRA.pdf>. 30.08.2012

Pouillaude-Bardon, dr S. M.-T. 1992. *L'abattage rituel en France*.

Toulouse'i Rahvuslik Veterinaaride Kool – väitekiri.

*Report on the Welfare of Poultry at the Time of Slaughter.* 1982. Farm Animal Welfare Council. <http://www.fawc.org.uk/reports.htm>. 30.08.2012.

Q7. *Why do Muslims slaughter the animal in a ruthless manner by torturing it and slowly and painfully killing it?* <http://www.allaahuakbar.net/misconceptions/7.htm>. 30.08.2012.

Rezgui, H. & Di Spigno, B. 2010. *Benefits of religious slaughter without stunning for animals and humans.* [http://www.asidcom.org/IMG/pdf/ASIDCOM\\_report-Benefits\\_of\\_religious\\_slaughter-2.pdf](http://www.asidcom.org/IMG/pdf/ASIDCOM_report-Benefits_of_religious_slaughter-2.pdf). 30.08.2012.

*Ritual Slaughter in Islam (Zabihah) – Islamic Slaughter is Humane and Produces Healthy Halal Meat.* 2008. <http://suite101.com/article/ritual-slaughter-in-islam-dhabihaha73803>. 30.08.2012.

Schuzle, W. & H. Schultze-Petzold & A.S. Hazem & R. Gross. 1978. *Deutsche Tierärztliche Wochenschrift*. köide 85(2), lk 62-66.

*The Halal Slaughter Controversy: Do Animal Rights activists protect the sheep or the Butcher?* 2012. <http://www.mus-taqim.co.uk/halal.htm>. 30.08.2012.

Vialles, N. 1999. *Une mort indolore? Remarques et questions autour des procédés d'abattage des animaux de boucherie. L'homme et l'animal: un débat de société.* Edition Quae.

*Why stunning Animals Prior to Slaughter cannot be accepted by Muslims?* [http://halalcertification.ie/stunning\\_animals\\_cannot\\_accepted\\_islam.html](http://halalcertification.ie/stunning_animals_cannot_accepted_islam.html). 30.08.2012.

LISAKS!

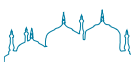
Väga ilus selgitav video sellest, kuidas loomi enne tapmist rahustada. – [http://halalcertification.ie/benefits\\_of\\_halal\\_slaughtering.html](http://halalcertification.ie/benefits_of_halal_slaughtering.html)

<sup>39</sup> *Muslim Council of Britain Response to DEFRA Consultation process on FAWC report on the welfare of farmed animals at slaughter or killing* 2004.

<sup>40</sup> *Report on the Welfare of Poultry at the Time of Slaughter* 1982.

<sup>41</sup> *Pouillaude* 1992.

<sup>42</sup> Q7.



# ISLAMIUUDISED



## LONDON 2012: OLÜMPIAST OSA VÕTVAD MOSLEMITEST SPORTLASED PAASTUVAD VAATAMATA ÜHENDKUNINGRIIGI PIKKADELE SUVE PÄEVADELE, MISTÕTTU ON SEE KURNAV KATSUMUS

**Allikas:** <http://www.independent.co.uk/sport/olympics/news/london-2012-islamic-olympians-embrace-ramadan-fasting-despite-uks-long-summer-days-making-it-a-gruelling-ordeal-7994454.html> (31.07.2012)

Tuhanded sportlased loodavad võita medaleid selle suve mängudel ning toitumisel on selles plaanis oluline osa. Konkurendid on hoolikalt vaadanud üle iga kalori, arvestades igat untsi valku, püüeldes füüsilise täiuslikkuse poole, et olla parimas vormis oma tippphetkel.

Mõeldes neile 3000 sporditählele, kes võistlevad keset ramadaanikuud, püha kuud, kus kõigil islami järgijatel on kohustus paastuda päikesetõusust kuni loojanguni.

2012 Londoni Olümpiamängude ajastus, mis ühtib ramadaaniga, on tekitanud palju muret mõnede moslemite spordiasutustele, nii et nad palusid, et Rahvusvaheline Olümpiakomitee kaaluks mängude nihutamist. Üks nende põhimuresid oli paastupäeva pikkus Suurbritannias, kus päevavalgustunnid suvel on 05:00-21:00 – see on eriti karm katsumus neile, kes muidu elavad ekvaatori lähedal.

Taotlus lükati tagasi, kuid korraldajad on näinud palju vaeva, et moslemitest sportlased saaksid toitlustatud. Toitlustuskohad on avatud 24 tundi ööpäevas nii, et sportlastel on võimalik süüa *halal* toitu kui päike on loojunud.

Ahmed Habashile, Egiptuse esimesele Olümpial osalevale aerutajale, on paast Suurbritannias tunduvalt pikem kui ta on harjunud. „Egiptuses on päikeseloojang kell 19:00 ja siin Inglismaal on 21:00“, ütles ta. „Tegelikul võistluse ajal ma kasutan luba mitte paastuda. See tähendab,

et koju naastes ma paastun 5 päeva, mis mul siin tegemata jäävad“.

Teised naudivad ramadaani. „See on õnnistatud kuu,“ ütles Mohamed Mohamed, Somaalia 1500m jooksja. „Ma olen oodanud viimased 11 kuud selle saabumist, seda kuud on meil alati hea meel tervitada. Sportlasena võib see olla vaearikas, kuid ma olen valmis paastuks ja tree-ninguteks, et see raske kuu läbi teha.“

Enamust sportlasi on aidanud fakt, et nende usujuhid on lubanud neil mitte paastuda, kasutades erinevaid usulisi klausleid. Islami õigus on sageli paindlik. Traditsiooniliselt on haiged, rasedad ja need, kellel paastumine mõjutaks nende ainukest sissetulekut, võimalik paastuda muul ajal või anda selle eest raha heategevuseks.

Islamil puudub keskne religioosne asutus, nii otsustab iga riik eraldi. Siiski Egiptus, AÜE, Alžeeria, Maroko, Malaisia ja isegi väga konservatiivne Saudi Araabia on lubanud sportlastel paastumist edasi lükata.

Imaam Yunus Dhudwala töötab tavaliselt kaplanina Newhami haiglas. Järgneva kahe nädala jooksul on ta üks spetsiaalselt määratud imaam sportlaste külas. „Enamust sportlasi, keda ma olen kohanud, on paastumise edasi lükanud. Mõned paastuvad kõik päevad välja arvatud võistluspäev“.

Siiski on neid, kes eelistavad minna edasi paastudes kogu mängude aja. Paljud Maroko jalgpallikoondises paastuvad, kuigi nende mufti on andnud neile loa seda mitte teha. Oma esimese mängu Jaapani vastu, mis toimus nädalavahetusel, nad kaotasid 1-0 ja olid sunnitud end kaitsma, kui esitati oletus, et selles võib süüdi olla ramadaan.

Maroko ründaja Nouredin Amrabat oli asendaja pärast 70 minutit. „Ramadaanil on väike mõju,“ rõhutas ta. „Mul on vähem jõudu. See on minu usk ja minu jaoks on ainus võimalus ramadaani pidada. See ei ole vabandus, et mitte mängida matšil. Mul on minu usk ja ma pean 30 päeva ramadaani.“

Hollandi meeskonna treener Pim Verbeek lisas: „Muidugi on ramadaan raske. Füüsiliselt nad ei saa olla 100% vormis, kuid vaimselt on nad natuke paremad kui tavaliselt.“

Paljud teadlased on uurinud mõju sportlase sooritus-

võimele ja on vähe tõendeid, et kinnitada paastumise kahjulikku mõju tulemuslikkusele.

„Inimesed eeldavad tihti, et see mõjutab sportlase sooritusvõimet, kuid see ei ole niisama lihtne,“ ütleb professor Ron Maughan, kes on sportliku toitumise ekspert, olles uurinud paastu mõju. „Paljud sportlased ütlevad, et nad tegelikult mängivad paremini paastudes, nad on rohkem keskendunud ja nende keha on paremas kooskõlas.“

Somaalia 400m jooksja Zamzam Mohamed Farah on sellega nõus. „Ramadaan on midagi, mida me peame tegema,“ ütles ta. „Ma lihtsalt paastun ja jooksen ning ma ei mõtle, et see mõjutab mind kui sportlast.“

East London Mosque korraldab suure *iftaari* moslemitele ja mitte-moslemitele, millest võtab osa Palestiina Olümpiakoondis ja teised sportlased. *Iftaar* on õhtusöök, mis lõpetab päeva paastu ning seda tähistatakse tavaliselt üheskoos.

## MOSLEMISPORTLASTE DILEMMA: KAS LONDONIS PAASTUDA VÕI MITTE?

**Allikas:** <http://www.epl.ee/news/sport/moslemisportlaste-dilemma-kas-londonis-paastuda-voimite.d?id=64716910> (24.07.2012)

Tänavune Londoni olümpia on esimene kord pärast Moskva olümpiat 32 aastat tagasi, kui mängudega langeb kokku moslemite püha kuu ramadan. Eelmisel neljapäeval alguse saanud ramadaan vältab täpselt kuu aega ning selle aja jooksul ei tohiks islamiusulised päikesetõusust päikeseloojanguni mitte midagi süüa ega juua.

Paastumine peaks hõlmama ka olümpiamängudel osalevat 3000 moslemisportlast, kuid paljud neist on mängude ajaks siiski otsustanud paastumise edasi lükata või selle heategevusega asendada.

Näiteks Briti kettaheitja Abdul Buhari on otsustanud, et seekordse ramadaani ajal ta siiski paastuma ei hakka, et mitte ohtu seada oma sportlikku sooritust. „See on minu jaoks raske otsus, sest olen kogu elu ramadaani jälginud – minu jaoks on see kohutavalt tähtis,“ rääkis Buhari Daily Telegraphile. „Kui ma otsustan paastuda, on mul võimatu olla tippvormis ja esineda mängudel oma parima esitusega. Usun, et jumal andestab mulle ja ma ise kavatsen kõigi vahele jäänud päevade arvelt hiljem paastuda.“

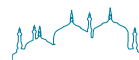
Teine Briti olümpiasportlane, kes ramadaani ajal tänavu paastuda ei saa, on sõudja Moe Sbihi. Tema arutas ramadaani vahele jätmist moslemi õpetlastega oma isa kodumaal Marokos ning üheskoos jõuti arusaamisele, et iga päeva eest, mil Sbihil ei paastu, peab ta ostma 60 tasuta

einetele.

### Kaos liikluses

Olümpia korraldajate sõnul pole kindel, kui paljud 3000 moslemisportlastest kavatsevad olümpia ajal paastuda, kuid igaks juhuks on nad varunud spetsiaalseid toidupakke datlite, vee ja energiabatoonidega moslemite varahommikusteks eineteks. Olümpiaküla söökla on avatud 24 tundi päevas, et oleks võimalik einestada ka hilisõhtul ja varahommikul.

Ramadaani langemine olümpia ajale ei tekita probleeme aga mitte ainult moslemisportlastele, vaid ka kohalikele moslemitele, ümberkaudsetele elanikele ja olümpiamängude pealtvaatajatele. Nimelt käivad moslemid ramadaani ajal ka pühakojas õhtupalvusel, suurem osa Londoni mošeedest on aga koondunud just olümpiaparki piirkonda Ida-Londonis. Selles piirkonnas elab umbes 250 000 moslemit ja seal asub ka üle saja mošee. „Mošeede ümbruses on palvuste ajal väga rahvarohke, ümberkaudsetel teedel tekib liikluskaos ja ka metroo on umbes,“ hoiatas kohalik linnavolinik Abdal Ullah NBC Newsi vahendusel. „Olümpia ajal on asi ilmselt veelgi hullem.“



## PUBLIK ELAS SAUDI-ARAABIA NAISJOOKSJALE PALAVALT KAASA

**Allikas:** <http://sport.delfi.ee/news/olympia2012/olympia2012/fotod-publik-elas-saudi-araabia-naisjooksjale-palavalt-kaasa.d?id=64796600> (08.08.2012)

Olümpiamängudel pole tähtis võit vaid osavõtt. Ja seda tõestas suurepäraselt Sarah Attar, esimene Saudi-Araabia naisjooksja, kes on olümpiamängudele pääsenud.

Vaatamata sellele, et Sarah jäi oma jooksus viimaseks ning suutis 800 meetrit joosta 45 sekundit kauem kui

võitja, oli tema osalemine olümpiamängudel ajaloolise tähtsusega.

Rahvas tribüünidel igatahes elas pikkadesse riietesse riietatud ja peakatet kandvale Sarah Attarile niisama tuluselt kaasa kui võitjale.

## RASEDANA OLÜMPIAL OSALNENUD JA MEDALITA JÄÄNUD NUR SURYANI MOHAMED TAIBI EI TOO OMA SOORITUSE VABANDUSEKS LAST ETTEKÄANDEKS

**Allikas:** <http://www.ibtimes.com/articles/367879/20120728/pregnant-olympian-nur-suryani-taibi-mohd-malaysia.htm> (28.07.2012)

Rasedana olümpial osalenud Nur Suryani Mohamed Taibi Malaisiast ei suutnud võita medalit naiste 10-meetrise püsti laskmise õhupüssi võistlustel 2012 Londoni Olümpial, kuid laskja, kes on edukalt vallutanud miljonite südame poolehoidu üle maailma, ei süüdistata oma rasedust tehtud sooritusel.

Nur Suryani Mohd Taibi, kes on kaheksandat kuud rase, lõpetas 34. kohal 56. võistleja hulgas.

Olümpial laskjad kasutavad oma südamelööke nagu juhendit, millal lasta, see pani Suryani ebasoodsasse olukorda.

„Probleemiks on laskmise seisukohast, et raseduse ajal südame löögisagedus puhkeolekus tõuseb,“ ütles Sports Illustratedile doktor Jim Pivarnik, arst, kes uurib rasedaid sportlasi. „Oletame, et see on 65 enne rasedust, siis kaheksandal kuul võib see vabalt olla 80. See annab palju

vähem aega südamelöökide vahel lasu sooritamiseks.“

Suryani (29) keeldus kasutamast oma rasedust ettekäändena enda esinemisele, kuigi ta märkis, et tema skoor ei olnud nii suur kui ta oli oodanud. „Mul on kaks südant, äkki ma olen selle tõttu tugevam,“ ütles ta.

Suryanil on oodata peatselt (2.sept.) tüdrukut sündi, kellele ta juba nimeks on valinud Dayana Widyan. Ta rasedus on kulgenud komplikatsioonideta ja algselt puudus ka hommikune iiveldus.

„Võistluste ajal ma rääkisin temaga enne tulistamist.“ Ma ütlesin talle, „Ok, ei liigu nii palju, käitu nüüd hästi, emme on laskmiseks valmis, aita emmel tulistada. Ma tundsin ainult kolme või nelja lööki täna võistluste ajal kõhus. Ta alati kuulab mind.“

Nii nagu Suryani valmistub oma beebi sünniks, loodab ta parandada enda tulemust võisteldes 2016 mängudel Rio de Janeiros.

## RAHVALOENDUS: IRAANLASED ON NOORED, LINNASTUNUD JA HARITUD

**Allikas:** <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/rahvaloendus-iraanlased-on-noored-linnastunud-ja-haritud.d?id=64743128> (29.07.2012)

Iraan on äärmiselt linnastunud ühiskond ning selle haritud ja noor elanikkond on Lähis-Idas suuruselt teine, näitasid pühapäeval avaldatud mulluse rahvaloenduse tulemused.

Aastal 2011 korraldatud rahvaloenduse andmetel elab Iraanis 75,2 miljonit inimest, kellest 99,4 protsenti on moslemid. Regioonis jääb Iraan rahvaarvult alla vaid Egiptusele, kus Maailmapanga andmetel elab praegu 81 miljonit inimest, vahendab BNS.

Iraani rahvastikust 71 protsenti elab linnades, kirjaoskus on 10- kuni 49-aastaste inimeste seas 93 protsenti. Üle poole (55 protsenti) iraanlastest on alla 30-aastased.

## PRANTSUSE MOŠEE ETTE JÄETI KAKS VERIST SEAPEAD

**Allikas:** <http://www.postimees.ee/927080/prantsuse-mosee-ette-jaeti-kaks-verist-seapead/> (02.08.2012)

Prantsuse moslemid on vihased, sest linnas, kus märtsis tappis islamist kolm dessantväelast, jäeti mošee ette kaks verist seapead.

Prantsuse moslemiusu nõukogu sõnul oli eilne mošee rüvetamine Montaubani linnas „rassistlik ja võõravihast ajendatud provokatsioon“ ning nõudsid, et võimuesindajad võtaksid teo eest vastutavad kiiresti kinni, vahendas The Telegraph.

Moslemid peavad praegu ramadaani ning nende jaoks sümboliseerivad sead ebapuhtust.

See oli esimene taoline intsident Tarn-et-Garonne piirkonnas, mis annab alust spekulatsioonidele, et pühadusetootus oli protestiaktsioon märtsis toimunud tulistamisele.

Al-Qaeda tulistaja Mohammed Merah tappis Montaubanis kolm dessantväelast ja Toulouse'is kolm juudikooli õpilast ja ühe õpetaja. Mees suri, kui ta politseihaarangu käigus oma korteri aknast välja hüppas.

Seapead riputati mošee sissepääsu värava külge enne hommikuse palvuse algust ning maapinda kattis suur vereloik.

„See on põlastusväärne,“ ütles mošee juht Hajii Mohammed AFP-le. „Rünnata religiooni niimoodi, ma ei saa aru, mis toimub. Inimesed kaotavad oma pea, eriti ramadaani ajal.“

Prantsusmaal elab vähemalt neli miljonit moslemit, mis on kõige suurem islamikogukond Euroopas.

## KENYA MOSLEMID HAKKAVAD KIRIKUID KAITSTMA

**Allikas:** <http://www.postimees.ee/897242/kenya-moslemid-hakkavad-kirikuid-kaitsma> (04.07.2012)

Kohalikud moslemite liidrid Kenyas otsustasid moodustada salgad, mille ülesandeks on kirikute kaitsmine.

Salkade loomise põhjuseks on pühapäeval Garissa linnas toimunud rünnakud kirikutele, milles hukkus 15 inimest, vahendab BBC.

Kenya moslemite ülemnõukogu juht Adan Wachu nimetas rünnakuid terrorismiks.

«Mõned inimesed tahavad Kenyast uue Nigeeria teha,» ütles Wachu, kes on ka religioonide vahelise nõukogu juht.

„Me otsustasime, et solidaarsusest moodustavad noored moslemid salgad, kaitsmaks kirikuid mitte ainult Garissas, vaid ka mujal, kus kristlastel seda vaja võiks minna. Moslemid tunnevad, et kuna kristlased on piirkonnas vähemus, siis peab neid kaitsma iga hinnaga.“

Olukord Kenya ja Somaalia piirialal on olnud pingeline pärast seda, kui riik saatis möödunud aasta oktoobris sõdurid Al-Shababi islamistidega võitlema. Rühmitust süüdistatakse Kenya riigis toime pandud inimröövides.

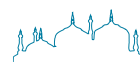
Al-Shabab pole vastutust Garissa rünnakute eest enda peale võtnud.

## RAPORT: VENEMAA MOSLEMINOORED ON VANADEST RELIGIOOSSEMAD

**Allikas:** <http://www.postimees.ee/935686/raport-venemaa-noormoslemid-on-vanadest-religioossemad> (09.08.2012)

Venemaal elavad mosleminoored on vanematest põlvkondadest religioossemad, Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas järgivad islami nõudeid hoolsamalt 35-aastased ja vane-

mad moslemid, kinnitab oma raportis USA avaliku arvamuse uurimise keskus Pew Research Center.



Keskuse eksperdid selgitavad seda sellega, et Nõukogude Liidus kasvatati paljud moslemid üles ateistidena, kaasaegsel Venemaal on aga paljude mitteusklike perede noored usku pööranud.

Raportis, mis koostati paljudes riikides elavate moslemite küsitluse põhjal, tehakse järeldus, et vaatamata samasugustele islamiusu põhialustele erinevad nad suuresti religioossuse ja sallivuse poolest teiste konfessioonide esindajatesse.

Näiteks usub 85 protsenti kõigist küsitletud moslemitest Allahit ja prohvet Muhamedi. Endise Nõukogude Liidu riikides leiavad pea pooled sünnijärgsed moslemid, et

usk on nende elus tähtsal kohal, araabiamaades on selliseid üle 60 protsenti, Saharast lõunasse jäävates Aafrika riikides 80 protsenti.

Ususallivuse osas märkasid uurijad tendentsi, et inimesed suhtuvad tolerantsemalt teiste konfessioonide esindajatesse neis riikides, kus erinevad usurühmad elavad külj-külje kõrval. Näiteks peamiselt sunniitidest elanikega Pakistanis ei pea 41 protsenti šiite «õigeteks» moslemiteks, samal ajal on Liibanonis ja Iraagis see number märksa väiksem.

Küsitluses osales üle 38 000 moslemit 80 rahvusest ja 39 riigist.

## ANSIP EI VÕTNUD MEID VASTU BURKADE TÕTTU

**Allikas:** <http://www.ekspress.ee/news/paevauudised/elu/ansip-ei-votnud-meid-vastu-burkade-tottu.d?id=32134893> (aastast 2010)

EKSPERIMENT: Ajakirjanikud Piret Lakson ja Laura Mallene käisid islami naisteks rietatuna mööda Tallinna, et uurida eestlaste suhtumist burkadesse.

“Ma ei saa teid sisse lasta! Teil on katted ees!” Stenboc ki maja turvanaine juhatab meid tillukesse kõrvalruumi, kus saab diskreetselt meie näod identifitseerida. Ta isegi naeratab.

Ootame, kuni sekretär pöördub meie poole (ta hääles on juba närvilisust): “Teid ei ole kuskil kirjas!”

“Oleme küll. Eesti Ekspressi toimetaja helistas eile presiesindaja Liina Kersnale.”

Kena keskeas turvatöötaja haarab telefonitoru: “Meil on väike probleem. Mingid inimesed.”

Me ei lähe valitsuse pressikonverentsile islami naiserüüdes pulli tegema. Meid huvitab, milline on Eesti valitsuse seisukoht burkade küsimuses.

Burka ja niqab'i (riietust, mis katab kõik peale käelabade ja silmade) keelustamise teema on Euroopas kõrvetavalt kuum. Aprillis keelustati need Belgias – keelustamise vastu ei olnud ükski rahvasaadik. Jaanuaris keelustati osaliselt kandmine Itaalias, sest “see segab keerulist integreerumisprotsessi”. Burkakeeldu kaalutakse ka Taanis, Hollandis ja Austrias.

### KAS LANGESIME TOOMPEAL DISKRIMINEERIMISE OHVRIKS?

Saabuvad poliitikud. Jürgen Ligi tegeleb oma asjadega meid vaevu märgates, kuni Jaak Aaviksoo tema tähelepanu itsitades meile suunab.

Liina Kersna järel astub pressikonverentsi ruumi viivase koridori peaminister Andrus Ansip. Ta märkab meid koha ja tähendab: “Ma arvan, et väga naljakas see ei ole.” Ta hääles kõlab korraga ärritus ja nõrdimus.

Siis ütleb ta midagi turvatöötajatele, vaatab korra tagasi meie poole ning lahkub.

Ja nii juhtubki 21. sajandil Eesti Vabariigis, kus põhiseaduse paragrahv 12 sätestab, et kõik on seaduse ees võrdsed ning kus kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu, et me ei saa pressikonverentsile sisse, sest valitsusjuhile ei sobi meie riietus.

Turvatöötaja: “Te ei saa sisse, peaminister ise ütles, et ei luba!”

Kas see on diskrimineerimine? Põhiseadus lubab ju kuuluda usuühingusse, riigiusku Eestis pole ning burka kandmine ei tohiks kahjustada avalikku korda, tervist ega kõlblust.

(Esmaspäeval saabub meilikasti Liina Kersna vastus: “Meil ei olnud alust uskuda, et riietusite vastavalt oma religioossetele tõekspidamistele. Ajakirjanduslikud eksperimendid valitsuse pressikonverentsil, mis võivad riivata tösiusklike moslemite tundeid, ei ole kohased.” Teisipäeval teatab Kersna: “Kas peaminister peaks suhtuma burkade kandmisse kuidagi teisiti kui mõne teise riideeseme kandmisse? Peaminister suhtub sellesse tolerantset.”

Ta edastab ka siseministeriumi usuasjade osakonna juhataja Ilmo Au kirja, mis tsiteerib burkade küsimuses põ-

hiseadust ja tuletab meelde, et Eestis ei ole rõivaese probleeme põhjustanud. Ja et Eesti ei toeta ega laida teisi riike burkaküsimuses.)

## JALGU NÄIDATA EI TOHI

Pirita rannas näitab kraadiklaas +29. Süsimustas riietuses rannas jalutada, jalas kõrged kotsakingad (kostüümilaenutuses pandi südamele, et Dubais kannavad moslemained alati niqab'i juurde edevaid kontsi ja tugevat silmameiki), on tõeliselt väsitav. Sammud muutuvad raskeks.

Kümned ja kümned päevitajad haaravad telefoni või digikaamera, et meist pilti teha. Higipiisad musta peakatte all voolavad vaikselt allapoole. Tuul on tugev, aga väga palju see ei päästa: niqab paljastab sageli jalgu ning peakate ei kata enam juukseid ja kaela.

Koraan on selles mõttes jäik: "Ütle usklitele naistele, et nad käiksid, silmad maas, ja hoiaksid oma süütust. Ärgu näidaku nad oma võlusid peale nende, mis muidu nähtaval. Nad varjaku pead katva rätikuga väljalõige rinnal ja ärgu näidaku oma võlusid ühelegi peale meeste või isade või /.../ orjadele või meesteenijatele, kes ei kiimle /.../ nad ärgu jätku nähtavale oma jalgu nii, et peidetud võlud nähtavaks saaksid."

"Emme, kes need tädid mustas on?"

"Need on moslemid, poja."

Laura võtab kingad jalast ning läheb kolme kihi nailonpõlvikutega vette, see on pea ainus viis end jahutada. Põlvikud jäävad, sest Koraan ütleb: "Ärgu jätku nähtavale oma jalgu nii, et peidetud võlud nähtavaks saaksid".

## MEID PEETAKSE MEESTEKS JA TERRORISTIDEKS

Tänaval näidatakse meie poole näpuga, hüütakse teravaid märkusi, meid vaadatakse pikalt. Bussis ronivad (jah, nad ronivad!) mitmed üle teiste, et meid näha. Koos vaadatakse ja itsitatakse.

Swedbanki Foorumi kontori teller suudab professionaalsuse säilitada. (Kummalisel kombel on see üllatav.) Riietusest hoolimata kohtleb ta meid teiste klientidega võrdväärseks, naeratab heasoovlikult ja soovib kena päeva. "Aga kuidas ma teid identifitseerin?" on tema ainus mure. Laura näitab talle nägu, muud ei jää üle.

Autoraadiost tuleb uudis, et Norras vahistati kolm al-Qaeda seotud meest, keda kahtlustatakse terrorirünaku kavandamises.

Vanalinna lillepoodide ees hüüab umbes 15-aastane

noormees ka meile: "Terroristid!"

Tuttav ajakirjanik räägib anekdoodi, kuidas suurlinnas kohtuvad kaks terroristi. Üks küsib teiselt:

"Ahmed, mis sa siin teed?" – "Ah, tiksun niisama!"

Pärast mitut tundi niqab'i riietatult = moslemi = terroristina ringikäimist ei aja see naerma. Sest meie riietus ei ole pelgalt kehakate – see on märk, mis räägib džihaadist ja terroriaktidest.

Veel üks noormees hüüab: "Please don't shoot me!" – "Palun ära mind maha lase!"

Keskurg. Maasikalõhn tõuseb taevani. Küllastajatest enamiku moodustab vene elanikkond. Pilke täis imestust jagub küll ja veel, siin end tagasi ei hoita.

"Tegelikult on nad mehed!" hüüab kogukam proua maasikaleti tagant. Teine tuleb vastu, korrutades:

"Jube-jube-jube..."

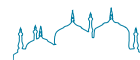
Rahvusvaheline uuringufirma GfK uuris märtsis Eesti elanike tolerantsust. Selgus, et me ei ole väga salliv rahvas. Kuigi see uuring keskendus põhiliselt suhtumisele narkomaanidesse, pedofiilidesse ja alkoholisõltlastesse, selgus muuhulgas, et madalama haridustasemega inimesed on ka usklite vastu.

## EESTLASED EI SALLI TEISTSUGUSEID

Sotsioloog Mauri Söödi hinnangul peegeldavad tulemused Eesti elanike kinnisust ja eelarvamusi – oma mugavustsoonis eelistatakse olla koos omasugustega, samas "teistsugusteks" sildistatud inimestest eemale hoides.

Burkad ei ole Eestis probleemiks. Siinsesse islami kogudusse kuulub 1400 moslemit, kuid hinnanguliselt on neid üle kümne tuhande – peamiselt tatarlased. Burkadid nad ei kannu. Heal juhul käib Eestis vaid mõni üksik burkaga turist. Kuid see on kindel tulevikuprobleem, mis käib kaasas euroopaliidustamise ja üleilmastumisega. Tasub mõelda, et varem valge maana tuntud Belgias moodustavad moslemid elanikkonnast kuus, Saksamaal viis ning Hispaanias koguni kümme protsenti. Suurbritannias kasvab moslemi kogukond ülejäänud rahvast kümme korda kiiremini.

Lõpetuseks. Väga kerge olnuks ilmuda Stenbocki majaja Eesti Ekspressi tavalistes riietes reareporterina, korraldada tallinlaste arvamuse teadasaamiseks tänavaküsitlus ja saata viis viksi burkateemalist küsimust peaministri pressiesindajale, et saada poliitiliselt korrektsed vastused, kuid see poleks ehe. Me ei oleks teada saanud, et patsiga turvamees peaaegu et karjub me peale ebaviisakalt, kui küsime, mida ta teeb me ID-kaartidega, ega kohanud



kodutu moega meest, kes meid jälitas, et oma mobiiltelefoniga pilte teha, ning lõpuks tundnud seda suurt kergendust ja värsket õhu voogu, mida niqab'i eemaldamine endaga kaasa tõi.

Kõigi moslemite ees, keda meie eksperiment mingitpidigi solvas, palume aga siiralt vabandust.

## HUVITAVAT LUGEMIST:

### MUSLIMAD TEEVAD AJALUGU OLÜMPIAAREENIL

2012 Saudi Araabia, Katari ja Brunei on saatnud esimest korda ajaloos naissportlased Olümpiamängudele.

Judos osaleja Wojdan Shaherkani, Saudi Araabiast on vaid 16 aastat vana. Ta on üks kahest naisest, kes esindavad Saudi Araabiat, teine on Sarah Attar, 20, kellel on ka USA kodakondsus.

Katari Noor Hussain Al-Malki, 17, on võistlemas esimese naissportlasena oma riiki esindades, osaledes 100m sprindil.

Samuti 100m sprindis konkureerib esimest korda olümpiamägnudel 23-aastane Thamina Kohistani, Afganistaanist.

Omaani Shinoona Salah al Habsi, 19, ning Jeemeni Fatima Sulaiman Dahman, 19, teevad samuti oma debüüdi olümpial.

**Pikemalt saab lugeda siit: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2183262/Olympics-2012-The-Muslim-women-overcame-odds-make-London.html>**

### LONDONI OLÜMPIA 2012: AASTA ARAABIA NAISSPORTLASTELE

**<http://www.policymic.com/articles/11632/london-olympics-2012-arab-and-muslim-women-take-a-shot-at-the-podium-defying-odds-and-convention>**

### JUHTKIRI: ÖÖD TAHIRI VÄLJAKUL

**<http://arvamus.postimees.ee/887992/juhtkiri-ood-tahriri-valjakul> (26.06.2012)**

### ANDREI HVOSTOV: RELIGIOONI TAGASITULEK

**<http://www.ekspress.ee/news/paevauudised/valisuudised/andrei-hvostov-religiooni-tagasitulek.d?id=64796462> (09.08.2012)**



# Minu lugu

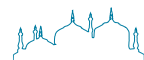
## ISLAM ON TEINUD MIND TUGEVAMAKS

Ma olen lihtne eesti inimene, uskunud Jumalat ja uurinud igasugu uske. Meedias kirjutatud artiklitest hakkas ikka ja jälle häirima, kuidas moslemeid mõnitatakse. Tutvunud ühe inimesega internetis selgus, et ka tema on moslem. „Ei saa olla!“, mõtlesin. „No kuidas siis see inimene saab nii heade kommetega ja käitumiselt igati viisakas olla?“

Hakkasin siis uurima ja otsima, kes need moslemid tegelikult on, mida usuvad, kuidas elavad. Viimaks avastasin [www.islam.pri.ee](http://www.islam.pri.ee) lehe. Siin veendusin täielikult selles, et islam on hoopis midagi muud kui see, millisena meedia seda kujutab. Mis oleks, kui ma ka ise osaks sellest saaks? ... Olen küll alles päris alguses, kuid järjest rohkem ja rohkem hakkab end kodusemalt tundma. Kõik, mida olen siiani õppinud, on mind teinud tugevamaks inimeseks ja tänu Jumalale tean, et see nii jääbki.

Agnes

Minu lugu



# MINU GHANA – 1. osa

Autor: Eileen Lahi

## *Bismillaahi r-rahmaani r-rahiim!*

Ma olen tahtnud juba aastaid reisida vabatahtlikuna kusagile eksootilisse piirkonda, kuhu ma muidu iialgi ei satuks – mõelda vaid, milline imeiline võimalus reisida ja näha, samal ajal andes oma tagasihoidliku panuse maailmale, aitamaks muuta meie kodu paremaks ja ilusamaks paigaks!

Kahjuks aga, kuni selle aastani, on see vajaminevate summade tõttu jäänud alati vaid unistuseks. Minul isiklikult, ja tean et paljudelgi meist, on alati olnud peas ettekujutus, et kui sa 'annetad' oma vaba aega, siis on ju vaid loogiline ja loomulik, et kõik sinu kulutused makstakse kinni. Aga sõbrad-seltsimehed, see on väga, VÄGA suur väärasaam – kui haiglatel, lastekodudel, koolidel on juba vajadus välismaailma abile, tähendab see, et nende endi olukord ei ole kusagil toimetuleku lähedalgi, seega kindlasti ei

ole neil vahendeid, et endale eskortida mõni *bruni* (valge inimene)!

Mäletan, et eelnevatel aastatel otisisin kogu aeg võimalust kätt külge panna, aga peaaegu iga veebileht, mille ma avasin või iga võimalus, millest kuulsin, tahtis ainuüksi minu raha, mitte mind ennast. Antud hetkeil ei sobinud see minule aga üldse, sest kui ma juba midagi pähe võtan, siis on seda väga raske muuta. Nüüd aga, olles ise selle kogemuse läbi elanud, näinud ekstreemvaesust ja kogunud, kui tähtis on iga väiksemgi sent, saan ma aina enam aru, miks on annetused niivõrd olulised, miks neid meeletult igal pool korjatakse, miks nendele pannakse ehk rohkem rõhku kui füüsilisele kaasamisele ... aga sellest juba hiljem, sest mina olin end meelestanud k i n d l a s t i ise kohale marssima.

Seega, ma saan täiesti aru inimestest, kes tahavad samalaadselt oma kätt välja sirutada, ent ei näe võima-

lust seda teha, sest kulutused, mis sellise ettevõtmisega kaasnevad, on üsnagi suured.

*Alhamdulillah*, minul avanes võimalus selleks ettevõtmiseks tänu sellele, et suutsin heade hinnetega teenida endale ülikoolis välja tasuta õppekoha. Nüüd oli vaja vaid veenda oma isa suunama raha, mis oleks muidu läinud õppemaksule, Ghana-fondi.

Ma olen juba sellist tüüpi inimene, et kui ma midagi tahan, siis ma teen enne põhjaliku kodutöö ära, siis esitlen plussid ja miinuseid, kus muidugi plussid on kenas ülekaalus ja jätavad vähe võimalust 'ei' vastusele. *Alhamdulillah*, minu isa ei ole heategevusele võõras ja tänu temale sain üldse selle kogemuse ette võtta!

Ometi käis mul mitu korda peast läbi väike sõber süümepiin – kui tuleb maksta selliseid summasid, et e n n a s t sinna pukseerida, kas ei oleks siis targem samaväärne summa an-

netada heategevuseks, mitte isekalt nõuda enda kohalolekut?

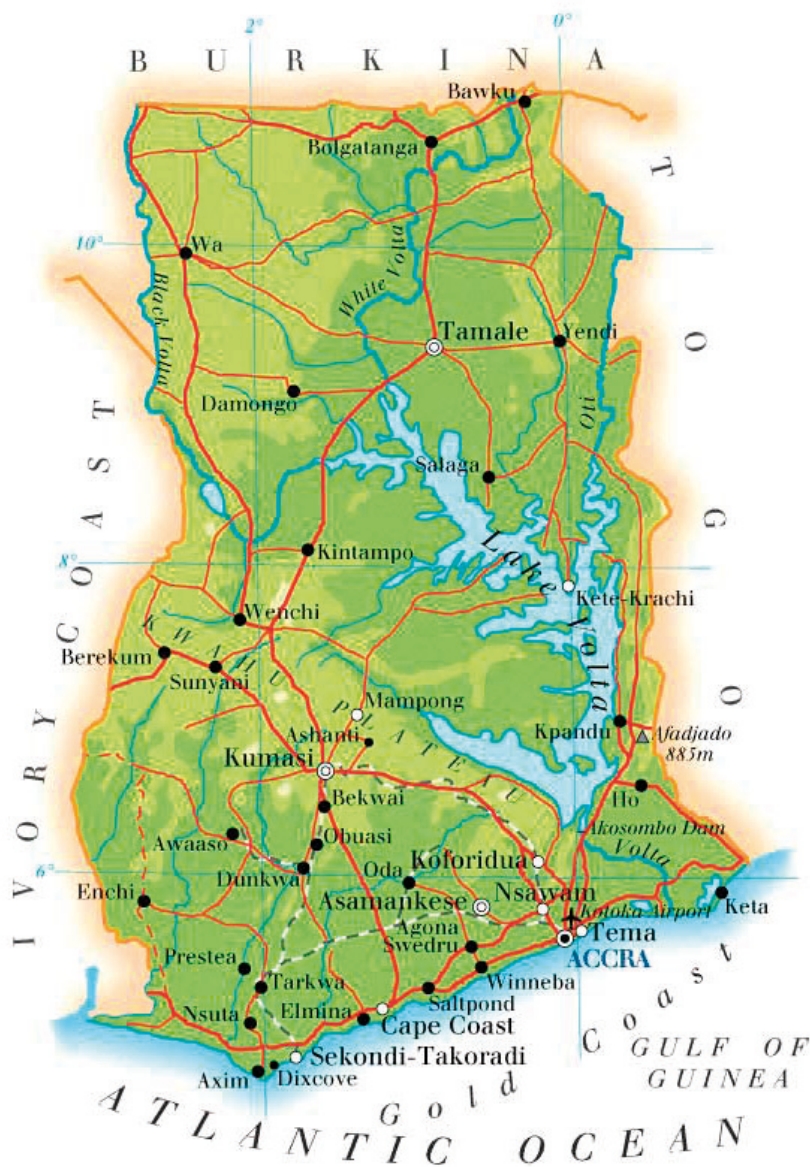
Aga ei, mul oli vaja näha, kuhu see kõik läheb. Ma tahtsin teada, mis selle kõige taga on ja ma tahtsin ise kogeda, milline on see elu, millest me vahetevahel kuuleme, ent midagi ei tea.


Nende jaoks on kusagil kaugel selline elu nagu meie oma – kus sul on külmkapp toitu täis, kus sul on jooksev vesi, kus sul on terved ja puhtad riided, kus sul on oma voodi ja oma tuba – millest nad realselt ei oska puudust tunda, sest nad ei ole seda kunagi kogenud ega sellest osa saanud. Täpselt samamoodi oli minu jaoks kuskil kaugel selline elu nagu nende oma – ilma kõige selleleta – aga ma igatsesin seda, ilma seda iialgi kogemata!

Ma ei tahtnud lihtsalt ühte ärasaadetud riidekotti ega nupuvajutust internetipangas; ma tahtsin kõiki neid väärtusi ja prioriteete ja tänutunnet ja lihtsust ja headust ja ilu, mida ma teadsin, et nad mulle annavad. *Alhamdulillah*, Jumal saatis mulle ramadaanikuul imelise võimaluse saada osaks millegist imelisest – minu oma Ghanast ehk *where I gained so much more than I gave!*

Ja ma lõpetaksin väikese muhelusega – st teie, kes te mind tunnete, kindlasti juba arvasite, et ma lõpuks suutsin terve loo ilma ühegi inglisekeelse kõrvalepõiketa kirjutada. Oh teid ja oh mind! Aga nagu näha, ma arenen ja paranen, sest *alhamdulillah* on mul võimalus siinkohal oma väljendusoskust praktiseerida ja parandada. Ma mõtlen sellest kui kogemusest, millest ei saanud osa ainuüksi mina vaid meie kõik. Ma tänan igaühte teist, kes mulle kaasa elas, ja kes aitas meie lapsi naeratama panna! Ma loodan, et minu jutt ja minu kogemus motiveerivad teid tegema head, mis on ühtlasi *inšaAllah* minu *nija* (kavatsus) selle loo teiega jagamisel.

*SubhaanAllahil adhiim; subhaanAllahi wa bihamdih; laa ilaaha illAllah!*





Nele Siplane  
MINA OLEN MOSLEM

“Olen naine, olen eestlane, olen kahe lapse ema, olen abikaasa, olen tütar ja olen öde, olen tädigi, olen inglise keele filoloog ja tõlkija, olen raamatukirjutaja ja blogija, vahel koguni ajakirjanik, olen, olen, olen....

Ent kui ma ütlen, et olen moslem, siis olekski justkui kõik öeldud,” kirjutab Nele Siplane raamatu sissejuhatuses.

Raamat annab ülevaate islami olemusest, rääkides samas ka autori enda teest islamini, seda üldse mitte ainuvõimalikuks teeks pidades.

“Inimesed ikka leiavad endale teeviitu, mille suunas edasi minna, olgu selleks siis islam või budism või mis tahes õpetus. Islam tuli minu ellu ajal, mil vajasin edasiminemiseks eneseusku, mõtestatust, turvalisust, loogilisust, tugevaid seinu oma tulevasele majale. Kõike seda olen ma islamist ka leidnud, ja seeläbi ka rahu ja tasakaalu. Islam tähendab mulle ennekõike siiski eluviisi kui sellist. Tähendab juhatust, mille järgi rahujalal elada,” kirjutab ta.

Raamatu sõnum on, et iga päev on uus päev, on uus algus, on uus võimalus.

Iga päev on parim päev ja täna on esimene päev nende päevade jadas.

Autorist: Nele Siplane on Egiptuses El Mansūras elav eestlanna, kellelt on varem ilmunud raamatud “Egiptimaa. Eestlanna Elu loori varjus”, “Egiptimaa II. Eestlanna ja tuhat üks ööd” ning kes on kokaraamatu “Araabia köögi radadel. Egiptuses ja Marokos” kaasautor.

## TOIDULAUD

Üks eestlannast sõbranna küsis minult: „Kas sa vahel lõkkes küpsetatud sealihast grillvorstikest ka taga igatsed?” Jah, ma muidugi mäletan veel sealiha magusatmaitset, kuid juba ammu enne moslemiks hakkamist ei olnud ma suuremat sorti sealiha sõber.

„Sealiha on kõige suurema rasvasisaldusega liha!” hoiatasid tollased naisteajakirjad, mille taga peitus sõnum, et kui sulle just paks olla ei meeldi, siis hoi sealihast eemale. Toona teismelisena olin ma suur kaalujälgimise hull – üks kilo lisaks tähendas mulle katastroofi.

Kui ma õigesti mäletan, siis kaalusin ennast vist igal hommikul. See oli minu jaoks samasugune ilurituual nagu hammaste pesemine. Hommikusöögiks oli pool kaussi kaerahelbeputru dieetsuhkruga ja koolis lõunaeineks üksnes toorsalat ja viil leiba. Ma ei tea, kuidas ma nii kalorivaese toiduga üldse oma pikad ja pingelised koolipäevad üle elasin ja suutsin kooli aktiivluski osaleda ning heade hinnetega lõpetada.

Seega ei olnud sealiha keeld, mille islam sätestab, mulle mitte mingiks raskuseks – ma ju nangunii ei söönud sealiha. Veelgi enam – moslemitel oli mulle asenduseks pakkuda palju erinevaid alternatiive liha näol. Ma ei ole kunagi olnud suurem asi söögi kallal norija ja söön enamasti hea meelega kõiki maitvalt valmistatud roogi, mille poolest Egiptuse köök on väga rikkalik.

Kui tihti söövad eestlased argiroana lammast või kalkunit, tuvidest rääkimata? Sealihavorstikesi asendab veelgi maitavam lambalihast valmistatud kofta.

Eestisse tagasi kolinud eestlannad kurdavad hoopis, et igatsevad taga siinseid roogi – *mulukhia*-kastet, *tamija*-kotletikesi ja makaronirooga *košarit*, rääkimata siis värsketest ja odavatest puuviljadest, mida siin lõputult ja aasta läbi saada on.

Moslemid ise ei tee sealihatoodete puudumisest muidugi mingit numbrit – neid on maast madalast kasvatatud teadmises, et siga on must loom ja sealiha söömine võib põhjustada raskeid haigusi. Koraanis on sealihasöömine keelatud neljas erinevas kohas.

Näiteks on kirjas (2:173): „**Tõesti, Sa keelasid süüa raibet, verd ja sealiha ning ka seda, mis on ohverdatud kellelegi muule kui Jumalale. Aga kui keegi peab olude sunnil ükskord seda tegema, siis tal ei ole süüd. Tõesti, Jumal on andeksandja ja armuline.**”

Sealiha puudumine toidulaualt tundub problemaatiline üksnes neile, kes on sealihaga üles kasvanud ja mõtlevad, et nemad küll sealihata elada ei suudaks. Aga niisamuti on maailmas maid, kus süüakse tigused ja tarakane, mida eestlane heal meelel proovima ei kipu. Tihti küsitakse, et miks siis Jumal üldse sea löi, kui ta selle söömise ära keelas. Aga niisamuti löi Jumal ju ka kõik need teod ja tarakanid. Ikka igale oma – just selle järgi, millesse keegi usub või uskuda tahab ja mida õigeks peab.



*Loe edasi raamatust!*



# Minu Mediina

Autor: Yusuf Saeed

## SUURE MÖTTEGA VÄIKE DAWALAUD

Kirjutades seda lugu, on mul Saudi Araabiasse tagasilennuni jäänud vaid loetud päevad ja septembrikuu IQRA ilmumise ajaks olen ma juba tagasi Mediinas, *inšaAllah*. Kuigi tundub, et minu suvi Eestis on möödunud tohutult kiiresti, õnnestus mul teha ka midagi huvitavat, mida teiega jagada võiksin.

Üks huvitavamaid ja meeldejäävamaid kogemusi oli kindlasti nn *dawalaua* korraldamine Tartus ja Tallinnas. Välja nägi see siis täpsemalt nii, et panin kesklinnas üles lahtikäiva laua, mille peal olid erinevad raamatud islamist ja laua ette kinnitasin vastava bänneri, mis inimesi ligi kutsuks. Tean, et mujal Euroopas on seda palju tehtud, kuid Eesti puhul leidis konkreetselt selline *dawa* võib-olla alles esimest korda aset. Olin meeldivalt üllatunud, kui üpriski paljud inimesed ligi tulid ja raamatuid võtsid. Samuti on mul tohutult hea meel selle üle, et reeglina oli huviliste puhul tegemist väga meeldivate ja viisakate inimestega, kellega oli lausa rõõm vestelda. Muidugi ei saa seda öelda kõigi möödakäijate kohta, kuid pigem oli nende puhul siiski tegemist üksikute sarkastiliste kommentaaridega, mis kohati ka mind ennast muigama panid. Näiteks ükskord küsiti minult möödudes, et kas mul pommivesti ka on. Kahtlemata oli tegemist äärmiselt rumala märkusega, kuid samas ei heida ma seda inimesele ka väga ette, kuna siinses inforuumis elades on juba paraku nii, et just sellised „teadmised“ islami kohta on kõige kergemad tekkima. Pärast oli mul endal natuke küll kahju, et ei küsinud vastu: „Millist te soovite?“

Tagantjärele meenutades oli naljakas ka, kui Tallinnas astus ligi üks kibestunud vanatädi ja küsis umbes midagi sellist: „Miks te siis seda islamit niimoodi eestlastele peale surute? Ja veel nii agressiivselt???“





# IIRIMAA

Tõlkinud: Amina Iirimaalt  
Allikas: <http://islamireland.ie/>



## ISLAM IIRIMAAL

Moslemid hakkasid Iirimaale saabuma 1950ndate aastate alguses. Nendeks olid peamiselt üliõpilased ning osad neist jäid hiljem Iirimaale paikseks ja abiellusid Iiri kodanikega. Moslemiõpilaste grupp asutas 1959. aastal esimese moslemite organisatsiooni – The Dublin Islamic Society. Mošee otstarbeks osteti Dublinis ruumid aadressil 7 Harrington Street ja 1983. aastal hangiti pühakoja jaoks suurem koht. Islamic Foundation of Ireland (IFI) asub aadressil 163 South Circular Road ja sealset Dublini mošeed on tänaseks ka laiendatud.

Hetkel on üle Iirimaa kokku 36 mošeed. Iirimaa moslemikogukond on

multikultuurne ja islamiusulised pärinevad riikidest nagu Pakistan, Alžeeria, Liibüa, Nigeeria, Somaalia, Lõuna-Aafrika Vabariik, Iraak ning loomulikult ka Iirimaa ise. Iirimaal on praeguse seisuga ligikaudu 55 000 moslemit ja nende arv kasvab väga kiiresti. Moslemid elavad enamasti pealinnas, kuid väikeseid moslemikogukondi leidub peaaegu igas linnas.

Moslemid tegutsevad enamikus Iiri ühiskonna sektorites ja neil on laialdaselt positiivne mõju.

1992. aastal nõustus šeik Hamdan Bin Rashid Al Maktoum (Dubai asevalitseja) sponsoreerima ICCI (Islamic Cultural Centre of Ireland – Iiri-



maa islami kultuurikeskuse) ehitamist ja käitamist, et abistada Dublini moslemikogukonda. Selleks osteti nelja aakri suurune ehituskrunt Clonskeaghis, Dublini lõuna eeslinnas, sealhulgas ka koolituskeskus, mis oli eelnevalt kool ja 1993. aastal rajati sinna uus algkool nimega Muslim National School. ICCI ehitamist alustati samal aastal. Kolm aastat hiljem, 16. novembril, toimus selle keskuse ametlik avamine. Avajateks olid tolleajane Iiri president Mary Robinson ja šeik Hamdan Bin Rashid Al Maktoum.

## IIRIMAA ISLAMI KULTUURIKESKUS

Kultuurikeskuse kujundas Iiri arhitektifirma Michael Collins & Associates, mis võitis selle disaini eest Iirimaa Royal Institute of the Architects'ilt







1997. aastal auhinna. Iirimaa Islami Kultuurikeskus koosneb viiest omavahel ühendatud osast (ruudusüsteemi koridoridest).

Mošeele kuuluv keskosa on tõstatatud, rõhutamaks, et see on moslemi kogukonna süda, kuna mošee on kõige tähtsamaks ja nähtavamaks ehitiseks kompleksis.

Peasissekäigust vasakule minnes on meeste pesemisruumid ja koridor, mis juhatab mošee kõrvalsissekäiku. Mošeesse mahub veel raamatukogu ning eraldatud õpperuumid vendadadele ja õdedele. Raamatukogus on peaaegu 3000 araabiakeelset raamatut ja üle tuhande inglisekeelse raamatu. Raamatuid on ka saksa, prantsuse, albaania ja urdu keeles.

Mošee sissekäigust paremal küljel on vastuvõtu- ja administratiivhoone, kus päevast päeva toimub keskuse juhtimine ning see on avatud argipäeviti. Administratsioonist edasi on naiste sektsioon, kuhu kuuluvad palveruum ja lastesõim. Naiste kontor on vastutav loengute, seminaride, konverentside ja paljude teiste ulatuslike projektide korraldamise eest. Ühendavad trepid viivad õdede alale (nende mošee

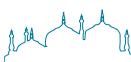
osale) ja seal lähedal on õdede pesemisruum.

Mošee taga on Nur-ul-Huda koraanikool ja mõned teised ruumid, mida üüratakse välja eraäridele. Mošees on aktiivselt tegutsemas ka noorte osakond, kelle motoks on - „Naudi islamit, naudi oma päritolu, naudi oma kultuuri ja naudi Iirimaad.“

Mošees on ühtlasi ka juuksur ja seminariruum. Niisamuti tegeleb ICCI abielu puudutavate küsimustega ning kord aastas toimub hallis suur raamatumess ja multiotstarbeline basaar. ICCI pakub ka erinevaid araabia ja inglise keele kursuseid ja loomulikult toimuvad regulaarselt *halaqad* nii meestele kui naistele.

Kultuurikeskuse ligiduses asub Muslim National School, selle mänguväljak ja hall. Mošee all on restoran, pood, surnukamber. Mošee vasakul küljel asub suur multiotstarbeline saal. Nädalavahetustel tegutses ICCI aladel olevates klassides ka alžeeria kool, kus õpetatakse edukalt araabia ja prantsuse keelt.

**ICCI** ei ole seega ainult mošee nagu võidakse eeldada - see on **kogukonna keskus**.



# KHAMENEI ELU SALADUSED

## ehk kuidas elab üks maailma mõjuvõimsamaid mehi – 2. osa

**Tõlkinud: Amina Bahreinis**

**Allikas: Mohsen Makhmalbaf – Khamenei elu saladused, avaldatud 28.12.2009.**

*Ma koostas selle teksti informatsiooni põhjal, mille vahendasid mulle Juhi majapidamise ja julgeolekuministeriumi endised töötajad, kes nüüdseks on kõik välismaale põgenenud.*

### KHAMENEI SUHE OMA ABIKAASA JA LASTEGA

Khamenei naise nimi on Khojasteh. Ta on väga tugevalt Khamenei põidla all ja samas on ta ka oma vendade poolt üsnagi domineeritud. Kord suleti naftakompanii haigla, et teha rasvaimu Khojasteh'i kõhult. Teda opereeriti Londonis kaks korda jämesoole põletiku tõttu. Mojtaba'l, Khamenei teisel pojalt, on oma isa üle suur mõju, kuid ta võib alati loota ema toetusele, kui on mingeid probleeme.

Khojasteh on umbes 67 aastat vana. Üks tema vendadest oli seotud Mojahedin Khalghiga (tuntud ka kui MKO, relvastatud vastupanu rühm, mis on üldiselt iraanlaste ebasoosingu koostöö tõttu Saddami valitsusega Iraani-Iraagi sõja ajal) ja ta põgenes Rootsi. Peale paguluses elava venna, on tal veel kolm venda, kellel on vägagi suur äritegevus. Khojasteh'i vend Hassan kontrollib Islamivabariigi televisiooniorganisatsiooni. Tal on Sony kaamerate ja monitoride müügi komisjoni monopol. Iraani televisiooni Sony aparatuuri ostude kogusumma alates kaamerate kuni monteerimissüsteemideni väljal on ca 50-60 miljonit dol-

larit aastas. Inimesed ostavad aastas umbes 500-600 miljoni USA dollari eest Sony aparatuuri, millest 7% läheb Hassanile, Khojasteh'i vennale. Dubais oli ühel iraanlasel algselt ainulitsents müüa Sony seadmeid Iraanis, kuid teda ähvardati ja ta loobus hirmuga oma litsentsist. Vaatamata jõukale elustiilile on Khojasteh pidevalt mures, et nende elu võib väljastpoolt vaadates tunduda liiga lihtne. Tal on alati valmis kolm naist, kes teda teenindavad. Ta ei lähe kunagi ilusalongi väljaspool kodu ja juuksurid tuuakse talle koju. Talle meeldib massaaž ja üks korea naine on tema massöör.

Batoole, Islamivabariigi asutaja Ruhollah Khomeini naisele, ei meeldi Khojasteh üldse ja arvatakse, et ta on ülbe nagu tema abikaasagi ja et Khojasteh peab ennast Iraani naiste juhiks alates sellest ajast, mil Khameneist sai Juht.

Khojasteh valmistas varem ka toitu, kuid viimati tegi ta seda 7 või 8 aastat tagasi. Nüüd vastutab toidu valmistamise eest üks eakas mees nimega Seyed.

Khojasteh vastutab ka abikaasade valiku eest Khamenei kodus. Esiteks valib ta pered, kes on Juhi majas või tippametnikud uurides nende tausta nendega kohtudes ja vesteldes. Tema uuringuid jätkab Julgeoleku ministeriumi spetsiaalne osakond. Siis teevad Khamenei tütreid ja pojad oma valiku nende hulgas, kelle

nende ema on välja valinud ja Juht kinnitanud. Need abielud tekitavad teinekord tõsiseid probleeme. Näiteks Mojtaba naisel, Haddad Adel'i tütrele (Gholam Ali Haddad Adel, režiimi õigustaja akadeemilistes ringkondades ja endine Majilise spiiker), oli raskusi rasedaks jäämisega ja see pidi lõppema pea abielulahutusega. Massoudi juhtum (abielus ajatolla Kharrazi tütreaga), kus olid poliitilised erimeelsused, viis paari lahku ja Soussan Kharrazi naases oma isa koju, et oodata lahutust.

Perekonna sisene välisilme on avalikkuse ees rangelt korras hoitud. Näiteks kutsuvad lapsed oma isa nimega Agha (lugupeetud härra või härrasmees), Juhataja või Tema Ekstsellents ajatolla. Ka Khamenei kasutab austavaid väljendeid, kui ta kõnetab oma lapsi. Tavaliselt ütleb ta Agha Mostafa, Agha Mojtaba, Agha Massoud või Agha Meysam. Tema tütarde nimed tulevad sellistel kohtumistel harva esile, välja arvatud perekondlikel kokkutulekutel. Sellistel juhtudel kutsub ta neid Boshra Khanoum või Boshra Sadat, Hoda Khanoum või Hoda Sadat.

Kui vestluse teema liigub hr Khamenei valimisele Juhiks Ekspertide Assamblee poolt, siis ütlevad ta lapsed ja peamiselt Mojtaba, et: „Ekspertid ei valinud hr Khamaneid, vaid hoopis avastasid tema. Ta on Imaam Zamani (Messia kuhu šhiismis, peidus olev imaam, kes naaseb mingil

ajal) ja Jumal on õnnistanud moslemiõpetlasi ja eksperte võimega teda leida.”

Austus on üldiseks reegliks nii administratsioonil kui ka muudel alluvatel, kes töötavad Suure Juhi majas. Kui keegi tuleb rahva seast hr Khamenei juurde, siis lähikondlased ütlevad sellele inimesele: „Olgu teie palverännak aktsepteeritud Jumala poolt” (See on pärsia keeles Ziarat Ghaboul. Palverännaku väljendit kasutatakse küllastades püha kohta). Kellelgi härra Khamenei kabinetist ei ole lubatud öelda, et ta läheb kohtuma hr Khameneiga või et tal on kohtumine temaga. Pigem peab ta ütlevat: „Ma lähen au saama” või „ma lähen palverännakule.” Enam kui keegi teine, nõuab seda erilist austavat vormi Hejazi (tema staabiülem Asghar Hejazi).

## ÜHISPALVE JUHI MAJAS

Ühispalvet kutsutakse nimega namazeh jamaat ja see toimub siis, kui imaam seisab rühma palvetajate ees ja juhatab nende igapäevast viit palvet.

Ühispalveid korraldatakse majas 3-4 korda nädalas. Au nendel palvustel osaleda on umbes 15nel inimesel. Neist 10 on Juhi maja administratsiooni inimesed, kes osalevad regulaarselt ja 4-5 on külalised. Küllastajate kohad on tasulised. Basaari (turu) kaupmehed, kellel on vaja probleeme lahendada, osalevad Agha (Khamenei) palvetel ja paluvad temalt nõu ja nende äri elustub taas. Nad on nõus maksma „üüri” oma külaliskohtade eest umbes 500 miljonit toumans´i (ca 500 000 dollarit) Hejazile või Mohammad Golpayeganile (Mohammad Mohammadi Golpayegani). Seetõttu on Agha ühispalve külalised tavaliselt basaari kaupme-

hed. Need, kes töötavad julgeolekuaparatuuris ja kes otsivad ametikõrgendust, on samuti sagedased osalejad ühispalves.

## KHAMENEI SUHE OMA AUSTAJATEGA

Kui hr Khamenei külastab Mashhadi ja võtab suhkruatoosist suhkru-tüki, siis muutub see toos tema austajatele pühaks. Kui ta läheb palverännakule ja kõnnib mingist kohast mööda, siis tema järgijad suudlevad maad, millel ta on kõndinud. Videod nendest austajatest, kes suudlevad tema jalajälgi on saadaval YouTube´s. Ei oska arvata, kui šokeeritud oleks need austajad siis, kui nad avastaksid Khamenei gadehid (on selgitatud käesoleva artikli 1.osas) ja kuidas mulla Rashedi vulgaarsed naljad ajavad ta naerust kõverasse.

Khamenei hüüdlauseks viimased 20 aastat on olnud: „Tee seda, kuid ära lase inimestel seda teada” või: „Tee seda, kuid pea hoolt, et keegi teada ei saaks”. Ja need, kes seda fraasi kuulevad, teavad, et kogu Juhataja majapidamise jõud peitubki selles, et inimesi hoitakse teadmatuses hr Khamenei elu saladustest ja kardinatagusest tegevusest tema kabinetis.

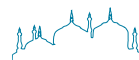
Kuni reedese palvuseni, mis toimus nädal pärast valimisi (19. juunil, kui Khamenei juhatas Teherani reedest palvust ja nõ heitis liisku Ahmedinejadiga oma tulises kõnes opositsiooni vastu), ei võtnud Khamenei kunagi mingit vastutust millegi üle ja inimesed uskusid, et ta mängis arbiitri rolli, kes hoidis korras jõudude tasakaalu eri fraksioonide vahel. Aga see reedene palvus paljastas kõik ja näitas Khamenei erapooletut rolli poliitikas ja tema süümet rõhumises.

## NEED, KES VASTUTAVAD KHAMENEI KAITSE EEST

Islamivabariigi asutaja Ruhollah Khomeini kogu kaitsemeeskond koosnes 200 inimesest, kuid Khameneid valvavad 10 000 isikut (meenu tab šahh Javidan´i armeed (Surematud)), nende arv ei vähene kunagi. Kaks võtmeisikut on Din Shoari ja Hossein Jabari, kes seisavad öösiti valves väljaspool tema ust ja on ainukesed, kes saavad olla relvastatult Khamenei juures. Nad on olnud Khamenei peamised ihukaitsjad juba 30 aastat. Aga inimesed, kes on olnud vastutavad Khamenei kaitsemeeskonna eest aastate jooksul, on järgmised:

1. Khosro Vafa (Janbazan üksuse juhataja);
2. Asgharzadeh (Majlise esindaja);
3. Motevalian (Sepah - Islami revolutsiooniline kaardivägi);
4. Ramezani (Sepah luure);
5. Nejat (kõrgeim riiklik julgeolekunõukogu);
6. Cheyzari (antud hetke kaitsemeeskonna juht).

Tema lähivahtkond koosneb 200st isikust, kes on tal alati kaasas nii reisidel kui ka palee siseses elus. Neist igaühel on kodu väärtusega vähemalt miljard toumans´i (ca 1 miljoni dollarit). Neil, kes peavad Khameneid väga religioosseks ja kes ise elavad väga karmi elu, ei ole lubatud siseneda esimese ringi vahtkonda, et vältida vastuolusid. Need ennastalgavad valvurid ei tohi abielluda senior ihukaitsjate tütardega isegi siis, kui nad tõeliselt armuvad. Abielud



on korraldatud vanemate poliitiliste perekondade või vaimulike vahel. Kuid need, kes suudlevad maad, millel Khamenei on kõndinud, varastavad suhkrutükke suhkrutoosidest, mis on „pühitsetud“ Khamenei poolt ning on valmis ohverdama iseennast tema nimel, ei peeta piisavalt vääriliseks, et abielluda seeniori ihukaitsjate tütardega.

500 isikut valvavad pereliikmeid. 40-liikmeline suurpere on kõik valve all – miniad, väimehed, tütreid, pojad, vennad, mehevennad, naisevennad ja isegi mõningad vennalapsed ja mehe-naise vennalapsed.

Et pääseda ihukaitsjate meeskonda, on vaja läbida 3 julgeolekukontrolli ja see võtab vägagi kaua aega. Ihukaitsjate palk on vähemalt 1000 dollarit ja maksimum 12 000 dollarit. Kui keegi pääseb ihukaitsjate meeskonda, siis aidatakse tal osta elumaja.

10 000st umbes 1000 on naised ja tavaliselt ei tea keegi, et nad on ihukaitsjad.

## KHAMENEI ARSTIABI

Endine tervishoiuminister dr Marandi on Khamenei meditsiiniline koordinaator (professor Alireza Marandi). Alireza Marandi poeg on Seyed Mohammad Marandi, kes on Põhja-Ameerika õpingute professor Teherani ülikoolis, režiimi vokaalne toetaja ja üks väheseid inimesi Teheranis, kellel ei ole probleemi soetada endale satelliitkanaleid ja saada intervjueritud välisuudiste müügiturul. Juulis küsis CNN Fareed Zakaria Seyed Mohammad Marandi käest, et kas tal oli mingeid raskusi esinedes „väljasureva repressiivse režiimi suuvoodrina“.

[http://www.youtube.com/watch?v=T3SIQs4D5hY&feature=player\\_embedded#at=11](http://www.youtube.com/watch?v=T3SIQs4D5hY&feature=player_embedded#at=11)

Marandi valib arstide meeskonna ja toob nad alati tema juurde, kui on vaja. Juhi majapidamises on maalune haigla, kus on tööl 4 arsti 24 tundi ööpäevas. Liikuv haigla on alati Khamenei riigi sisestel reisidel kaasas. Buss-haigla koos operatsiooniruumiga saadab samuti teda riigi sisestel reisidel. Lennuk-haigla koos kahe operatsioonitoaga on saadaval kaugreisidel. Khameneid on opereeritud kolm korda viimase 30 aasta jooksul – käeoperatsioon plahvatuse tagajärjel, mis toimus revolutsiooni algusaegadel (ebaõnnestunud mõrvakatse 1981. aastal halvast tema parema käe), peensoole ja eesnäärme operatsioon.

Alati kui Khamenei on haige, tekiavad erimeelsused tema majapidamises. Inimestel, kes on toime pannud kuritegusid, tekib siis hirm, et kannatanud maksavad neile kätte, kui Khamenei sureb ehk siis hakkavad tunda muret oma tuleviku pärast. Aga niipea, kui Khamenei tervis paraneb, on kõik jälle kiiresti unustatud.

Daam, kes on kaitseministri asetäitja Ahmad Vahidi õde ja günekoloog, on isiklikuks arstiks Khamenei naisele, tütardele ja miniatele.

## DEPRESSIOON

Khamenei on juba aastaid kannatanud depressiooni all. Mõned arstid usuvad, et põhjuseks on tema harjumus kuulata enne voodisse minekut salvestusi. Ära on märgitud just need salvestused, mis koosnevad inimeste kõnedest Khamenei vastu. Khamenei kuulab neid pidevalt ja teeb endale märkmeid. Et säilitada oma

süsteemi, kuulab Khamenei tavaliselt 20 minutit igal öhtul enne magamaminekut oponentide või koguni ametnike tema vastu suunatud vestluste salvestusi. See aitab kaasa tema depressioonile. Igal öhtul enne magamaminekut jõuab ta järeldusele, et keegi ei armasta teda ja järgmisel hommikul avab ta oma silmad ja näeb taas vaid inimesi, kes kinnitavad oma lojaalsust, et saavutada võimu ja rikkust või selleks, et vältida tema raevu.

Tema naisel Khojastehil, kes ka mõnikord kuulab neid salvestusi, on vähe kannatlikkust inimeste igapäevase lömitamise suhtes. Rohkem kui keegi teine ütleb ta, et Iraani inimesed on libedad valetajad ja reeturid.

Khamenei saab mõnikord massaaži Iraani füsioterapeudilt. Massaažis keskenduti rohkem käele, mis invaliidistus plahvatuses, kuid hiljem ja arstide soovitusel sai see osaks nädalakavast.

## SALVESTUSTE SÜSTEEM

Kui Khameneist sai Suur Juht, oli kaks aastat salvestuste üle vastutav Ahmad Ghadirian. Aga TAEB on olnud vastutav selle üle praeguseks juba 15 aastat. (Võimalikult viidates Hojjatoleslam Hosseinile on TAEB endine Basij juht ja praegu vastutab revolutsioonilise kaardiväe julgeoleku üksuse eest.) Salvestused on jagatud kolme ossa: kõrgemate ametnike salvestused, turva-ametnike salvestused ja salvestused inimestega. Isegi julgeoleku ametnike magamis- toad on varustatud pealtkuulamis- seadeldistega, et hoida silma peal võimaliku reetmise suhtes. Vestlusi tavaliste inimestega salvestatakse selleks, et mõista paremini riigi kliimat ning võimaldab Khameneil selle

vastu seista. See kolmas salvestuste viis on küsitluse kujul.

Kaks peamist keskust tegelevad salvestistega. Üks on Tochal ja teine on telekommunikatsiooni keskus. Meeskond, mis tegutseb Khamenei elukoha taga Pasteuri tänaval, paneb salvestised, mis puudutavad Khameneid, kokku 20-minutilisse segmenti ja valmistab ette 2-leheküljelise rapordi. Viis minutit salvestistest puudutavad ühiskonna moraali. Kõik Khamenei koosolekud on avalikult lindistatud ja ta isegi räägib osalejatele, et kõik salvestatakse. Näiteks, ta salvestab kõik oma kohtumised Ekspertide Assambleega ja Otstarbekuse Nõukogu juhi Hashemi Rafsanjaniga, endise presidendi Mohammad Khatamiga, Mahmoud Ahmadinejadi ja muude ametnikega. Peamised inimesed, kes vastutavad salvestuste eest on TAEB ja insener Hamid, kes on Vahid Haghania vend.

## REYSHAHRI

Sel viisil valdab Khamenei salajasi faile kõikide ametnike kohta ja teab nende tugevaid ja nõrku külgi. Kuid väga vähesed inimesed teavad Khameneist endast, välja arvatud Reyshahri (kes oli Khomeini ajal vastutav kõikide ametnike, sealhulgas ka Khamenei, uurimise eest) ja viimastel aastatel ka Hejazi (Asghar Hejazi, staabiülem) ja Mohammadi Golpayegani (ajatolla Mohammadi Reyshahri, teise nimega Mohammad Mohammadi Nik, kes on endine luureminister), kes teavad kõiki saladusi.

Reyshahri tahtis saada Rey linna usaldusisikuks (tema sünnikoht ja põhjus miks ta kasutab teist nime Reyshahri, mis tähendab „Rey linnast“), ja kuigi ta seisis sellele vastu, andis Khamenei linna talle altkäemaksuna. Khomeini ajal uuris Reys-

hahri kõikide ametnike seksuaal-, finants- ja poliitilist tausta, sealhulgas ka Khamenei oma.

**Poliitika valdkonnast:** Kui praegune opositsiooniliider Mir Hossein Mousavi oli peaministriks (1981-1989) ja Khomeini toetas oma majanduspoliitikat, oli Khamenei presidendiks, kuid tal ei olnud õiguslikult valitsuses samad volitused kui Mousavil. Khamenei kritiseeris Khomeini toetust Mousavile eraviisiliselt.

**Finantsteenuste valdkonnas:** Küsimuse all oli Khamenei sekkumine komisjonitasude asjus, mis puudutasid nafta müüki.

**Seksuaalses valdkonnas:** Avastati Khamenei kaks ajutist naist Mashhadis (Sigheh. Üksikasjalikum selgitatud 1. osas)

Muidugi, ükski neist küsimustest ei hajutanud Khomeini usaldust Khamenei vastu. Aga kui lugu tema kahe sigheh naisest Mashhadis, mis leidis aset, kui ta oli veel noor, oleks avaldatud, oleks tema maine saanud kannatada, sest ei ole olnud ühtegi raportit avalikest naissuhetest pärast revolutsiooni.

## KHAMENEI REISID

Khamenei reisib umbes 100 päeva aastas. Ta elab palees, mis on ehitatud Mashhadi (tema sünnikoht), suviti ühe kuu, 1 nädala Nowrouz puhkuse ajal (Iraani uusaasta ja kevade esimene päev) ja ühe nädal talvel. Ka Nowrouz ümber, veedab ta nädala Dezfouli õhuväe baasis Khuzestani provintsis, kus on sel aastaajal head ilmad. Ta veedab ka kuu Kaspia mere ääres, tavaliselt Siiba Kenaris, Saris, Ramsaris või Bisheh Kenaris. Ta veedab iga neljapäeva ja reede (Iraani nädalavahetus) Niavarani palees,

Jamshidiyeh palees, või Lavasanati palees. Kui Khamenei reisib, viib lennuk ametnikud edasi ja tagasi üks kord päevas. Kolm kaitserõngast on loodud tema elukoha ümber. Kõik tema lähivalvurid ja teise ringi ihukaitsjad, kõik kokku 1200 isikut, peavad reisima koos temaga. Seega, üks tema reispäev maksab vähemalt 50 miljonit toumans'i (umbes 50 000 dollarit).

Kui ta on Mashhadis, siis tavaliselt transpordib A330 lennuki tema ja Mojtaba lemmikhobuseid ja erinevad mööbliesemeid.

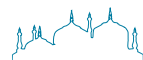
Mõnikord tahab Khamenei reisida nagu tavalised inimesed. Selle tarvis ehitati eriline kuulikindel buss hinnaga 500 miljonit toumans'i (500 000 dollarit). Buss on varustatud 2 magamistoa, tualettruumi ja vannitoga. Samuti on seal väike köök, kus Seyed, Agha usaldusväärne kokk valmistab sööki. Agha eskort järgneb bussile salaja.

## KHAMENEI RESIDENTSID

Islamivabariigi asutaja Ruhollah Khomeini elukoht Jamaranis (Põhja-Teherani naabruskonnas) oli 200 m<sup>2</sup>. Khamenei põhiresident Pasteuri tänaval on suurusega 1200 m<sup>2</sup>. (See 1200 m<sup>2</sup> elukoht on ainuke, mida kõik teavad).

Khomeini elas ühes väikeses majas Ghomi ja Jamarani palve keskuses, kuid Khamenei kasutab kõiki šahhi paleesid (Mohammad Reza Pahlavi, kes kukutati võimult islami revolutsioonis 1979. aastal), mida ei ole muudetud muuseumideks ja ta on isegi neid juurde tekitanud.

Sellest hoolimata loevad Iraani lapsed ikka oma õpikutest, et šahhi tee-



lusikad olid tehtud kullast ja et revolutsioon toimus just tema aristokraatlike kommete tõttu.

5000 m<sup>2</sup> tuumapommi vastane punker on ehitatud Khamenei Pasteuri tänava elukoha alla sügavusega 60 meetrit. Lift üksi läks maksma 5 miljonit dollarit. Kaitsepunker on ehitatud ka Wakil Abad Paleesse Mashhadis. Aga need punkrid ei saa takistada revolutsiooni. Kui Iraanis peaks toimuma revolutsioon, põgeneb Khamenei Süüriasse või Venemaale.

Khamenei logistika: Järgmised vahendid on ainult Juhi majapidamise käsutuses:

1 Airbus – lennuk tema isiklike reiside tarvis;

2 Boeing 707 – üks pere reisideks ja teine ihukaitsjatele;

5 pistrikku – 2 tema enda reiside, üks Mojtaba (tema mõjukas teine poeg) ja 2 ülejäänud pere jaoks;

5 helikopterit – 2 Khamenei oma reiside jaoks, 1 Mojtabale ja 2 ülejäänud pere jaoks;

17 kuulikindlat sõidukit, igaüks hinnaga 400 000 dollarit ja 1200 muud sõidukit.

Kuigi helikopterid on Teheranis keelatud, võib Põhja-Teheranis sageli nende müra kuulda.

Teheranis on 6 helikopterite maandumisplatsi: Mehrabadis, Abbas Abadis, Esteghlal

hotelli kõrval, Manzariyehis, Ghomis ja Lavasanis.

## KES TÖÖTAVAD JUHI MAJAPIDAMISES

Lahkunud suurajatollat Hossein Ali Montazeri peeti algul edukaks Khomeini järglaseks. Tema hukkamõis-

tev suhtumine poliitvangide massihukkamistesse aastal 1980 viis ta Khomeini ebasoosinguusse ja teda mitte ainult ei vallandatud vaid ta pandi ka koduaresti. Muidugi ka mõned vaimulikud mängisid suurt rolli Montazeri kukutamisel (kui Juhi ase- täitja ja ilmne pärija), asendades tema Khameneiga.

Kui Khomeini oli suremas, tahtsid mõningad, et tema poeg Ahmad astuks tema asemele. Ahmad aga ei taodelnud seda rolli. Khomeini oleks öelnud: „Tee keda iganes juhiks pärast mind, kuid ära tee mulle karuteenet nimetades Ahmadi juhiks. Ära lasse inimestel öelda, et Khomeini poeg päris oma ameti nagu monarhias“. Mõned inimesed tahtsid kinni harrata võimalusest eemaldada võimult Montazeri ja asendada ta Khameneiga. Nende seas olid ka Reyshahri (endine julgeoleku minister, kellest on täpsemalt juttu olnud), Mohammadi Golpayegani, Hejazi (Asghar Hejazi, staabiülem) ja TAEB (tõenäoliselt Hojjatoleslam Hossein TAEB), kes oli tol ajal Mehdi Hashemi ülekuulajaks (Montazeri väimehe vend. Mehdi Hashemi hukati režiimi poolt 1987. aastal pärast keerulist valesüüdistust. Enamiku vaatlejate arvates hukati Hashemi selletõttu, et ta ei pooldanud režiimi ja avalikustas režiimi kontaktid USA administratsiooniga, mis olid osa Iraani kontraskandaalist.) Pärast Khomeini surma ja Khamenei astumist Juhiks, said kõikidest nendest inimestest tähtsad isikud Khamenei kabinetis. Need inimesed ei pooldanud ettepanekut luua pärast Khomeini surma liidrite nõukogu, kuhu pidid olema kaasatud ka ajatollad Golpayegani, Ardebili ja Khamenei.

Põhilised inimesed, kes juhivad Juhi majapidamist on Khamenei ise, tema poeg Mojtaba ja seejärel Hejazi, Mohammadi Golpayegani ja Vahid (Golpayegani administratsioo-

ni aseesimees). Esimese astme töötajate arv koosneb 500st, teine aste 2000st ja kolmas aste 10 000st isikust. Tegelikult ei ole see valitsus, Majlis või kohtuvõim, mis kontrollib riiki, see on vaid Juhi majapidamine, mis kontrollib KÕIKE. Juhi majapidamisel on palju ehitisi üle Iraani.

## KHAMENEI PEAMISED ÄRID

... on suhkru ja riisi import, BMW autod, tükisuhkru ja suhkru toodang imaam Reza pühaku ametkonna nime all (tohutult rikas segakontsern Mashhadis, mis on seotud äridega alates pitsabaaridest kuni vaipade kaubanduseni välja. Meenutab sihtasutust selle näilise religioosse faasadiga, mille taga kontrollitakse suuremat osa Iraani majandusest), investeeringud Dubais, Saksamaal, Iraagis, Lõuna-Aafrikas, Venetsueelas, Liibanonis ja Hiinas.

Selleks, et kontrollida oma erinevaid ettevõtteid, hoiab Khamenei võtmespositsioonidel ühtesid ja samu inimesi väga pikka aega. Näiteks Majid Hedayatzadeh juhtis Iraani nafta müüki 30 aastat (Hedayatzadeh asendati alles möödunud aastal, pärast seda, kui Nourizadeh paljastas tema identiteedi). Majid Hedayatzadeh Razavi juhtis Naft Iran Inter-Trade kompaniid, mis on paremini tuntud NICO nime all ja mis baseerub Šveitsis Lausanne'is. NICO on ainus ettevõtte koos Iraani riikliku ettevõttega, millele on antud õigus Iraani naftat müüa. Hedayatzadeh sai vigastada pommiplahvatuses Iraani Islamivabariigi Partei peakorteris aastal 1981. Ta asendati eelmisel aastal Mohammad Javad Asemipour'iga.

Teine isik on hr Sour (Mohammad Sour), kes on vastutanud Iraani nafta transportimise eest viimased 30 aastat. Khamenei nimetas need kaks inimest tööle aastal 1982. Endised pre-

sidendid Hashemi Rafsanjani, Mohammad Khatami ja isegi Mahmoud Ahmadinejad tahtsid neid asendada, kuid Khamenei tõkestas seda. Need kaks töötasid Juhi majapidamises järgmisel viisil: Hedayatzadeh müüs naftabarreleid ja Sour'i ülesandeks oli need transportida kuhu vaja ja komisjonitasu kanti Khamenei pangakontole. Viimase 30 aasta jooksul on Iraan müünud umbes 700 miljardi USA dollari väärtuses nafta ning komisjonitasu müügist ja transportidist on makstud Khamenei kontole. Kolmas isik, kelle Khamenei tõi Nafta ministeeriumi, oli tema enda vend Hassan Khamenei, kes oli algsest ministeeriumis Islami Juhendamise tsensuurimeeskonna liige, kuid toodi naftaministeeriumi, et hoida silma peal Khamenei kasumil.

## KHAMENEI RIKKUSEST

Khamenei sai presidendiks 1981. aastal.

Aastal 1982 pani ta Hedayati (Hedayatzadeh on juba eespool mainitud) ja Sour'i vastutama nafta müügi eest ja ta ei vahetatud neid välja varem kui alles 2006. aastal.

Aastal 1983 pani Khamenei Mohsen Rafighdousti vastutama relvahangete eest (Endine IRGC minister 1980ndatel aastatel ja endine Rõhute Sihtasutuse või Bonyadeh Mostafazani esimees. Tema raamatupidamisaruannete põhjal, mis on saadaval Islami Revolutsiooni Dokumentide Keskuses, mõrvas ta mehe tänaval kettnuiaga 5. juunil 1963.).

Alates 1984. aastast vaatas tema vend Hassan Khamenei Hedayat ja Sour'i järele naftaministeeriumis.

Kaitseministeeriumis, jälgis Mohammad Golpayegani Rafighdousti ja Heydari.

Hr Lolachian pandi vastutama äri eest, mis hõlmas maad ja nii sai ta hiljem Khameneiga seotud. (Basari kaupmehe Lolachian tütar on abielus Khamenei poja Meysamiga). Alates 1997. aastast lubas ta omal lastel äriega tegeleda.

Aastal 2005 lõpetas ta oma isikliku äritegevuse ja hakkas otse valitsuselt raha saama – seda sama raha, mis kaob riigi eelarvest. Valimiskampaania ajal küsis Etemad Melli partei juht Mehdi Karroubi Ahmadinejadilt, et mis juhtus teatud 1 miljardi USA dollariga?

Kogu Khamenei ja tema pere rikkus on 36 miljardit USA dollarit.

Khamenei isiklik rikkus on 30 miljardit dollarit.

Tema pere jõukus on 6 miljardit dollarit.

## RAHA

36 miljardist dollarist hoiti 22 miljardit Iraani valuutas. Peale valimistejargseid rahutusi otsustati suurem osa sellest rahast siirdada läbi Türgi Süüriasse. See saadeti paljastati ja konfiskeeriti Türgis. Khamenei kartis, et see raha oleks Iraanis režiimi kukutamisel blokeeritud. Iraani valitsus püüab seda raha Türgi valitsuselt tagasi saada. Ei ole mingit kahtlust, et see raha konfiskeeriti Türgis. Küsimuseks on, et miks seda raha ei transporteeritud Süüriasse läbi õhu. Võib-olla kardeti lennuki ja selle lasti identifitseerimist ja hävitamist.

Ülejäänud raha on 3,5 miljardit dollarit, millest 1,5 miljardit dollarit on teemantides, 1 miljard dollarit kullas ja ülejäänud dollarites.

36st miljardist dollarist on 10 miljardit dollarit panga-arvetel:

1 miljard dollarit Venemaal;

1 miljard dollarit Süürias;

1 miljard dollarit Hiinas;

1 miljard dollarit Venetsueelas;

2 miljardit dollarit Lõuna-Aafrikas;

2 miljardit dollarit Londonis;

2 miljardit dollarit teistes maades.

Lisaks on 22 miljardit dollarit sularahas ja 10 miljardit dollarit pangakontodel. Ülejäänud raha on paigutatud kinnisvarasse ja aktsiatesse:

2 miljardit dollarit maailmaturu aktsiatesse;

1 miljard dollarit Lõuna-Aafrikasse;

500 miljonit dollarit Süüriasse;

500 miljoni dollarit Venetsueelasse.

Kust on tulnud Khamenei 30 miljardit USA dollarit?

12 miljardit dollarit on nafta müügi komisjonitasust;

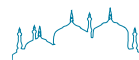
2 miljardit dollarit maa kinnisvarast;

6 miljardit dollarit relvaärist;

10 miljardit dollarit Ahmadinejadilt viimase 4 aasta jooksul.

## KHAMENEI USULISED ÄRID

Khamenei jagab ja kontrollib kogu Imaam Reza pühamu juhtkonna sissetulekut ja investeeringuid Mashhadis, Massoumeh pühamu juhtkonna oma Ghomis, Shahreh Rey pühamu juhtkonna oma Lõuna-Teheranis. Tabasi (ajatolla Abbas Vaez Tabasi, imaam Reza pühamu juhtkonna juht) ja Reyshahri on vastavalt tema partnerid Mashhadis ja Shahreh Reys.





# 20 nõuannet õdedele enne abiellumist

**Tõlkinud:** Hawa

**Allikas:** „20 Pieces of Advice to My Sister before Her Marriage“, Badr bin Ali Al-Utaybee

*Kõigepealt tahaksin selgitada paari asja. Esiteks, ma tõlgin seda raamatut inglise keelest, sest ma ei oska veel nii palju araabia keelt. See tähendab aga, et tähendus kindlasti muutub mingil määral, sest see ei ole otsetõlge originaalist. Teiseks, ma olen alles algaja tõlkija ja see on minu esimene suurem tõlge. Kolmandaks, ma alustan autori tutvustamise ja raamatu sissejuhatusega, sest need on head ja lisaks olen õppinud, et moslemitena peaksime kindlasti uurima selle allika ja autori kohta, kust või kellelt meie teadmised pärinevad. Seega, bismillah ...*

## BADR BIN ALI AL-UTAYBEE

Abu Abdur Raheem Badr ibn Ali bin T'aamee Al-Utaybee sündis Ta'ifi linnas Saudi Araabias *žumadal-akhira* kuu keskel (islamikalendri) 1392. aastal. Ta kasvas üles oma isa hoole all, mis aitas teda eemale hoida pattudest ja kasvada jumalakartlikuks meheks. Kuueteistaastaselt hakkas ta õppima Sheikh Al-Islam Muhammad bin Abdul Wahaabi raamatut „Kitab at-Tawhid“ ja šaik Dawkhee bin Zayd al Harithy juures. Seejärel hakkas ta õppima araabia keelt ja „Ar-Rawd al Mubarat“. Samal ajal alustas ta ka Ko-raani pähe õppimist.

Badril olid väga head suhted endise Saudi Araabia mufti Abdul Aziz bin Abdullah bin Baziga. Ta õppis kümme aastat mufti juures *hadiithe* nagu Al-Bukhari, Muslim, Musnad Al-Imaam Ahmad jne. Badr õppis ka teiste tuntud õpetlaste juures.

Badr bin Ali Al-Utaybeel on üle 38 *iz'aaza* (ehk diplomi, mis tõestab läbi kõrgema autoriteedi, et moslem võib õpetada teatud islami teadusharu). Ta on ka kirjutanud üle 70 raamatu. Üle 15 aasta on ta õpetanud erinevates mošeedes ja tema peamine eesmärk on õpetada *tawhiidi* (Jumala ainsus) ja selle tähtsust.

## SISSEJUHATUS

Kõik Au ja Kiitus Olgu Jumalal, Jumala Rahu ja Önnistus olgu Prohvet Mohammedil, tema perel ja järgijatel.

Edukas abielu oleneb nii mehe kui naise õigest arusaamast kuidas abielu toimib, et nad mõlemad astuks abielu olles kahe jalaga maa peal. Ükskõik kes, mõeldes ebaõnnestunud abielu põhjustele, näeb, et läbikukkumine tuleneb väärast või moonduvad arusaamast selle kohta, mis on abielu ja selle õigused; eriti tänapäeva maailmas, kus on laialt levinud ignorantus islami õpetuste ja moraalide kohta. Kahjuks on paljud inimesed rahuldunud üldiste teadmiste ja kaasaegse haridusega. Sellest lähtudes peaks moslemiline pöörama rohkem tähelepanu abielu legislatiivsele poolele ja islami etiketile ning end selles rohkem harima.

Mitmetel juhtudel on õed, kes kohe-kohe abiellumas, minu poole pöördunud, et enne abieluranda sõudmist nõu küsida. Nii ma siis hakkasin kirjutama, mis oli mulle lihtne tänu eelnevale kogemusele. Ma kogusin erinevaid nõuandeid, mis aitavad naisel võita oma mehe südant ja kiindumust ning aitavad abielu pikendada. Lõpuks numerdasin ja organiseerisin need nõuanded õdede jaoks minu peres ja islamis, kelle tähelepanu on suunatud abielule. Samal ajal tahtsin, et need nõuanded oleksid lühikesed ja konkreetsed, et seda raamatut oleks lihtne lugeda ja et see aitaks õdesid.

*Järgmine kord siis juba esimene nõuanne inšaAllah!*



# Eriline laps

**Rubriigi autor:** Rubaba – lasteaia direktress, eripedagoogika magistrant

## NOPPEID VÄIKELAPSE KÕNE JA KEELE ARENGUMAILT

**Allikas: Hille-Mai Seero – „Väikelapse kõne, keele ja tunnetustegevuse areng“, Tallinn 2007**

*Nagu olen varem lubanud, siis nüüd tuleb juttu väikelapse kõne ja keele arengust kuni kolmanda eluaastani.*

Nii, nagu laps alustab õppimist tegelikult juba sünnimomendist, nii alustavad ka vastsed vanemad õppimist: kuidas tõlgendada lapse signaale, kuidas kasutada hoidekeelt (nn titekeel), kuidas teha end lapsele mõistetavaks. Rõõm lapse esmasammudest on perele ja teistele osasaajatele valdav emotsioon. Osaamine lapse maailma avastamisest seondub tähelepaneliku ja hooliva pilguga.

J. Piaget´ kognitiivse arengu teooria kohaselt on lapse areng 0-2 eluaastani sensomotoorse intellekti arenemise perioodiks. Vastsündinu areneb meelte ja liigutuste kompleksi kasutades ja arendades. Valdavaks suhtlusviisiks on täiskasvanu vastamine lapse kehakeelele, nutule, näoilmetele. Lapse arendes on suhtlemine tugevalt seotud emotsioonidega.

L. Vögotski koolkonna järgi iseloomustabki kõne arengut imikueas juhtiva tegevusena emotsionaalne suhtlemine täiskasvanuga, kontakti loomine lalisemise ja koogamise

abil. Koogamine e vokaliseerimine kuulub kõne-eelsesse perioodi vanuses 2-5 kuud. Järgnev lalisemine on muutuva intonatsiooniga, palataliseeritud (tavalisest pehmem nt L) ja ebaselge. Heas kõnekeskkonnas lalin areneb, laps õpib moodustama silpe ja korduvate silpidega rütmilisi silbiridu. Kisa, koogamine ja lalin arendavad lapse artikulatsiooniparaati ja on ettevalmistuseks hääldamisele. Areneb ka lapse kõnetooni mõistmine ja kõnetaju – sõnade äratundmine kindlas situatsioonis.

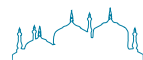
Edasise dialoogi sõnaline osa on vanema kanda: emakeele kõla ja rütmi edasi andmine intonatsiooni, mängituslaulude, ilmeka kõne ja silbimängude kaudu. Laps vastab kontaktidele otsavaatamisega, kuulamisega, rõõmuga lähedusest, naeratusiga, koogamise ja lalisemisega. Esimesel eluaastal on domineeriv motoorne mäng: vaatamine, kuulamine, katsumine ja liikumine. Laps mängib üksinda, kuid koos suuremate laste ja täiskasvanutega saab mängida anna-võta mängu, mängituslaule, sõrmemänge. Suhtlusmängud annavad materjali mõistete kujunemiseks ja „mina“ arenguks. Esimesel eluaastal kogetu on olulise määravusega lapse edasises arengus – Kas vanemad ise olid rahulikud ja kindlad?, Kas ema oli pinges ja kannats stressi all?, Milline keskkond valitses kodus?, Kas raadio oli pidevaks fooniks lapse tegutsemisele?, Kas lapse kuules tülitseti?. Ebasoodne keskkond väikelapse-

eas võib oluliselt mõjutada inimese enesekindlust ja sotsiaalseid oskusi edasises elus.

Hilinenud, vaene või puuduv lalin võib anda märku edaspidi tekkinud võivatest probleemidest kõne või tunnetustegevuse arengus.

1-3-aastase lapse peamiseks tegevuseks Vögotski koolkonna järgi on tegutsemine esemetega, millest tuleb tegevuslik-situatiivne suhtlemine täiskasvanuga. Dialoogi käigus areneb jõudsalt hääldamine, sõnavara ja grammatika. Dialoogi kõrval on endiselt suur tähtsus kehalisel kontaktil, vesteldakse samaaegselt nii sõnade, meelete kui liigutuste abil. Rääkima õppimise viis on lastel erinev. On lapsi, kelle sõnavara täieneb aeglaselt. Nende kõne on selge ja kergesti mõistetav. Teised lähevad kiiresti edasi, kasutades palju ise välja mõeldud sõnu. Logopeed Maigi Novek on oma lapsega kooskasvamisel teinud tähelepanekuid ning jaganud neid ka teistele vanematele. Lapsele suunatud kõne olgu emotsionaalne, aeglane ja otse lapsele suunatud. Pidev lutiimimine takistab häälitsemist, kärarikkas ümbruses ei arene lapse kuulmine, vestluses saab laps osaleda ka ainult häälitsedes.

Hääldus areneb lihtsamalt artikulatsioonilt keerulisemale, häälikud täpsustuvad 3-4 eluaastaks (eesti keeles täpsustub kõige hiljem häälik



LUDIKAS?

TAKA-AKA!

R). Füsioloogilise e eakohase vaeghäälduse puhul võib esineda:

Häälikute puudumist (kaashäälik sõna alguses, lõpus ja konsonantühendis);

Asendamist asehäälikutega (s=t, k=t, r=l, r=n, v=l, l=j);

Segistamist (r=l, t=k);

Moonutamist.

Eesti väikelapse kõnele on iseloomulik passiivne artikulatsioon, palatalisatsioon (pehmemdamine), ebaselgus ning interdentaalsus (keel liigub hammaste vahelt välja). Põhjuseks on keelelihaste nõrkus ja keeleliigutuste diferentseerimatus, hambumusprobleemid. Häälikut ei kasutata kõigis positsioonides (nii sõna alul, sees kui lõpus, kuigi mõnes positsioonis võib häälik olemas olla), häälik võib puududa häälikuühendis.

Tähele tuleks panna asendushäälikute kõla. Artikulatsiooniaparaadi arengu tõttu on asehäälikud seaduspärased. Kinnistuda võivad kõlalt õigele häälikule lähedased, motoorselt aga erinevad asehäälikud, nagu näiteks uvulaarne (moodustuskoht vale – kurgunibu) või velaarne (moodustuskoht vale – pehme suulagi) R, samuti lateraalne (külgmine) S-häälik. Kuna moonutused on püsiva iseloomuga, on varajane logopeediline sekkumine põhjendatud. Enamlevinud murehäälikud on R, S, K ja Ö, mida saab logopeedi juhendamisel mänguliselt õigeks kujundada.

Keelevahendite lisandudes järgneb kõne-eelsele perioodile sujuvalt grammatika-eelne periood 11-elukuust kuni teise eluaasta lõpuni. Laps reageerib tuttavale sõnale, millele lisandub osutamine või viibe. Edasi tunneb laps ära ka fraasi moodustavaid sõnu, kuid ei taju neid veel grammatilises seoses. Laps kasutab

ise ühesõnalauseid, täiendades seda žestidega. Sõna silbistruktuur võib lüheneda, häälikkoostis on moonutatud. 1-1,5aastaselt on uute sõnade lisandumine vähene, ülekaalus on nominatiivne (nimetav) sõnavara.

Teise eluaasta keskel toimub aktiivne sõnavara areng, laps kasutab sõnades osaliselt õigeid häälikuid, kuna foneemikuulmise areng ennetab artikuleerimise arengut (kuuleb õiget kõla, aga ise ei suuda veel õigesti öelda). Teise eluaasta lõpul algab grammatika omandamise periood. Märk selleks on kahesõnalause kasutamise algus. Kahe aastane laps hakkab kasutusele võtma sõnavorme. Laps otsib ja katsetab sõnalõppude lisamisega, segistab vorme. Eelduseks on suhete(koht, objekt, aeg) mõistmine, mille eelduseks omakorda on taju ja praktiline tegevus. Teise eluaasta keskpaigani omandab laps sõnu aeglaselt ja individuaalsed erinevused on siin väga suured. Sõnade omandamine kasvab aktiivselt vanuses 1,5-2 aastat. Järgnevalt, grammatika omandamise perioodil kasv väheneb, et aktiveeruda uuesti vanuses 2,5-3 aastat. Kogu arengu perioodil ilmnevad indiviidist lähtuvad iseärasused.

Uute sõnade omandamine nõuab lapselt täpsustuvat foneemikuulmist ja hääldusoskust ning kujutlusi objektidest ja nähtustest. Ebaõige sõnakasutus tuleneb kujutluste ebatäpsusest, objektide eristamisvõime puudulikkusest (kass, jänes = kutsu, apelsin, tomat = õun vms).

Sõnaliigiti domineerivad 2-4aastaste laste kõnes kasutussageduselt tegu-, ase- ja mäarsõnad. Kasutatav lause on lühike ja kõne situatiivne. Sõnatähenduse arengu etapid sõltuvad lapse kognitiivsest arengust, laste sõnad on esialgu individuaalse tähendusega, sõna kuulub situatsiooni koostisesse või on objekti üheks

tunnuseks. Väikelapsel esineb mitmetähenduslikkuse etapp, järgneb piiratud nominatiivuse etapp, st sõnakasutus on situatiivselt piiratud. Sõnavaratöös tuleks keskenduda kujutluste täpsustamisele ja rühmitamisoskuse arendamisele.

Teise eluaasta lõpul ja kolmanda alul saab alguse sõnaloomeperiood. Laps loob erineval moel uudissõnu. Sõnatuletuse esimesel etapil vanuses 2,5-4 aastat on iseloomulik tuletamine analoogia alusel, tuletise aluseks on otseselt tajutavad esemed, nähtused, tunnused ja tegevused. Tuletusmalli kasutatakse ülegeneraalseeritult (kollakas = täpikas, kirjutab = marjatab (sööb marju), lumine = ruudune jne). Järgnevalt areneb korrelatiivne sõnatuletus (kass-kassike, pall-pallike): Eakohase arenguga lastel võib sõnaloomeskest teadlikkustada, kasutades sõnamänge lasteluulest ja luues ka ebatraditsioonilisi tuletisi (susserdaja-pusserdaja, pätsik-mätsik, nipsik-nöpsik).

#### Kolmeaastane laps valdab harilikult:

Käändevorme

Tegusõna käskivat kõneviisi

Kindla kõneviisi oleviku ja mineviku vorme

Tegevusnimesid

Laiendatud lihtlauset koond- ja liitlauset

Sõnavara ligikaudu 1000 sõna ulatuses (siin andmed erinevad)

Hääldamist

*Järgmisel korral kirjutan lasteaialapselt ja alakõnest nii üldiselt kui annan erinevate astmete iseloomustused.*

# LISATEAVET LAPSEST

Rubriigi autor: Annely

## KUIDAS TAGADA, ET TEIE LAPSE TOIDUS OLEKS PIISAVALT RAUDA?

Esimese eluaasta lõpul teie beebi kasvab ja areneb kiiresti. Selleks vajab teie laps tervislikku ja tasakaalustatud ning toitaineterikast toitu. Kindlasti peab selles olema piisavalt rauda. Raud on vajalik mitmete elutähtsate organismi funktsioonide toimimiseks, sealhulgas kasvamiseks ja aju arenguks. Kuna beebid vajavad suhteliselt palju rauda, siis võib neil rauavaese toidu söömisel tekkida kergesti rauapuudus. Kui raua tase organismis on liiga madal, siis võib teie beebi olla väsinud ja jõuetu. Organismi madal rauatase võib viia palju tõsisema olukorrani – tekib rauavaegusaneemia. See võib mõjutada beebi arengut väga pikalt.

Väikelaps vajab 1 kuni 3 aasta vanuses iga päev vähemalt 6 mg rauda, et tagada tema eakohane kasvamine ja areng. Lapse toiduvalikus peab olema rohkelt rauarikkaid toite. Kõige paremini imendub teie beebi organismis kalas ja punases lihas leiduv raud. Teised rauaallikad on rukkileib,

läätsed, türgi oad ja tumerohelised lehtaedviljad. Tervislikuks ja tasakaalustatud toitumiseks peab beebi sööma iga päeva vähemalt ühe portsu liha või kala. Taimetoidul olevad beebid peavad päevas sööma vähemalt kahte ülalpool nimetatud raua allikat. Te võite pakkuda lapsele toidu kõrvale lahjendatud suhkruta puuviljamahla või desserdina kiivit, sest need sisaldavad C-vitamiini, mis aitab raual organismis imenduda.

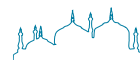
**Piim** on ka sellel eluetapil endiselt toiduvaliku tähtis koostisosa ning spetsiaalselt lastele valmistatud vitamiinide ja toitainete rikas piim aitab neil kätte saada igapäevase vajaliku rauakoguse. Erinevalt tavalisest lehmapiimast katab 2 tassi üle 1 aastastele lastele mõeldud spetsiaalne piim suure osa lapse päevasest rauavajadusest. Sama koguse raua saamiseks lehmapiimast peaks laps jooma seda 20 liitrit! Isegi tasakaalustatud toitumise korral on keeruline kätte saada soovitatavat päevast

rauakogust. Väikelaste piim moodustab vaid ühe osa lapse päevasest toiduvalikust. 2 tassi on ~500 ml.

Toome siinkohal ära mõned rauarikkad toiduained ja neis sisalduva raua koguse, et aidata teil planeerida lapse toitmist.

### RAUA ALLIKAD:

- 1 teelusikas spinatit - 0,6 mg rauda
- 2 teelusikat praetud türgi ube - 0,6 mg rauda
- 20 g kanarinda - 0,1 mg rauda
- 20 g veise hakkliha - 0,5 mg rauda
- 1 keskmine täisteraleiva viil - 0,9 mg rauda
- 1 teelusikas läätsi - 1 mg rauda
- ½ keedetud muna - 1,2 mg rauda
- 500 ml „Milumil Kindermilch Plus“ - piimasegu 6 mg rauda



## LAPSE ARENG

Teie laps kasvab ja hakkab kõndima, areneb intensiivselt füüsiliselt ja vaimselt. Lapse aju peab olema valmis kõndimise ja rääkimise täiustamiseks ja nende tegevuste täielikuks omandamiseks. Selleks kõigeks vajab laps tervislikku toitu.

**Lapse tasakaalustatud toit erineb oluliselt meie toidust. Tema vajadused on erinevad ja seda tuleb lapse toidukordi planeerides arvestada:**

**Suhkur ja sool** – Lapse poolt päevas tarbitava soola kogus ei tohiks ületada 2 g – see on umbes 1/3 täiskasvanule lubatud maksimaalsest kogusest. Seepärast ei tohiks kodus ise valmistatavale lapse toidule lisada soola. Mõned täiskasvanutele mõeldud toidud ei sobi lastele oma liiga suure soola- või suhkrusisalduse tõttu. Toidud, mis sisaldavad looduslikku suhkrut - näiteks puuviljad, aedviljad ja piim - sobivad lastele, kuid vältima peab toiduaineid, millele on lisatud suhkrut.

## PORTSIONITE SUURUS

Ka teie beebi kõht mahutab umbes 5 korda vähem kui teie oma. Seepärast vajab laps väikesi energia- ja toitaineterikkaid portsione tihedasti terve päeva jooksul. Õige energia- ja toitainetkoguse kättesaamiseks peab teie beebi sööma päevas 3 põhitoidukorda ja 2 – 3 toitvat oodet.

## ENERGIA- JA TOITAINETEVAJADUS

Beebid ei ole väikesed täiskasvanud. Nemad vajavad suure rasva- ja madala kiudainetesisaldusega toitu. Kuigi kiudained on head, täidavad need kiiresti mao ning see takistab vajalike toitainete ja energia omastamist. Erinevad toiduained sisaldavad erinevaid toitaineid, seepärast on tasakaalustatud toitumiseks ning lapse arenguks ja kasvamiseks vajalik mitmekülgne toiduvalik. Piim on endiselt teie lapse toiduvaliku tähtis osa. Sel eluetapil vajab laps 350-600 ml piima iga päev. Spetsiaalne väikelaste piim sisaldab üle 1 aasta vanustele lastele vajalikke toitaineid ja aitab lapsel kasvada ja areneda. Seega on väikelapse tasakaalustatud toiduvalikus kindlasti iga päev 2 tassi (500 ml) väikelapse piima, mis tagab talle vajaliku rauakoguse. Sama koguse raua saamiseks lehmapiimast, peaks laps jooma seda iga päev 20 liitrit!

## MIS ON TASAKAALUSTATUD TOIT?

**Tasakaalustatud toit koosneb järgmistest toidugruppidest:**

### Tärglist sisaldavad toiduained - teraviljatoidud

Nendeks on näiteks leib, pannkoogid, maitsvad saiakesed, pudrud ja kartulid. Pakkuge lapsele nii täistera, kui ka kooritud teradest valmistatud tooteid. Tärglist sisaldavaid toiduaineid on nii põhitoidukordade kui ka oodete oluline osa.

### Puuviljad ja aedviljad

Nendeks on näiteks porgandid, banaanid ja tomatid. Pakkuge lapsele erinevat värvi puu- ja aedvilju, sest need sisaldavad erinevaid toitaineid. Püüdke lülitada neid igasse toidukorda ja pakkuge neid ka ootena, kuid pidage meeles, et lapse toiduportsud on väiksemad kui täiskasvanul.

### Piim, juust ja jogurt

Piim peab olema teie lapse toiduvalikus iga päev, kuid pakkuge lisaks teisi piimatooteid, mis sisaldavad kaltsiumi. Laps vajab päevas kolm portsu piimatooteid.

### Liha, kala ja valgurikkad aedviljad

Nendeks on näiteks liha, kala, munad ja kaunviljad. See toiduainete grupp annab lapsele nii vajalikku rauda kui omega-3 rasvhappeid. Laps sööb iga päev neid toiduaineid kaks portsu. Taimetoitlased vajavad siit grupist kolme portsu päevas ning lisaks C vitamiinirikast toitu või jooki, et raudorganismis imenduks.

### Kõrge rasva- või suhkrusisaldusega toiduained

Nendeks on näiteks taimeõlid, või, koogid ja küpsised. Rasvad ja suhkur annavad palju energiat ja on seega lapsele väga vajalikud, kuid need sisaldavad vähe vitamiine ja mineraalaineid. Need toiduained on lapsele vajalikud, kuid samas ei tohi need asendada mõnda olulist toiduainete gruppi. Soovitame proovida riisikuivikuid, mis aitavad täiendada lapse energiavarusid.



## OHUTUD JA OHTLIKUD TOIDUD!

Mõnele toiduainele tuleb valmistamise käigus pöörata suuremat tähelepanu, mõnest seevastu on parem sootuks hoiduda.

Hoiduda tuleks soolast. Toitu valmistades kasutage seda võimalikult vähe, selle asemel kasutage maitsetaimi ja maitseaineid, mis on konkreetsel aastaajal kättesaadavad. Pidage meeles ka soolasisalduse kontrollimist juba valmis toidus.

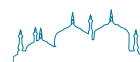
Hoiduma peab aroomidest, värvainetest, konservantidest ja magusainetest. Neid ei ole lubatud lisada tootjate valmistatud imiku- ja beebitoitudesse, kuid need võivad olla lisatud täiskasvanute toitudesse – sellistesse nagu dieetjoogid või mahlad. Teatud lisandeid seostatakse laste käitumisprobleemidega. Enne kui annate täiskasvanutele mõeldud toitu lastele, kontrollige alati toiduainel olevat silti.

Munad ja vähilaadsed võivad põhjustada toidumürgitust, kui neid piisava hoolega ei valmistata – seepärast veenduga alati, et need on küpsed.

Pähklid on teatud toitainete suurepärane allikas, kuid kui perekonnas on esinenud allergiajuhtumeid, siis on parem hoiduda nende andmisest kuni 3-aastaseks saamiseni. Terveid või peenestatud pähkleid ei tohi anda lapsele 5-aastaseks saamiseni, sest laps võib neid kergesti kurku tõmmata. Sobib aga anda maapähklivõid.



Allikas: [http://www.milupa.ee/?object\\_id=4691](http://www.milupa.ee/?object_id=4691)





# LOODUSLIK RAYI

## MAITSETAIMED TERVISELE

**Allikas: Aive Luigela, terviseleht.ee**

Ajaloost ilmneb maitse- ja ravimtaimede lahutamatu seos: esmalt kasutati paljusid taimi rituaalidel, siis ravimitena ja alles viimases järjekorras toiduks. Ligikaudu aastast 1200 e.m.a pärinevad Egiptusest andmed piparmündi kohta. Vanimaks maitsetaimeks Euroopas peetakse kööment.

Antiikbotaanika ja ravimtaimede õpetuse rajas Aristotelese õpilane Theophrastos. Süstemaatiline ravim- ja maitsetaimede kasvamine ning uurimine algas Rooma riigis. Meie ajaarvamise algul hakati köögivilju (maitse) ja maitsetaimi kasvatama Inglismaal. Intensiivselt tegeldi taimekasvatusega keskaegsetes

kloostrites. Eriti rohkesti tarvitati maitsetaimi mitmesuguste palsamite ja likööride valmistamisel (koriander, aniis, kadakamarjad, humal, koirohi, piparmünt, aed-liivatee ja meliss).

Maitsetaimede teaduslik uurimine algas möödunud sajandil seoses keemia arenguga. See võimaldas taimedest eraldada toimeaineid ja neid haigustele vastavalt doseerida.

Avastati, et maitsetaimed sisaldavad hulgaliselt vitamiine, eeterlikke õlisid, glükosiide, mineraal-, park- ja mõruaineid. Kõik need ained mõjuvad toniseerivalt, parandavad isu, suurendavad toidu omastatavust, soodustavad ainevahetust, mõjuvad hästi närvisüsteemile ja inimese tervislikule seisundile.

## MAITSETAIMEDE KEEMILINE KOOSTIS

Maitsetaimed on oma nimetuse saanud neis eralduvate aroomaatsete eeterlike õlide ja fütontsiidide järgi. Neis on glükosiide, flavonoide ja parkaineid, kuid peamisteks toimijateks on eeterlikud õlid.

Eeterlikel õlidel on tugev antiseptiline või desinfitseeriv toime ja neid kasutatakse meditsiinis. Troopilised maitsetaimed sisaldavad rohkesti eeterlikke õlisid. Meie jahedas ja niiskes kliimas kasvavad maitsetaimed ei suuda nendega võistelda, kuid siiski kultiveeritakse meilgi mitmeid liike ja seemnedki on kaubandusest saadaval. Milline rõõm ja nauding on oma aias maitsetaimi kasvatada!

Maitsetaimedes on palju mõruaineid, mis on tavaliselt taimedes mitmesugustes segudes koos eeterlike õlide, orgaaniliste hapete, süsivesikute ja teiste ainetega. Tüüpiline mõru maitse on koirohul, humalal, estragonil. Mõruained on söögiisu tekitajad, nad suurendavad maomahla eritust.



Glükosiidid on taimedes sisalduvad orgaanilised ühendid, milles mingi monosahhariid (enamasti glükoos) või disahhariid on seotud mõne mittesuhkru molekuliga. Nad on enamasti mõrud, tihti mürgised, kuid väikeses koguses stimuleerivad organismi.

Parkained on enamasti viljades, vartes, vähem lehtedes. Parkainete toimel muutuvad taimed kuivatamisel tumedaks (salvei, iisop, münt, basiilik jt).

Fütontsiidid on taimedest erivõimelised lenduvad või lahustuvad ained, mis mõjuvad kahjulikult mitmesugustele mikroorganismidele. Rohkesti eritavad fütontsiide laukude perekonda kuuluvad sibulad, küüslauk, murulauk jt, ristiõieliste sugukonda kuuluvad valge ja must sinep, mustsõstra lehed, mädarõigas, kress-salat, rõigas jt.

Flavonoidid on taimsed pigmendid. Neid leidub õistaimede kõigis osades. Flavonoididest valmistatakse mitmesuguseid ravi- ja vitamiinipreparaate.

Maitsetaimed sisaldavad rikkalikult paljusid vitamiine (C, B-grupi, K, karoteene jt) ja tohutul hulgal mineraalaineid (raud, fosfor, kaltsium, jood, väävel, räni jt).

Maitsetaimede kasulik mõju organismile on leidnud mitmekülgset kinnitust: nendega on võimalik anda toidule mitmekesiseid maitsevarjundeid ja ühtlasi toetada organismi talitlust. Paljude maade rahvameditsiinis on juba ammustest aegadest kasutatud antiseptiliste ja desinfitseerivate ainetena basiilikut, koriandrit, sellerit, lavendlit, rosmariini, küüslauku jt. Mitmed maitsetaimed sisaldavad fütontsiide, mille toime tundmisel on samuti pikk ajalugu. Eriti soovitatav on maitsetaimede kasutamine värskelt. Neis leiduvad toimeained tugevdavad eelkõige süljenäärmete, mao, sapipõie ja soolte sekretsiooni, ühtlasi parandavad isu, seedimist ja ainevahetust. Maitsetaimed leevendavad seedimise ebasoovitavaid kõrvalnähte (puhetisi, rõhatusi, käärimisprotsesse), mis võivad tekkida mõnede toitade söömisel. Peale selle rikastavad maitsetaimed organismi eluliselt tähtsate toimeainete - vitamiinide, mineraalainete ja lõhnaainetega ning soodustavad liigse vee eritumist, mis on seotud keedusoola ülemäärase kasutamisega. See on eriti tähtis südame- ja neeruhaiguste, hüpertoonia ja rasvumise korral.

**MAITSETAIMED RAHUSTAVAD, TÕSTAVAD SÖÖGIISU.**



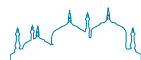
Füto-terapias, so taimravis, kasutatakse enamasti mitme taime segust valmistatud teesid, tinktuure, hautisi vm ravimvorme. Söögiisu aitab tõsta nt koirohi, ainevahetust ergutab aed- ja harakputk, rasva ainevahetust soodustavad iisop ja tüümian, millest teeme juttu eraldi iga taime puhul. Soolavaese või -vabadieedi puhul on sobivaimad piparrohi, majoraan, basiilik, tüümian. Hästi sobivad ka seller ja till, eriti nende seemned.

Seedehäirete korral on head piparmünt ja salvei, puhituse korral köömen, koriander ja tüümian. Paljudel meie igapäevases toidus kasutatavatel maitsetaimedel on rahustav ja valuvaigistav toime. Rahustavat mõju avaldavad tüümian, aed-harakputk, till ja basiilik. Närvisüsteemi tugevdavad tüümian, majoraan ja basiilik. Valuvaigistavalt ja südamentalitust tugevdavalt mõjuvad piparmünt ja majoraan. Unetuse puhul soovitatakse melissi ja tüümiani.

Hingamisteede haiguste puhul aitavad tüümian, salvei ja iisop. Röga lahtistavad tüümian, pune ja salvei.

Vereringet tugevdavad ja veresooni laiendavad küüslauk, majoraan ja piparmünt. Antiseptilise ja desinfitseeriva toimega on tüümian, salvei, majoraan, küüslauk ja sibul. Maksa talitlust ja sapi eritumist soodustavad piparmünt ja salvei.

Üheaegselt mitme haigusnähu puhul avaldavad kasulikku toimet tüümian, salvei ja majoraan. Mitme maitsetaimetõmmist võib edukalt kasutada välispidiselt: kuristamiseks nt salveid ja iisopit, loputuseks salveid. Eriti värskendavalt, desinfitseerivalt ja toonust tõstvalt mõjub vann, millele on lisatud piparmündi lehti, tüümiani, kummelit ja salveid.







## MAITSETAIMED TOIDUNA

Maitsetaimi oskuslikult kasutades võib kõige tavalisematest toiduainetest valmistada suurepäraseid ja seejuures uudse maitsega toite. Kindlaid ettekirjutusi ja reegleid maitsetaimede kasutamiseks pole, sest eelistused võivad olla vägagi erinevad. Oluline on, et hästimaitsesstatud toidule võib lisada harjumuspärasest tunduvalt vähem soola ja teravamaitselisi pipraid.

Maitsetaimi kasutatakse praegu rohkem kui kunagi varem. Purgi(paki)segude tarvitamine on mugav, kuid väga paljusid maitsetaimi saab edukalt ise kasvatada. Olen kasvatanud eksootilisi maitsetaimi juba aastaid ja nad on hoole ning armastuse korral andnud suurepäraseid tulemusi. Pole vaja kauplusest ühtki segu hankida, enamus on kodust omast käest võtta. Universaalne on pizzamaitseaine (pune, basiilik, majoraan, must pipar, kuivatatud sibul ja küüslauk), sobib pea kõikidesse toitudesse. Ise kasvatades on garanteeritud taimede puhtus ja eeskujulikul kuivatamisel säilitatud eeterlikud õlid, aroomiained (tööstuses valmistatud maitseainete segus on enamikes kasutatud kunstlikke aroomiaineid).

Eksootilisi maitsetaimi võib kasvatada ka aknalaua lillipotis ja rõdukastis. Loomulikult on vaja taimed enne maha või rõdule istutamist ette kasvatada. Enamik maitsetaimi tunneb end avamaale istutatult hästi, kui on tagatud tuulevarjulisus ja valgusküllus. Paljud taimed on mitmeaastased, nõudes ainult veidi hoolt kinnikatmisel.

**Maitsetaimi võib kasutada värskena, aga ka kuivatatult või sügavkülmutatult.** Enamik maitsetaimi on nõrgalt värtsikad, tervisele kasulikud ja neid võib toitule lisada võrdlemisi suures koguses. Maitsetaimi võib toidule lisada üksikult või mitmesuguste segudena. Segusid koostada aitab lihtne reegel: kui maitsetaimed üksikult võetuna sobivad mingi toidu maitsestamiseks, siis sobivad nad selleks ka koos, olenemata nende arvust. Sellise segu moodustavad nt salatimaitsetaimed - värskelt kasutatavad murulauk, till, petersell, kress-salat, kurgirohi, aed-harakputk ja oblikas. Väga värtsikas ja levinud segu on leesputkest, aed-

liivateest, aed-majoraanist, basiilikust ja piparrohust, segu aroom säilib hästi ka kuivatatult.

Suppide, liharoogade maitsestamiseks sobivad koos kasutada su-pijuured - seller, petersell, porgand ja porrulauk või sibul ning roogade serveerimisel kasutada basiilikut, majoraani, aed-liivateed, estragoni ja tilli.

Kuna täpsed reeglid puuduvad, siis arvestada tuleks üksnes põhiroa maitseomadusi, valmistamise viisi, temperatuuri jne. Kala maitsestamiseks vajatakse nt rohkem maitseaineid kui niisama suure köögiviljakoguse maitsestamiseks. Toiduaine hautamisel kulub vähem maitseaineid (ka soola), kui keetmisel; praadimisel aga veelgi rohkem, kui keetmisel. Külmitoitule lisatakse maitseaineid rohkem kui soojadele toitule. Enamik värsked maitsetaimi lisatakse peenestatult kuumale valmistoidule. Kuivatatud maitsetaimi keedetakse koos toiduga peenestusastmest olenevalt 3-5 min. Praetud toodetele riputatakse peenestatult kuumale praepinnale (nt salvei grill- või praelihale). Maitsetaimi ei kasutata üksnes mitte ainult toitule maitsestamiseks salati koosluses ega lisandiks, vaid paljud taimeteed sobivad imehästi liha- ja kalarooegade juurde. Lõunariikides on tee joomine omaette rituaal, mis meil alles süvenemas. Nii nt juuakse salvei või aed-liivatee kuuma jooki rasvaste lihatoitude juurde, iisopitee sobib aga kalatoitude juurde.

Soovitav on maitsetaimi rohkem kasutada kastmete valmistamisel, seda nii külmade kui kuumade kastmete puhul. Maitseäädika pudelisse võiks uhkelt toppida terved oksad iisopit, majoraani või tüümiani koos õitega. Terveks talveks silmarõõmu ja kohe käepärane toidu või kastme maitsestamise vahend olemas. Samuti võiks toimida ka õlikastmete puhul, kuid talveks säilitamiseks tuleks neid hoida külmkapis. Valmis võiks teha ka maitseõli nt melissi või piparmündiga. Selleks toppida tumedasse purki suvel otse peenralt korjatud maitsetaimed kuhu peale valada õli. Lasta seista soojas kohas (parim päikesekiirguses akna äärel) 2 nädalat, kurnata ja jätta suletult külmkappi seisma. Kohe on olemas suurepärase maitselisand küpsetistele, sest pannkoogi või saiaaigale lisame ju ikka õli, olgu see siis maitseainetega rikastatud.

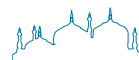
Suvel kasutame rikkalikult maitsetaimi toidus, eeskätt salatites, salatikastmetes, toidulisandina ja kindlasti külma teena.

Sügisel on konserveerimisel aga enamik maitsetaimi omal kohal, ilma basiilikuta pole letõol õiget maitset, ilma puneta (majoraanita) pole tomatimahla ega -konserv väärt, konserveeritud kurgil puudub pikantne maitse ilma tüümianita jne.

Kel oma aed puudub, siis kasvatagem maitsetaimi rõdul või aknalaua. Kel sellekski aega vähe, jäägu siis kaupluste ja turgude külastajateks, kus tänaseks küllaltki suur valik enimkasutatavatest maitsetaimedest müügil.

Püüan lühidalt edasi anda teadmisi maitsetaimede maailmast, eeskätt kui ravimitest.

## SAIALILL





Saialill pole mitte ilutaim, vaid ka ravim- ja maitsetaim. Pole täpselt teada, kus on tema kodumaa, igal juhul on saialill levinud taim Hiinas, Ladin-Ameerikas, Kreekas, Brasiilias, Indias ja loomulikult levinud ammugi üle maailma. Ta avab oma öie kõikjal, kus paistab päike. On muutunud ülipopulaarseks rahvameditsiinis. Senised uurimistulemused näitavad, et saialill sisaldab triterpeenglükosiide, lima- ja valkaineid, flavonoide, steriine, saponiine, joodi, vitamiinidest karotinoide. Sellise koosluse tõttu on saialille füsioloogiline ja ravitoime lai. Teda kasutatakse ka toidulisandina, aga ka rahvameditsiinis. Saialille preparaadid on antiseptilise toimega, põletikuvastased, rahustavad, parandavad haavu, kõrvaldavad kasvaja, ravivad maksa-, sapi- ja põrnahaigusi ning tugevdavad südant. Ekstraktid ja teed saialillest aitavad mao- ja kaksteistsõrmiksoole, gastriidi, maohaavandi, klamakteriumi korral, põiekivide lahustamisel, nahahaiguste ja vistrike ravil. Ravimina kasutatakse nii öisi kui ülemise osa ürte tervikuna.

Teeks võetakse 2 spl ürte, lisatakse klaas kuuma vett ja lastakse tõmmata 1 tund ja juuakse pool klaasi korraga enne sööki 3 korda päevas.

Kuna saialill on väga tugeva bioaktiivsusega, siis on soovitatav kasutada teda koos teiste sobivate taimedega vastavalt ravi eesmärgile.

Saialille salv on saanud üsna populaarseks eeskätt laienenud veenide ravil ja halvasti paranevate haavade korral. Salv valmistatakse tavaliselt searasvaga, muidugi sobib ka hanerasv. Kui pole käepärast värsked öisi või lehti, võib kasutada ka apteegi tinktuuri ja seda segatakse sel juhul vaseliiniga.

Samal põhimõttel, mis eelpool toodud, võib valmistada ka saialilleõli. Saialilleõli sobib naha hooldusel ja ka seespidiselt - 1 tl õli hommikuti maohädade puhul ja igemepõletiku, parodontoosi, angiini ravil.

Saialille ürte võib kokku sobitada raudrohuga, naistepuuga, pohlalehtedega jt, kuid siin on vaja konsulteerida spetsialistiga.

Saialille preparaatide kasutamisel peavad olema ettevaatlikud madala arteriaalse vererõhuga inimesed.

Kollastest kroonlehtedest tehakse õli ka toitudes kasutamiseks, eeskätt saiatoodetes või salatikastmena. Kroonlehtedest tehakse ka safrani taolist pulbrit ja kasutatakse saia kollaseks värvimiseks.

## PIPARMÜNT

Piparmünt on üks vanemaid kultuurtaimi. Piparmündi kodumaaks peetakse Hiinat. Tänapäevaks on suurimad piparmündi kultiveerijad ja tarbijad inglased. Ravimtaimeks teevad piparmündi tema eeterlikud õlid, millest 40-70% moodustab mentool ja 10-25% mentoon. Kõige rohkem eeterlikke õlisid on õites (6%) ja lehtedes (3%). Lehtedes on veel triterpeene, betaiini, flavonoide, karotiini ja parkaineid, mis kõik kokku annavad taime raviomadused. Kõigepealt mentoolist, mida põhiliselt saadaksegi piparmündist. Mentool on südame-, aju- ja kopsu- veresoonte reflektor- ne laiendaja. Ta vähendab ka närvilõpmete tundlikkust, st võtab ära valu. Seetõttu kuulub mentool validooli, valokordiini ja südametilkade kooslusesse. Piparmündi ekstrakte ja teed kasutatakse vee väljaajatina hüpertoonia, gastriidi, bronhiaalastma, maohaavandi, sapipõie- ja maksapõletike korral.

Piparmünditeed juuakse kõhuhädade, ka kõhulahtisuse, samuti närvilisuse ja unetuse korral. Piparmündi tõmmis suurendab noortel emadel piimaeritust.

Piparmünditee valmistamiseks võetakse 2 tl pulbriks peenestatud ürte 1 kl keeva vee kohta, hoitakse kaanetatult 10 min ja kurnatakse. Tõmmist valmistatakse ürdist (varre ülemine osa), mida peenestatud võetakse 1 spl 1 kl keeva vee kohta ja lastakse tõmmata kuni 3 tundi ja juuakse lonkshaaval päeva jooksul. Kõhuhädade korral tuleb teed juua jahtunult.

Piparmünt kuulub väga paljude teesegude kooslusse erinevate haiguste puhul. Nii kasutatakse vee väljaajati- na piparmündi ürte koos apteegitilli juurte ja palderjaniga, kõhulahituse puhul koos mustikavartega, kõrvenõgestega jne. Loomulikult kuulub piparmünt rahustava teesegu kooslusse, kus ta leevendab puju ja humala mõrkjat maitset.



Piparmündi aromaatsus võimaldab teda kasutada kulinaarias kõikjal. Eriti armastatud on ta inglise köögis. Meil ollakse harjutud valmistama rohkem teed, mõningal määral ka magustoitude maitsestamisest ja kaunistamisest. Kuid lehtedega võib maitsestada kõiki puu- ja köögiviljasalateid, eriti punapeedi-, kartuli- ja lihasalatit, köögiviljasuppe, kapsa-, kaunvilja- ja lihatoite (eriti lamba, pörsa- ja vasikaliha), praetud ja keedetud kala. Piparmündikastet lisatakse grillkalale. Piparmünt annab meeldiva maitse külmadele karastus- ja alkoholsetele jookidele, joogišokolaadile ja kakaole, kala- ja lihamarinaadidele, rohelinele võile, kohupiimale, juustule, keedetud riisile ja magusatele kreemidele, kissellidele.

## AEDSALVEI

Üks legendaarsemaid maitsetaimi on salvei. Vanade roomlaste ütlus: miks peaks inime surema, kui ta aias kasvab salvei, kehtib ka meie päevil. Keskajal usuti, et tass salveiteed suurendab sümpaatiat ja armastust inimeste vahel.

Aedsalvei, mida tarvitatakse maitse- ja ravimtaimena, pärineb Vahemeremaadest. Salveid tuntakse 500 (560) eri liiki, nende hulgas on palju ka dekoratiivtaimi. Meie tingimustes kasvab salvei hästi päikesepaistelises heas mullas, kuid talveks tuleb ta korralikult kinni katta või viia pöösad keldrisse talvituma. Tänavune talv võimaldas korjata rohelisi lehti lume ja okste alt ning haigused on kauges kaares meist mööda läinud. Salvei hakkab õitsema juunis ja vahetult enne õite puhkemist korjatakse ka lehed või lõigatakse ürt puitunud osani, teise saagi saab enne öökülmi. Igal aastal tuleks täiendada uute taimedega, sest ületalvitumine võib ebaõnnestuda. Seemned poetatatakse istikupotti märtsis, aprillis ja taimed istutatakse aeda soojade ilmade hakul.

Salvei keemiline koostis on keeruline, selle uurimine jätkub. Eraldatud on eeterlikke õlised, leidub veel pineeni, salveeni, fütontsiide, rasvhappeid, saponiine ja alkaloidide jälgi. Antiikarstid Hippokrates ja Dioskorides pidasid salveid ravijõu poolest imeliseks taimeks, teda on peetud väga heaks vahendiks naiste viljatuse vastu.

Salveimahl ravib halvasti paranevaid haavu ning veenipõletikke. Juuste väljalangemise korral hõõrutakse peanahka salveimahlaga. Ravivalt toimib ka parodontoosi puhul. Rahvameditsiinis on salvei tuntud kui üleminekuvaevusi taandav ravim, kaotab higistamise ja nõrkustunde. Teda on peetud imerohuks, tehes noorenduskuure ja parandades ainevahetust. Imeline rohi on salvei külmetuse puhul, kõrvaldab peavalu ja leevendab nohu. Selleks tuleb juua rohkelt teed. Teeks võetakse 1 spl ürte klaasi keeva vee kohta ja lastakse tõmmata 20 min. Teega loputatakse, kuristatakse, seda hoitakse suus mitte alla neelates. Salveid ei tohi kasutada üle ühe nädala, korratatakse peale kolmenädalast vaheaega.

Viimasel ajal on hakatud edukalt kasutama ka nahahaiguste puhul ja allergia ravis. Seejuures spetsialisti juhendamisel kasutatakse kas toorest pudrutaolist massi kompressina või keedisena keedetult pealt määramiseks. Nahahaiguste puhul juuakse ka organismi puhastamise eesmärgil seguteed salveist, kummelist, piparmündist ja apteegitilli seemnetest, kõiki võrdsetes kogustes. Teed juuakse 1-2 kl päevas, 1 spl haaval.

Külmetuse puhul sobib salveile juurde lisada männikasve, eriti hea toime on sellel seguteel bronhiidi korral.

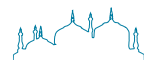
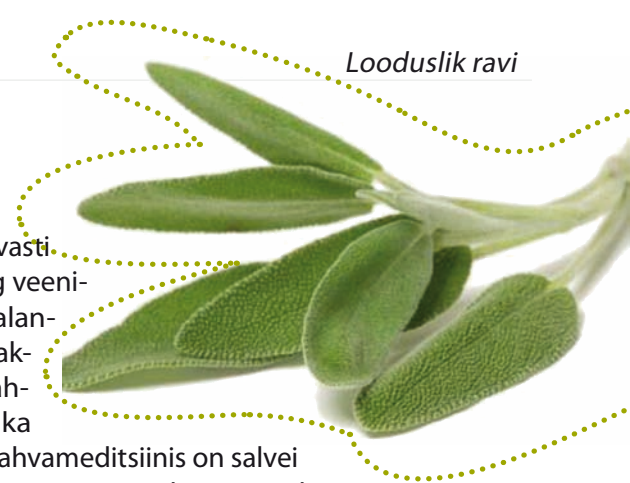
Pöiekivide puhul soovitatakse juua teesegu salveist, piparmündist, köömnetest. Koos melissi ja paiselehega aitab teesegu sapikivide puhul.

Salveid ei soovitata kasutada ägeda neerupõletiku korral ja raseduse ajal.

Maitseainena kasutatakse nii värsked kui ka kuivatatud ja peenestatud lehti. Kulinaarias leiab laia kasutust, eelkõige linnulihast ja sealihast valmistatud roogade maitsestamisest. Kanamaksapasteedile annab hautamisel lisatud salveileht erakordset hõrkust. Kui suvel koduaias kaminatulele šašlõkki küpsetada, ei tohiks enne varda tulele tõstmist unustada salveilehti liha ja sibulatükkide vahele panemast. Salvei sobib hästi kalatoitudele, kusjuures eelistatumalt heledamale kalalihale. Köögiviljadele ja munarogadele annab salvei omapärase maitse, kusjuures ühest lehest piisab tervele roale. Väga hästi sobib vorstitoodetele ja -roogadele, kala- ja liha marinaadidele, tomati-, peedi- ja rohelistele salatitele, ka riisi-, oa- ja hernetoitudele, rohelinele võile, juustule, kohupiimale, taigatoodetele. Salveikastet valmistatakse rasvastele kaladele. Värskeid lehti lisatakse ometile või munataignasse.

Salvei sobib kasutada koos rosmariiniga või piprarohu, estragoni, aed-liivatee ja sibulaga.

Salvei on väga tugevamaitseline, mistõttu manustamisel peaks olema ettevaatlik.





# MILLISED E-AINED ON HARAM? - 2. OSA

Rubriigi autor: Zeynep

(Algus eelmises lqras.)

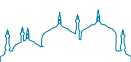
Säilitus-ained	Nimetus	Staatus	Kõrvalmõjud
E200	Sorbic acid	<b>Halal</b> (kui 100% taimne). <b>Haram</b> (kui on petrooleum sees).	Võimalikud nahaärritused, põletustunne suus ja punetus ümber suu. Raskendab astmat, allergilist nahalöövet või nõgeslöövet põhjustavate laste seisukorda. Ülitundlikkus, kes on allergilised aspiriinile
E201	Sodium sorbate	<b>Halal</b> (kui 100% taimne). <b>Keemiline</b>	Võimalikud nahaärritused, põletustunne suus ja punetus ümber suu. Raskendab astmat, allergilist nahalöövet või nõgeslöövet põhjustavate laste seisukorda. Ülitundlikkus, kes on allergilised aspiriinile
E202	Potassium sorbate	<b>Halal. Haram</b> (kui kristalliseerunud alkoholist või petrooleumist). <b>E200 sool</b>	Võimalikud nahaärritused, põletustunne suus ja punetus ümber suu. Raskendab astmat, allergilist nahalöövet või nõgeslöövet põhjustavate laste seisukorda. Ülitundlikkus, kes on allergilised aspiriinile
E203	Calcium sorbate	<b>Halal</b> (kui 100% taimne). <b>E200 kaltsiumsool</b>	Võimalikud nahaärritused, põletustunne suus ja punetus ümber suu. Raskendab astmat, allergilist nahalöövet või nõgeslöövet põhjustavate laste seisukorda. Ülitundlikkus, kes on allergilised aspiriinile
E209	Heptyl p-hydroxybenzoate	<b>Halal</b> (kui 100% taimne), <b>Haram</b> (kui sisaldab alkoholi).	

E210	Benzoic acid	<b>Halal</b> (kui 100% taimne), <b>Haram</b> (kui sisaldab loomseidprodukte, searasva või alkoholi).	Tavalisem kõrvalmõjusid tekitav aine. Allergilise nohu põdejad reageerivad bensoaatidele 2,5%, astmaatikutest 12%, aspiriinile ülitundlikud inimesed. Võimalikud peavalud, migreenid ja maoärritus. Kassid ei talu seda. Sümptomid halvenevad: hüperaktiivsetel lastel, atoopilise dermatiiti haigestunud lastel.
E211	Sodium benzoate	<b>Halal. Haram</b> (kui sisaldab loomseidprodukte või alkoholi). <b>bensoehappe soodiumi sool</b>	Tavalisem kõrvalmõjusid tekitav aine. Allergilise nohu põdejad reageerivad bensoaatidele 2,5%, astmaatikutest 12%, aspiriinile ülitundlikud inimesed. Võimalikud peavalud, migreenid ja maoärritus. Kassid ei talu seda. Sümptomid halvenevad: hüperaktiivsetel lastel, atoopilise dermatiiti haigestunud lastel.
E212	Potassium benzoate	<b>Halal</b> (kui alkoholi ei ole kasutatud) <b>Haram</b> (kui sisaldab loomseidprodukte või alkoholi).	Tavalisem kõrvalmõjusid tekitav aine. Allergilise nohu põdejad reageerivad bensoaatidele 2,5%, astmaatikutest 12%, aspiriinile ülitundlikud inimesed. Võimalikud peavalud, migreenid ja maoärritus. Kassid ei talu seda. Sümptomid halvenevad: hüperaktiivsetel lastel, atoopilise dermatiiti haigestunud lastel.
E213	Calcium benzoate	<b>Halal</b> (kui kaltsium on mineraalidest) <b>Mušbuuh</b> (kui on luudest), <b>Haram</b> (kui sisaldab loomseidprodukte, searasva või alkoholi).	Tavalisem kõrvalmõjusid tekitav aine. Allergilise nohu põdejad reageerivad bensoaatidele 2,5%, astmaatikutest 12%, aspiriinile ülitundlikud inimesed. Võimalikud peavalud, migreenid ja maoärritus. Kassid ei talu seda. Sümptomid halvenevad: hüperaktiivsetel lastel, atoopilise dermatiiti haigestunud lastel.
E214	Ethylparaben (ethyl para-hydroxybenzoate)	<b>Mušbuuh. Halal</b> (kui 100% kuiv pulber või graanulid). <b>Haram</b> (kui alkohol on lahustis, loomsed produktid või searasv). <b>Bensoehappes sünteestitud.</b>	vaata E210
E215	Sodium ethyl para-hydroxybenzoate	<b>Mušbuuh. Halal</b> (kui 100% kuiv pulber või graanulid). <b>Haram</b> (kui alkohol on lahustis, loomsed produktid). <b>Sama mis E214 lisatud ethüülparabeeni soodiumi soolad.</b>	vaata E210



E216	Propylparaben (propyl para-hydroxybenzoate)	<b>Mušbuuh. Halal</b> (kui 100% kuiv pulber või graanulid) <b>Haram</b> (kui alkohol on lahustis, loom- sed produktid, sea õli). <b>Sünteesitud E200</b>	vaata E210
E217	Sodium propyl para-hydroxybenzoate	<b>Mušbuuh. Halal</b> (kui 100% kuiv pulber või graanulid). <b>Haram</b> (kui alkohol on lahustis, loom- sed produktid või mür- gised putukad). <b>Bensoe- hapest sünteestitud.</b> <b>vaata E216</b>	vaata E210
E218	Methylparaben (methyl para-hydroxybenzoate)	<b>Mušbuuh. Halal</b> (kui 100% kuiv pulber või graanulid). <b>Haram</b> (kui alkohol on lahustis, loom- sed produktid). <b>Bensoe- hapest sünteestitud.</b>	vaata E210
E219	Sodium methyl para-hydroxybenzoate	<b>Mušbuuh. Halal</b> (kui 100% kuiv pulber või graanulid). <b>Haram</b> (kui alkohol on lahustis, loom- sed produktid). <b>E218 soo- diumi sool.</b>	vaata E210
E220	Sulphur dioxide	<b>Halal</b> (kui 100% loo- duslik) <b>Haram</b> (fossiilsed kütused).	Tekitavad hingamisraskusi, bronhi- de kokkutõmbeid, limaskesta prob- leeme, maoärritust. Sulfiditundlik- kus astmahaigetel on tavaline.
E221	Sodium sulphite	<b>Halal</b> (kui 100% loo- duslik) <b>Haram</b> (fossiilsed kütused).	Tekitavad hingamisraskusi, bronhi- de kokkutõmbeid, limaskesta prob- leeme, maoärritust. Sulfiditundlik- kus astmahaigetel on tavaline.
E222	Sodium bisulphite (so- dium hydrogen sulphite)	<b>Halal</b> (kui 100% loo- duslik) <b>Haram</b> (fossiilsed kütused).	Tekitavad hingamisraskusi, bronhi- de kokkutõmbeid, limaskesta prob- leeme, maoärritust. Sulfiditundlik- kus astmahaigetel on tavaline.
E223	Sodium metabisulphite	<b>Halal</b> (kui 100% loo- duslik) <b>Haram</b> (fossiilsed kütused).	Tekitavad hingamisraskusi, bronhi- de kokkutõmbeid, limaskesta prob- leeme, maoärritust. Sulfiditundlik- kus astmahaigetel on tavaline.
E224	Potassium metabisulphite	<b>Halal</b> (kui 100% loo- duslik) <b>Haram</b> (fossiilsed kütused).	Tekitavad hingamisraskusi, bronhi- de kokkutõmbeid, limaskesta prob- leeme, maoärritust. Sulfiditundlik- kus astmahaigetel on tavaline.
E225	Potassium sulphite	<b>Halal</b> (kui 100% loo- duslik) <b>Haram</b> (fossiilsed kütused).	

E226	Calcium sulphite	<b>Halal</b> (kui 100% looduslik) <b>Haram</b> (sama kui E222).	Tekitavad hingamisraskusi, bronhide kokkutõmbeid, limaskestast probleeme, maoärritust. Sulfitundlikkus astmahaigetel on tavaline.
E227	Calcium hydrogen sulphite	<b>Mušbuuh. Halal</b> (kui kaltsium on mineraalidest või kemikaalidest) <b>Mušbuuh</b> (kui on luudest), <b>Haram</b> (fossiilsed kütused). <b>E222 kaltsiumi sool</b>	Tekitavad hingamisraskusi, bronhide kokkutõmbeid, limaskestast probleeme, maoärritust. Sulfitundlikkus astmahaigetel on tavaline.
E228	Potassium hydrogen sulphite	<b>Haram</b> (sama kui E220 ja E222).	Tekitavad hingamisraskusi, bronhide kokkutõmbeid, limaskestast probleeme, maoärritust. Sulfitundlikkus astmahaigetel on tavaline.
E230	Biphenyl, diphenyl	<b>Mušbuuh. Halal</b> (kui 100% looduslik) <b>Haram</b> (kui on kasutatud alkoholi lahustina, loomsed produktid).	Arvatakse, et tekitab ülitundlikkust nahal, iiveldust, oksendamist, silma- ja ninaärritust.
E231	Orthophenyl phenol	<b>Mušbuuh. Halal</b> (peab olema 100% looduslik!) <b>Haram</b> (kui on kasutatud alkoholi lahustina, loomsed produktid).	Arvatakse, et tekitab ülitundlikkust nahal, iiveldust, oksendamist, silma- ja ninaärritust.
E232	Sodium orthophenyl phenol	<b>Mušbuuh. Halal</b> (peab olema 100% looduslik!) <b>Haram</b> (kui on kasutatud alkoholi lahustina, loomsed produktid). <b>E231 soodiumi sool</b>	Arvatakse, et tekitab ülitundlikkust nahal, iiveldust, oksendamist, silma- ja ninaärritust.
E233	Thiabendazole	<b>Mušbuuh. Halal</b> (kui 100% looduslik) <b>Haram</b> (kui on kasutatud alkoholi lahustina, loomsed produktid).	Ei teata. Rottidel tekitavad lootekahjustused.
E234	Nisin	<b>Halal</b> (kui 100% taimne), <b>Haram</b> (kui alkohol või loomsed produktid, sea õli).	
E235	Natamycin, Pimaracin	<b>Halal</b> (kui 100% taimne) <b>Haram</b> (kui midagi keelatud)	
E236	Formic acid	<b>Halal</b> (kui 100% taimne) <b>Haram</b> (alkohol).	
E237	Sodium formate	<b>Halal</b> (kui 100% taimne) <b>Haram (E236) soodiumi sool</b>	
E238	Calcium formate	<b>Halal</b> (kui 100% taimne) <b>Haram (E236) soodiumi sool</b>	



E239	Hexamine (hexamethylene tetramine)	<b>Halal</b> (kui 100% taimne) <b>Haram</b> (kasutatakse E240 ja ammoniat)	Laguneb organismis formaldehüdiks ja ammoniaagiks. Formaldehüüd on vähkkasvajat ja allergiat tekitav aine. Arvatakse, et tekitab seedekanali ja kuseteede häireid
E240	Formaldehyde	<b>Halal</b> (kui 100% taimne) <b>Haram</b> (sisaldab metanooli) (Kõik mis koosneb formaldehyde'st on soovitatav mitte süüa).	
E242	Dimethyl dicarbonate	<b>Mušbuuh</b> (kui 100% looduslik siis <b>Halal</b> ).	Võib tekitada nõgeslöövet, soolestiku probleeme, peavalu.
E249	Potassium nitrite	<b>Halal</b> (kui 100% taimne) <b>Haram</b> (kui sisaldab loomseidprodukte või alkoholi).	
E250	Sodium nitrite	<b>Halal. Haram</b> (kui sisaldab loomseidprodukte või alkoholi).	
E251	Sodium nitrate (Chile saltpeter)	<b>Halal. Haram</b> (kui sisaldab loomseidprodukte või alkoholi).	Põllumajanduses kasutatakse liiga palju orgaanilisi nitraate, mis ladestuvad taimedesse. Imikute ja väikelaste toitudes on keelatud. Imiku hemoglobiin muutub väga kergelt sellele ainele. Tekitab organismis hapnikupuudust.
E252	Potassium nitrate (Saltpetre)	<b>Mušbuuh. Haram</b> (kui sisaldab roiskunud loomseidprodukte, searasva või alkoholi). Kõogiviljades kasutatakse (peaaegu kõigis)	
E254		<b>Haram</b> (kui searasv).	
E260	Acetic acid (preservative)	<b>Halal</b> (kui orgaaniline)	
E261	Potassium acetate (preservative)	<b>Halal (E260 sool)</b>	
E262	Sodium acetates (i) Sodium acetate (ii) Sodium diacetate (sodium hydrogen acetate)	<b>Halal (kui E260 sool). Haram</b> (kui äädikas või petrooleum)	
E263	Calcium acetate (preservative)	<b>Halal</b> (kui alkoholi ei sisalda)	
E264	Ammonium acetate	<b>Mušbuuh</b> (ammoniaast)	
E265	Dehydroacetic acid	<b>Halal</b> (kui 100% taimne)	
E266	Sodium dehydroacetate	<b>Halal</b> (kui 100% taimne)	



E270	Lactic acid (preservative)	<b>Halal</b> (kui saadud muust kui vadakust ja looduslik) <b>Haram</b> (kui sisaldab loomseidprodukte, searasva või alkoholi). <b>Usas ei ole piimatoodet!</b>	
E280	Propionic acid	<b>Halal</b> (kui looduslik) <b>Mušbuuh. Haram</b> (kui sisaldab searasva). Tehakse propaanist.	Rottidel, hiirtel ja hamstritel tekitab mao limaskestahälvandeid või maokasvajaid.
E281	Sodium propionate	<b>Halal</b> (kui looduslik) <b>Mušbuuh. Haram</b> (kui sisaldab searasva). Propaanist tehakse. <b>E280 sool</b>	Rottidel, hiirtel ja hamstritel tekitab mao limaskestahälvandeid või maokasvajaid.
E282	Calcium propionate	<b>Halal</b> (kui kaltsium on mineraalidest) <b>Mušbuuh</b> (kui on luudest), <b>Haram</b> (kui sisaldab searasva). <b>E280 sool</b>	Rottidel, hiirtel ja hamstritel tekitab mao limaskestahälvandeid või maokasvajaid.
E283	Potassium propionate	<b>Haram</b> (kui sisaldab searasva). Tehakse propaanist (sama mis E280 ja E281).	Rottidel, hiirtel ja hamstritel tekitab mao limaskestahälvandeid või maokasvajaid.
E284	Boric acid	<b>Halal</b> (kui 100% taimne pulber), <b>Haram</b> (kui putkutatetest tehtud).	
E285	Sodium tetraborate (borax)	<b>Halal</b> (Hanafi koolkonnajärgi)	
E290	Carbon dioxide	<b>Haram. Halal</b> (kui 100% looduslik)	Lisab maohappe eritust. Mõjutab alkoholi imendumist.
E296	Malic acid (acid)	<b>Haram. Halal</b> (kui 100% looduslik)	
E297	Fumaric acid	<b>Halal</b> (kui taimne päritolu). <b>Haram</b> (kui loomne päritolu).	

**Allikad:** <http://special.worldofislam.info/Food/numbers.html>

<http://www.alahazrat.net/islam/e-numbers-listing-halal-o-haram-ingredients.php>

<http://www.helalyasam.com/habergoster.asp?id=155>

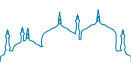
<http://www.risaleforum.net/egitim-ve-kultur-33/aile-ve-yasam-216/saglik-ve-yasam-67/3207-domuz-yagi-ihativa-eden-katki-maddelerinin-numaralari-var.html>

[http://halalfoods.pro/page/e\\_numbers.html/\\_/preservatives/](http://halalfoods.pro/page/e_numbers.html/_/preservatives/)

[http://hma.jucanada.org/ingredients\\_list.aspx](http://hma.jucanada.org/ingredients_list.aspx)

[http://www.tervitus.ee/uploads/E-ainete%20tabel%20\(version%202\)%20Sheet1.pdf](http://www.tervitus.ee/uploads/E-ainete%20tabel%20(version%202)%20Sheet1.pdf)

[http://www.facebook.com/pages/Jumma-Masjid/145298502175268?sk=app\\_10531514314](http://www.facebook.com/pages/Jumma-Masjid/145298502175268?sk=app_10531514314)



# Elu eesmärk - Paradiis

Rubriigi autor: Amina Iirimaalt

## KANNATLIKKUSEST – 5. OSA

Tõlkinud: Amina Iirimaalt

### KANNATLIKKUS RASKE KAOTUSE AJAL

Armastatust ilmajäämisel võib inime olla oma meelenukrusega ülekoormatud ja mitmed kumbed, mis ümbritsevad seda rasket kaotust, peegeldavad selle kaotustunde sügavust. Islamieelse ajal olid ulgumine, surnu üleliigne kiitmine (ülistamine) ja enda rõivaste rebimine laialt levinud ning mõnede moslemite seas on see siiani harilik tegevus, aga selline käitumine pole islamis lubatud. Usklik peab hoopis kaotusele ja teistele elukatsumustele kannatlikkusega vastu astuma.

Enne kalli inimese surma, suremise ajal ja ka pärast surma on lubatud veidi pisaraid valada. Shafi'i koolkonna kohaselt on aga nutmine peale kellegi surma sallimatu tegu, kuid lubatud enne seda, kui hing kehast lahkuib.

Kuid õige arvamus on, et nutmine on lubatud nii enne kui pärast kellegi surma ja selle õiguse tagab *hadiith*, mille on edastanud Jabir ibn Abdullah (رضي الله عنه). Ta (رضي الله عنه) lausus: „Mu isa suri Uhudi lahingu ajal ja ma hakkasin nutma. Inimesed käskisid mul see lõpetada, aga Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ei palunud mul seda teha. Seejärel hakkas ka minu tädi Fatima nutma ja Prohvet Muhammad (صلى الله عليه وسلم)

kostis: „*Selle pole vahet, kas te nutate või mitte. Inglid andsid talle varju, kuni nad tõusid ta hingega üles.*“ [Bukhari, Muslim]

Ibn Abbas (رضي الله عنه) jutustas, et kui Prohveti (صلى الله عليه وسلم) tütar Ruqayya suri, siis teised naised hakkasid nutma. Umar (رضي الله عنه) hakkas neid piitsutama, et nad lõpetaksid, ent Prohvet (صلى الله عليه وسلم) kostis talle: „*Oo Umar (رضي الله عنه), las nad olla, las nad nutavad.*“ Umar (رضي الله عنه) ütles naistele: „Laske käia aga vältige saatana nuttu. Mis tuleb silmast ja südamest on Allahilt ning see on märk halastusest. Misiganes tuleb aga kätelt ja keelelt, on saatanalt.“ [Ahmad]

Mõnedki usaldatavad jutustused kirjeldavad Prohvetit (صلى الله عليه وسلم) ennast nutmas mitmetel puhkudel, kui keegi tema armastatutest elust lahkus: Prohvet (صلى الله عليه وسلم) nuttis, kui külastas oma ema hauda ja võttis sellega ka teiste silmad märjaks. Kui ta peale Uhudi lahingut mattis märtrit Uthman ibn Madhuni, (رضي الله عنه), siis ta (صلى الله عليه وسلم) suudles teda ja tema (صلى الله عليه وسلم) pisarad langevad Uthmani näole. Kui ta (صلى الله عليه وسلم) jagas uudiseid Jafari (رضي الله عنه) ja tema kaaslaste surmast lahingus roomlaste vastu Mutas, siis ta (صلى الله عليه وسلم) tegi seda pisarsilmil.

Usaldusväärne edastus kirjeldab, kuidas Abu Bakri (رضي الله عنه) silmad olid vees, kui ta suudles Prohvetit (صلى الله عليه وسلم) pärast ta (صلى الله عليه وسلم) suremist.

Hadiithid, mis keelavad väidetavalt nutmise, keelavad tegelikult nutmisega kaasneva hahimise, ulgumise ja kadunukese ülistamise.

### SURNUTE ÜLISTAMINE JA ULGUMINE

Surnute ülistamine ja südamevalust ulgumine on keelatud. [Ahmad, ash-Shafi jt]

Abdullah ibn Masud (رضي الله عنه) jutustas, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „*See ei ole meie seast, kes taob oma põski, kärstab oma rõivad ja käitub džahiliia (islamielse ignorantusaja) inimestele omaselt.*“ [Bukhari, Muslim]

Abu Malik al-Ashari (رضي الله عنه) on edastanud: „*Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Minu ummal on nelli harjumust džahiliiaast ja nad ei lase nendest kunagi lahti. Nendeks on: õilsast päritolust uhkuse otsimine; üks-teise laimamine, mis heidab kahtlusi sugupuu suhtes; vihma otsimine astroloogia kaudu ja ulgumine.*“

Teises *hadiithis* ütles Prohvet (صلى الله عليه وسلم), et kui naisele on ulgumise tava harjumuseks ja ta ei ka-

hetse seda pattu enne oma surma, siis Ülestõusmispäeval ta tõstetakse üles törvariite ja kärnade kilbiga." [Muslim]

Abu Musa (رضي الله عنه) jutustas, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Surnu kannatab elavate ulgumise pärast. Kui ulgub naine ütleb: „Missugune suur kaotus! Ma kaotasin oma parema käe, oma ülalpidaja, kes mind riietas,“ siis surnu tõmmatakse järsult üles ja temalt päritakse: „Kas sina oled tema parem käsi? Kas sina oled toetaja? Kas sina riietasid teda?“ [Ahmad]

Pole kahtlustki, et ulgumine ja surnute ülistamine on keelatud ning egas see saagi olla teisiti, kui läbi selle näidatakse üles rahulolematust oma Isanda suhtes ja vastuolu kannatusest? Sel viisil tegutsemine toob ka endale kahju, kui lüüakse oma nägu, tõmmatakse juukseid peast, palvetatakse Allahile, et Ta võtaks ka tema teise ilma, raisatakse vara lõhki rebitud riiete asendamisele, kurdetakse Allahile Tema ülekohust ja kiidetakse surnut selliste headustega, mis talle kunagi omane pole olnud.

Kõik see on piisavaks motiiviks, et ulgumisele ja surnute ülistamisele totaalselt piir peale panna.

## MÕNI SÕNA KADUNUKESE KOHTA

Paar sõna on lubatud öelda, kui nutetakse lahkunut taga, aga vaid

seni, kuni need sõnad vastavad tõe ja neile ei kaasne ulgumist või Allahi otsuse suhtes rahulolematuse väljendamist.

Sellised lühikesed sõnad ei ole kannatlikkuse vastu ega keelatud. Anas (رضي الله عنه) jutustas, et Abu Bakr (رضي الله عنه) astus Prohveti (صلى الله عليه وسلم) juurde, kui ta (صلى الله عليه وسلم) juba maise eluga hüvasti jättis. Ta (رضي الله عنه) asetas oma käed ta (صلى الله عليه وسلم) meelekohale, suudles teda (صلى الله عليه وسلم) silmade vahele ja lausus: „Oo minu Prohvet; oo minu kallim sõber; oo minu armastatu.“ [Ahmad]

Anas (رضي الله عنه) jutustas, et kui Prohvet (صلى الله عليه وسلم) juba väga haige oli, kaotas ta tihti teadvuse. Fatima (رضي الله عنها) lausus: „Minu isal on väga suur piin.“ Ta (رضي الله عنه) vastas: „Sinu isal pole pärast tänaset päeva rohkem piina.“ Ja kui Prohvet (رضي الله عنه) hinge heitis, ütles ta: „Oo mu isa, kes vastas oma Isanda kutsele; oo mu isa, kelle sihtkohaks on paradiis; oo mu isa, Gaabrielile (عليه السلام) jagad uudiseid oma surmast.“ Kui Prohvet (صلى الله عليه وسلم) maeti, siis Fatima (رضي الله عنها) ütles: „Oo Anas, kuidas sa kannatad Prohvetit (صلى الله عليه وسلم) maha matta ja teda tolmuuga üle puistada?“ [Bukhari]

Kui Prohveti (صلى الله عليه وسلم) poeg Ibrahiim suri, siis ta (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Oo Ibrahiim, me oleme tõeliselt kurvad sinu surma

üle.“ See ei näita, et ollakse Allahi otsuse suhtes rahulolematud.

## SURNU PIINLEB INIMESTE ULGUMISE PÄRAST

Umar ibn al-Khattab (رضي الله عنه) ja tema poeg on edastanud autentse *hadiithi* (ja Mughirah ibn Shubah viitas sellele) et surnu kannatab inimeste ulgumise pärast.

Selle *hadiithi* mõistmisel ei tohiks olla mingisugust probleemi ja seda ei tohiks pidada islami seadusandluse aluspõhimotetega ja Koraaniga vastuolus olevaks. See ei tähenda, et inimest karistatakse kellegi teise tegude tõttu.

Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ei öelnud, et surnut karistatakse kuna tema perekond nutab ta üle, vaid surnu hoopis kannatab selle pärast. Tähendab, et see teeb talle valu. Samamoodi võib surnu oma hauas kannatada, kui naaberhaua isikut karistatakse; samuti nagu elusana maa peal olles teeks talle haiget, kui ta naabrit nuheldakse. Seega, kui kadunukese pere nutab, ulub ja teda ülistab, nii nagu islamieelsel ajal harrastati, siis sellel surnul on selletõttu oma hauas valus ja see on kannatamine millele selles *hadiithis* viidatakse.

# SURMAST

Allikas: "The Jurisprudence of Funerals in Islam"

Tõlkinud: Aisha

## DUAA JA KADUNUKESSE MEENUTAMINE

### 76) KADUNUKESSE EEST PALUMINE PEALE MATUSEID

Peale matuseid Jumalalt kadunukesele andestust ja tema tegude vastuvõtmist palumine on soovitatav, kuna just värskelt hauda jõudnuna küsitletakse teda tema elu kohta. Utman ibn Affan (رضي الله عنه) ütles: „Kui Prohvet (صلى الله عليه وسلم) oli kellegi matnud, seisis ta kadunukesse haua kõrval ja ütles: „*Paluge oma vennale andestust ja paluge, et Jumal ta teod vastu võtaks, sest just praegu teda küsitletakse.*““ (Abu Dawud, Al-Hakim)

Razin on edastanud, et kui Ali (رضي الله عنه) kadunukesi mattis, ütles ta: „Oo Jumal, see on Sinu sulane, kes on nüüd Sinu külaline. Sina oled parim võõrustaja. Andesta talle ja laien-

da ta sissepääsu Paradiisi.“ Ibn Umar (رضي الله عنهما) innustas peale matuseid Koraani 2. peatüki alguse ja lõpu retsiteerimist. (*hasan* – Bayhaqi)

### 77) SURNULE PEALE MATUSEID ETTE ÜTLEMINE

Shafi'i ja mõned teised suured õpetlased eelistavad peale matuseid veel haua kõrvale jääda ja surnule ette öelda, mida ta ütleva peab. Rashid ibn Saadi ja Hakim ibn Umairi kohta on edastatud, et nad ütlesid: „Peale matuseid ja inimeste lahkumist tuleks seista haua kõrvale ja kadunukesele öelda: „Oo see ja see, ütle: pole teist kummardamist väärivat jumalust peale Jumala; ma tunnistan, et pole teist kummardamist väärivat jumalust peale Jumala (kolm korda) ja Jumal on mu Isand, islam on mu usk ja Muhammed (صلى الله عليه وسلم)

on mu prohvet.“ Seejärel võib lahkuda.“

### 78) PALMIOKSTE HAUALE ASETAMINE

Bukhari ja teised on Ibn Abbasilt (رضي الله عنه) edastanud, et ta ütles: „Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) möödus kahest hauast ja ütles: „*Neid kahte piinatakse väikeste pattude pärast. Esimene ei puhastanud peale urineerimist oma intiimpiirkonda ja teine levitas inimeste seas laimu.*“ Seejärel palus Prohvet (صلى الله عليه وسلم) värsket palmioksa, murdis selle kaheks ja pani ühe poole kummalgi hauale, öeldes: „*See võib karistust kergendada, kuniks need värsked püsivad.*““ Al-Khattabi nõustus, et värsked palmioksa hauale panemine võib karistust kergendada, kuniks oks värsk-



ke on. Samas on siin tegemist Prohveti (صلى الله عليه وسلم) isikliku *duaa* ja õnnistusega. Al-Khattabi kohaselt ei saavuta teised palmioksaga sama, kuigi värskete palmiokste hauale asetamine on paljudes islamiriikides levinud komme.

### 79) KADUNUKESE SOLVAMISE KEELD

Surnud moslemite klatšimine, solvamine ja nende halbade tegude meenutamine ei ole lubatud. Aisha (رضي الله عنها) on edastanud, et Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Ärge rääkige surnutest halba, sest nad on juba oma ette saadetud tegude tagajärgi näinud.“ (Al-Bukhari) Ibn Umar (رضي الله عنهما) on edastanud, et Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Mainige oma surnute häid tegusid ja varjake nende halbu tegusid.“ (Abu

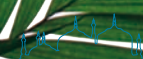
Dawud, At-Tirmidhi) Mis puutub aga neisse moslemitesse, kes teevad avalikult halba ja kahjustavad sellega tervet kogukonda, siis nende halbade tegudest on lubatud rääkida, et inimesi nende eest hoiatada ja nende halva eeskuju järgimist ära hoida. Kui aga sellest enam midagi kasu pole, siis ei tohi ka surnu halbade tegudest kõnelda.

Anas (رضي الله عنه) jutustas: „Üks matuserong läks mööda ja inimesed kiitsid kadunukest. Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Ja nii on.“ Üks teine matuserong läks mööda ja inimesed kirusid kadunukest. Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Ja nii on.“ Omar ibn Al-Khattab (رضي الله عنه) küsis: „Oo Jumala Sõnumitooja, misasi on nii?“ Prohvet (صلى الله عليه وسلم) vastas: „See, keda te kiitsite, siseneb Paradiisi ja see, keda te kirusite,

siseneb põrgutulle. Tõesti, te olete Jumala tunnistajad maa peal.““ (Al-Bukhari, Muslim)

### 80) SURNUD MITTE-MOSLEMITE NEEDMINE

Surnud mitte-moslemite needmine on lubatud, kuna Koraanis on mitmeid kohti, kus Jumal ise neab mitte-moslemeid (näiteks: 5:78, 111:1, 11:18 jt).



# TESTAMENT

**Autor: Aisha**

Sellest ajast, kui veel Prantsusmaal õppisin, olen mitmes prantsuse moslemite meililistis. Viimasel ajal olen hakanud rohkem mõtlema selle peale, kui ohtlik on tegelikult meil – konvertidel – lääne ühiskonnas ilma testamendita elada. Nii mitmeid kordi on listidest läbi käinud sõnum: Armsad õed-vennad, palun kirjutage testament, sest see ja see konvert on meie hulgast lahkunud ning kuna ta perekond ei olnud moslemid, maeti ta kristliku kombe kohaselt.

On väga oluline, et mõistaksime, et siinsest elust lahkuvad nii noored kui ka vanad ja me ei või iial teada, millal on meie kord. Nagu ütles Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم): „Ela siin ilmas, justkui oleksid võõras või teekäija.“ Ibn Umaril (رضي الله عنهما) oli kombeks öelda: „Kui õhtu saabub, siis ära eelda hommikut (st et elad hommikuni) ja kui hommik saabub, siis ära eelda õhtut (st et elad õhtuni). Valmistu oma tervises haiguseks ja oma elus surmaks.“ (Al-Bukhari)

Seega peaks meist igaüks selle üle tõsiselt mõtlema ja vastavad abinõud tarvitusele võtma. Kõige lihtsam viis seda teha olekski kirjutada testament.

Testamendi kirjutamiseks on kaks võimalust:

## 1) NOTARI JUURES:

Notari juurde ei ole vaja mingit valmiskirjutatud teksti kaasa võtta, sest notar koostab testamendi vastavalt sellele, mis talle öeldakse. Küll peaks enne valmis mõtlema, mida me tahame, et notar meie testamenti kirjutab.

Notari juures kinnitatud testament kehtib testamenditegija surmani, kuni tehakse uus testament või kuni testamenditegija ise oma testamendi tühistab. Hinnad Eestis on kõigil notaritel samad, st testamendi tegemine maksab 32.55 eur + käibemaks.

## 2) KODUS JA TUNNISTAJATEGA:

Testamendi võib kirjutada kodus, ilma seda notari juurde viimata. Sellisel juhul on oluline, et testament oleks kirjutatud oma käega (mitte arvutil trükitud), et sellel oleks allkiri, kuupäev ja ka kaks või enam tunnistajat (nende andmed ja allkirjad), kes ei tohi olla lähisugulased või kasusaajad.

Kodus kirjutatud testament kehtib kuus kuud, seega peaks sellel silma peal hoidma ja iga kuue kuu tagant seda uuendama.

Kodusse testamenti võib kirjutada põhimõtteliselt kõike. Lisan siia juurde siiski ühe näite, millest võib malli võtta.

## TESTAMENT

*Eesnimi Perekonnanimi*

*Aadress*

*Kontaktandmed*

Käesolev testament tühistab kõik eelnevad testamendid.

Mina, *Eesnimi Perekonnanimi*, sündinud *sünniaeg sünnikoht* elukohaga *aadress* kinnitan käesolevaga, et minu surma korral täidetaks minu järgnevad soovid:

1) Kuna olen moslem, siis soovin, et mind maetaks islami seadusele vastavalt ja moslemite surnuaeda. Minu surma korral tuleb minu matmiseks ühendust võtta *islamikeskus, kuhu pöörduda*.

2) Soovin, et minu vara jaotataks vastavalt islami seadusele. (Vastavalt sellele, kes teil perekonnas on, saate infot vaadata siit - <http://www.islam.pri.ee/index.php?id=905>, arvestades siiski asjaoluga, et moslemid ei päri mitte-moslemitelt ja mitte-moslemid ei päri moslemitelt.)

3) Minu laste hooldusõigus jääb ... / Juhul kui nii mina kui laste teine vanem peaks enne laste täisealiseks saamist surema, jääb laste hooldusõigus ... Soovin, et minu laste kasvatamisel järgitaks järgmist: ...

*koht, kuupäev*

*allkiri*

1. tunnistaja: *Eesnimi Perekonnanimi*

*Aadress*

*Kontaktandmed*

*allkiri*

2. tunnistaja: *Eesnimi Perekonnanimi*

*Aadress*

*Kontaktandmed*

*allkiri*



# Lugeja küsib, lugeja vastab!



**Mida tead halal lihast ja *halal* meetodil loomade tapmisest? Mida ja miks sa ise sööd või ei söö?**

Loom peab olema rohusööjate hulgast ning *halal* lihatooted ei tohi sisaldada endas näiteks sealiha. Tean, et loom peab olema kasvanud heades tingimustes, kus on loomale loomulik keskkond, piisavalt ruumi, lahke kohtlemine ja hea toit; loom peab olema tapetud Jumala nimel, ning veri kehast välja lastud. Tean, et loom ei tohi enne tapmist nuga näha, ning sealtpoolt, kus löigatakse, tuleb loomal silm kõrvaga kinni katta, et ta ei näeks ka tera tulemas. Ma arvan, et moslemil peaks olema tema usust tulenevalt austus kõige loodu ja elava ees, nn „roheline“ mõtlemine, mis laieneb ka tarbitavale lihale. Liha masstootmine toimub tänapäeval tihti väga koledates tingimustes ning näiteks väga paljud veised ei söö kunagi elus rohtu vaid ainult teraviljatangu, kuigi nende seedesüsteem kannatab selle all väga; neil pole ruumi, valgust, ega mingisugust elusolendile väärilist kohtlemist.

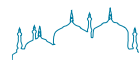
Minul puuduvad tarbijana igasugused andmed selle kohta, kas *halal* märki kandev liha meie kaubandusvõrgu sügavkülmikus on olnud kunagi õnnelik loom või on see samasugune julma masinavärgi produkt, mis lihtsalt tapetud öeldes *bismillah*. Kuna ma elan Eestis, siis ma üldjuhul väldin igasuguse liha

ostmist mille päritolu ma ei tunne, süüa selle asemel kala. Olles oma mitte-moslemitest vanemate kodus, tean ma mõndusi ja süüa näiteks veise- või kanasinki; kompromissina süüa ka mahetööstuse liha kui pakutakse, sest see loom on kasvanud õnnelikuna. Ma loodan, et Jumal annab mulle meelegi kindlust tulevikus aina rohkem jõuda selleni, et kogu mu toidulaud oleks täielikult *halal*, ning Eestis elades ei peaks pidevalt tegema kompromisse või rändama teise linna otsa, et osta *halal*-liha õhtusöögiks. Lihast on asendamatud aminohapped meie keha ehituskivideks ning usun, et Jumala poolt „laenuks“ antud keha eest hoolitsemine on meile kohustuslik.

\*\*\*

*Halal* liha tähendab moslemi jaoks lubatud liha – lubatud, kuna see on õigesti tapetud ja õige looma liha. Liha ei ole söömiseks keelatud loomadest. Keelatud on sealihad, nagu kõik teavad, aga ka näiteks hukkunud looma liha, samas lubatud on kõik mereannid. *Halal* liha saadakse õige tapmisega ehk terava noaga löigatakse kiire liigutusega läbi looma kõri, arterid ja veenid, kuid jäetakse puutumata seljaaju, mille tulemusel voolab loomast võimalikult palju verd välja ja liha jääb niioelda puhas. On uuritud loomi, keda sel moel

veristatakse ja leitud, et pärast löike tegemist ei tunne loom teatud löikest mingit valu – see on tavaline, sest end väga terava riistaga löigates ei tunne ka inimene esialgu valu vaid alles mõne hetke pärast. Järgneva kolme sekundi jooksul langeb loom sügava une taolisesse teadvuseta olekusse, mille põhjustab suur verejooks kehast. Seejärel ei tunne loom enam midagi, kuigi süda lööb endiselt ja keha tõmbleb seljaajust põhjustatud reflekside tõttu. Seda faasi on väga ebameeldiv vaadata, kuna pealtnägijale tundub, et loom kannatab, samas tema aju ei salvesta enam mingeid tundeid. Lääne meetodi puhul on loomad näiliselt pärast uimastamist või oimetuks löömist teadvuseta ja näib, et see meetod on looma jaoks palju rahulikum. Aga elektroentsefalogrammi näidud viitavad väga tugevale valule kohe pärast uimastamist. Kui *halal* meetodi puhul ei tunne loom enam valu seetõttu, sest tema aju ei saa verd ega hapnikku, ta on surnud justkui ajusurma, siis teise Lääne meetodi puhul seiskub esmalt süda, samal ajal kui loom tunneb endiselt valu. Samas loom ei tõmble koledal moel, mis tähendab, et lihast jääb rohkem verd, aga ka, et see on lihtsalt massiveristamise puhul mugav, kui loom ei liiguta.





\*\*\*

Koraanis on *halal* toit hea ja puhas, mida võib süüa, seega *halal* liha on puhas liha, mis on Allahi(c.c) poolt moslemitele lubatuks tehtud. Allah(c.c) on moslemitele lubatuks teinud süüa kariloomade liha (raiped, veri ja sealihha on *haram*). *Halal* loomade tapmisest tean seda, et peab mainima kindlasti Allahi(c.c) nime, muidu ei ole *halal*; looma tuleb tappa väga terava tapmisriistaga (nuga), et loom ei piinleks. Terav nuga peab läbima lõikamisel vere sooned nii, et loom uinub ja ei tunne valu. Kindlasti peab looma verest tühjaks laskma (muidu võib loomalt haiguseid saada näiteks: hullulehmatõbi). Igat looma tuleb tappa eraldi, mitte „tööstusliini“ variandis (elektriga tapmine on keelatud).

Mina süün praeguseks ainult *halal* liha ja vorsti, sest see on ainus lubatud liha ning süün seda põhjusega kuuletuda Allahi (c.c) käskudele.

\*\*\*

*Halal* on lubatu ja *haram* keelatu. Allah teab, mis on meile hea, mis halb. Ennevanasti Eestis ja ka paljudes taludes nüüdsel ajal on tapetud loomi ikka noa abil. Veri välja ja korras! Koos verrega väljuvad kehast ju ka haigused ning mikroobid. Minu jaoks on *halal* liha väga tähtsal kohal. Kui seda pole, siis ei süü ma ka raamaturahva liha, endal parem tunne. Riigis, kus elan, *halaliga* probleeme ei ole. Ent Eestis käies olen kas lihast loobunud või siis on abikaasa lambatapu ette võtnud. Mis mind rohkem häirib, on see, et kahepalgelised loomakaitsjad tahavad nii moslemite kui ka juutidele elu raskeks teha, nõudes looma uimastamist enne selle hukkamist. Olen näinud mitmeid dokumentaalsarju loomade hukkamisest mitte-moslemite poolt. Eriti jõhker on see Ameerika Ühendriikides. Veist „uimastati“ järgmiselt – loom suunati suure ruumi ühesuunalisse kitsasse tunnelisse. Loom oli juba sellisest kitsast tunnelist stressis ega tahtnud edasi liikuda. Töölised aitasid looma

edasi, sorkides talle teravate oradega tagareitesse. Valudes loom kargas tunnelis, liikudes vaevaliselt edasi. Kui ta jõudis siis niinimetatud „uimastuskohta“, läbisid looma oimukohta kahelt poolt ca 8 cm läbimõduga rauast orad. Vaatepilt oli jõhker, kuna loom ei olnud mitte uimastatud, vaid üürgas veel mingi aja valudest. Siis tõstis transport ta tagajalgadest üles ning transportis vingerdava looma edasi, tapalavale. See oli selline koht, kus pea fikseeriti ja mingi saetaoline asi eraldas selle kehast. Teine jube vaatepilt oli euroopalikust „uimastamisest“, kus veistele anti elektrilööki, seejärel tiriti ta koheselt jalgupidi õhku ning hakati poolelutsalt loomalt nahka maha koorima, enne kui pea eemaldati. Väga jõhker! Ja siis tulevad loomakaitsjad ning nõuavad meilt ning meie nõbudelt humaanset tapmist?! Mis oleks humansem, kui hukata loom Allahi nimel, terava noaga, rahustades enne looma täielikult!

\*\*\*

Tean, et looma peab armuliselt kohtlema. Ta pea tuleb pannakse *qibla* suunas, nuga peab olema meelelt terav, mida loom ei tohi näha; lausutakse kindlasti *bismillah*; kaelaveen lõigatakse nõndaviisi, mis ei lase saata ajju hapnikku ja nii ei tunne loom enam valu, sest ta kaotab teadvuse. Pärast seda asetatakse loom sedasi, et kogu veri jookseks kehast välja. Sedaviisi ei jää looma ka vereklompe.

Tarbin *halal* liha, sest lihtsalt muud teed pole, kuna Allah on selle käsuks pannud ja see on parimaks viisiks. Parim loomale ja parim tema tarbijale. Liha on puhta maitsega, kuna looma pole tapmisel piinatud ega terroriseeritud.





*Liharooegade eri!*





## Türgi köök

**Kokk:** Zeynep

**Allikas:** „Türgi köök“, Gönül Paksoy

### BAKLAŽAANI KOTLETID ehk Patlıcan Köftesi

**Koostisained:**

- 500 g baklažaane
- 1 sibul
- 200g hakkliha
- pool punti peterselli
- 1 muna
- 0,5 klaasi ehk 1 dl riivsaia
- 2 klaasi ehk 4 dl oliiviõli
- 1 tl musta pipart
- soola

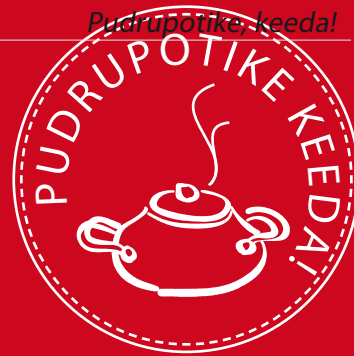


**Valmistamine:**

Küpseta baklažaane ahjus või grillil, kuni vili on seest pehme. Koori ettevaatlikult ja vajuta viljalihast välja üleliigne vesi. Riivi sibul, haki petersell peenikeseks ning sega kokku soola, musta pipra, riivsaia ja munaga. Lisa baklažaani viljaliha ja hakkliha ning sõtku, kuni moodustub ühtlane mass. Võta tainast Kreeka pähkli suurused tükid ja vormi neile meelepärane kuju. Prae pallikesi kuumas õlis. Baklažaani-köfte'sid võib pakkuda eelroaks, aga ka liharoa lisandiks.



# Maroko kook



**Kokk:** Sarah iirimaalt

**Allikas:** <http://killukemarokot.wordpress.com/>

## TADŽIINI LIHA, AEDHERNESTE JA PORGANDITEGA

### Koostisained:

- 500 g liha
- 3 spl oliivõli
- 1 väiksem hakitud sibul
- 2 purustatud küüslaugu küünt
- sool, pipar
- paar safrani niiti (1/2 tl safrani maitseainet)
- 1/2 tl jahvatatud ingverit
- 500 ml vett
- 500 g porgandeid
- 500 g aedherneid

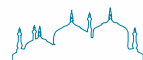
### Valmistamine:

Pese liha, kuumuta potis keskmisel kuumusel õli, aseta potti liha, lisa hakitud sibul ja küüslauk. Maitsesta soola ja pipraga, safrani ja ingveriga, aeg-ajalt segades. Pruunista liha ja sibulaid paar minutit, kuniks sibulad on pehmed. Seejärel lisa potti vesi, kata pott kaanega ja lase haududa 40 minutit.

Koori, pese ja lõika porgandid pooleks, eemalda „südamik“, seejärel lõika poolikud rõngad ja lisa koos aedhernestega potti (vajadusel lisa juurde klaas vett). Kata pott kaanega ja hauta järmsed 20 minutit. Serveerimisel aseta taldrikule liha, vala üle kastmega ja seejärel kaunistada köögiviljadega. Serveeri salati või lapikleivaga.



\* Kasutasin retsepti jaoks kiirkeedupotti. Tavalise poti puhul tuleks jälgida, et liha ja köögiviljad on pehmed (võib veidi kauem aega võtta).





**Kokk:** Karima

**Allikas:** <http://karimasfood.blogspot.com/2012/08/tajine-la-levantine.html>

## HOMMIKUMAA TADŽIIN ehk Tajine à la levantine

### Koostisained:

- 300 g hakkliha (minul kanahakkliha)
- 2 suvikõrvitsat
- 2 tomatit
- 1 suur piprakaun (sobib ka paprika)
- 2 küüslauguküünt
- 3 suurt muna
- 100 g riivitud juustu
- oliiviõli
- soola
- pipart
- ürte (basiilikut, oreganot, tüümiani, sobib ka pitsamaitseaine)
- hakitud münti
- kappareid
- 1 punane sibul



### Valmistamine:

Võta vorm, määri see õliga kokku (maitsesta õli soola ja pipraga). Vooderda hakklihaga korralikult põhi. Viiluta ülejäänud asjad ühte suurde kaussi. Lisa munad, riivjuust, maitseained, ürdid, sega läbi ning vala hakklihale.

Küpseta 180 kraadi juures 30 minutit.





## KORAANI PÄHE ÕPPIMISE EELISED

tõlkinud: Khadija

Allikas: Dr Nabil Aliouane, „Comment mémoriser le Coran? Méthodes, Conseils, Programmes“ („Kuidas Koraani pähe õppida: meetodid, nõuanded, programm“)

### IMELINE MÄLU

Enne kui siseneme õppimise rees glitesse ja meetoditesse, tahaksime hoopis anda hämmastavaid näited mälu ja päheõppimise kohta. Armastus pühakirjade vastu on moslemite kogukonnas alal hoidnud jõudu pähe õppimiseks, ent siiski oleme alati võlutud neist hämmastavatest näidetest päheõppimise kiiruse, jõu ja hulga kohta.

As-Sha'bi ütles: „Kui keegi mulle *hadiithi* edastas, ei pidanud ma kunagi vajalikuks, et seda mulle korrataks.»<sup>1</sup>

Qatâdah Ibn Diâmah ütles: „Ma ei ole kunagi kellelegi öelnud: Korda! Ja mu kõrvad pole kunagi midagi kuulnud ilma, et mu süda seda meeles poleks pidanud.»<sup>2</sup>

Ta ütles samuti: „Neli päeva olin Said Ibn Al-Musayyibi seltsis ja ta edastas mulle *hadiithe*. Ta ütles mulle: „Ära kirjuta midagi üles! Kas sulle jäi

midagi sellest edastatust meelde?» Ma ütlesin: „Kui sa soovid, kordan sulle kõike, mida sa mulle edastasid.» Ja ma kordasin talle edastatut ning ta jäi mind vaatama, öeldes: „Sa oled edastatu ära teeninud, seega küsitlen mind.» Ja ma hakkasin teda küsitlenema.»<sup>3</sup>

Az-Zuhri ütles: „Ma ei palunud iialgi, et mulle mõnda *hadiithi* korrataks, ma ei kahelnud iialgi ühegi *hadiithi*s, välja arvatud ühes, mille suhtes ma oma kaaslast küsitlesin ja ta tõestas, et teadis seda nii, nagu olin õpetanud.»<sup>4</sup>

Al-Amin Al-Ma'un ratsutas Abd Allah ibn Idrisega, kes talle *hadiithe* edastas. Al-Ma'mun ütles: „Oo mu onu, kui sa lubad, siis ma retsiteerin neid sulle.» Onu lubas ja ta kordas nii, nagu oli kuulnud. Ibn Idris oli tema mälest ülimalt üllatunud.

Abu Zurah Ar-Râzi ütles: „Mu kõrvad pole kunagi midagi kuulnud ilma, et mu süda seda meeles peaks.

Ja kui ma kõndisin Bagdadi turul ja kuulsin ühe lauljatori häält korteriest kostmas, surusin oma kõrvad kinni hirmus, et võin selle laulu meelde jätta.»<sup>5</sup>

Jamal Zurah Ar-Razi ütles: „Ibn Tamiyyah on üks meie ajastu imedest. Ta ei lugenud ühtki raamatut, ilma, et see talle hinge poleks graveeritud.»<sup>6</sup>

Asim Ibn Abi Nujut ütles: „Olin kaks aastat haige. Kui ma tõusin, siis retk siteerisin Koraani ühtki viga tege mata.»<sup>7</sup>

Waki Ibn Al-Jarrah ütles: „Viieteist aasta jooksul ei lugenud ma ühtki raamatut, välja arvatud ühte lehekülge, millele kiire pilgu heitsin, seejärel asetasin ma ta oma kohale tagasi.»<sup>8</sup>

Abu Zurah Ar-Razi ütles: „Mul on kodus kõik viiekümne aasta jooksul minu kirjutatu ja ma pole neid kirjutamise algusest enam vaadanud. Ent ma tean iga kirjutatud kohta: millises

1 Al-Hadith 'alâ Hifdh Al-Ilm lk. 49

2 Al-Hadith 'alâ Hifdh Al-Ilm lk. 54

3 Hilyah Al-Awliya' (2/333)

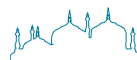
4 Hilyah Al-Awliya' (3/303)

5 Târîkh Baghdâd (10/333)

6 Al-Badr At-Tali (1/70)

7 Siyar Alam An-Nabula (5/258)

8 Tahdib Al-Kamal (30/477)



raamatus, lehel, leheküljel ja real nad asetsevad.»<sup>9</sup>

Abu Zurah edastas: „Ahmad Ibn Hanbal teadis miljon *hadiithi*. Küsimise temalt: „Kuidas sa neid tead?» Ta ütles: „Ma võtsin loengutest osa ja õppisin peatükkide kaupa.»<sup>10</sup>

Imam Ad-Dhahabi ütles: „See on autentne edastus, mis näitab Abu Abd Allah teaduse mitmekülsust. Sealhulgas oli kordusi [üks *hadiith*

mitme edastusega], kaaslaste edastused, järgijate *fatwad*, argumendid ja kes neid edastasid. Isegi Prohvetile (صلى الله عليه وسلم) edastatud autentsete tekstide arv ei ületa kümnekümmet sellest.»<sup>11</sup>

Muhammad ibn Ismail Al-Bukhari ütles: „Ma tean sada tuhat autentset *hadiithi* ja kakssada tuhat mitte-audentset *hadiithi*.»<sup>12</sup>

Need on vaid mõned üksikud näited meie jumalakartlike eelkäi-

jate imelise mälu kohta, kellel on samad füüsilised omadused kui meilgi. Ent nad on suutnud oma austuses ja igapäevases harjutamises varasest lapseast peale mälu mahtu arenendada. Meie ajastul võib veel selliseid näiteid tuua, nagu seda on šeik Ibn Baaz (rahimahu Allah), kes oli pime, ent tsiteeris raamatuid, andes nende täpse asukoha. Või siis šeik Al-Albani (rahimahu Allah), kes teadis rohekm kui nelikümmend tuhat *hadiithi*.

9 *Tarikh Baghdad* (10/333)

10 *Tarikh Baghdad* (20/263)

11 *Siyar Alam An-Nubala* (11/187)

12 *Siyar Alam An-Nubala* (12/415)



صحيح البخاري  
 The Translation of the Meanings of  
**Sahîh Al-Bukhârî**  
 Arabic-English  
 Volume 1

Translated by:

الدكتور محمد محمد  
 Dr. Muhammad Khan

Rafi ibn Khadij on edastanud: „Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Sööge seda, mis on tapetud (terava riistaga), millega veri hakkab voolama; välja arvatud, mis on tapetud hammaste<sup>1</sup> või küüntega.“

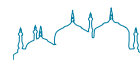
Ibn Umar (رضي الله عنها) jutustas, et ta läks Yahya ibn Saidi juurde, samal ajal kui Yahya pojad olid ametis kinniseotud kana pihta sihtimisega. Ibn Umar (رضي الله عنها) läks kana juurde ja sidus selle lahti. Seejärel tõi ta selle ja poisi ja ütles: „Ära luba oma poistel kana tapmiseks kinni siduda, kuna ma kuulsin, kuidas Prohvet (صلى الله عليه وسلم) keelas looma või muu elusolendi tapmise, kui see on kinni seotud.“

Jabir ibn Abdullah (رضي الله عنها) jutustas: „Prohvet (صلى الله عليه وسلم) keelas eeslilaha söömise ja lubas hobuseliha süüa Khaibari lahingu päeval.“

Abu Thalaba (رضي الله عنه) jutustas: „Jumala Sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) keelas süüa kihvadega röövloomade liha.“

(„Sahih Al-Bukhari“ – tapmise ja jahipidamise raamat)

<sup>1</sup> Mõeldud on inimeste endi hambaid, sest jahikoerte hammastega tapetud loomad on mitmete teiste hadiithide kohaselt lubatud. Jahikoera saagile järele lastes tuleb aga öelda „bismillah“.

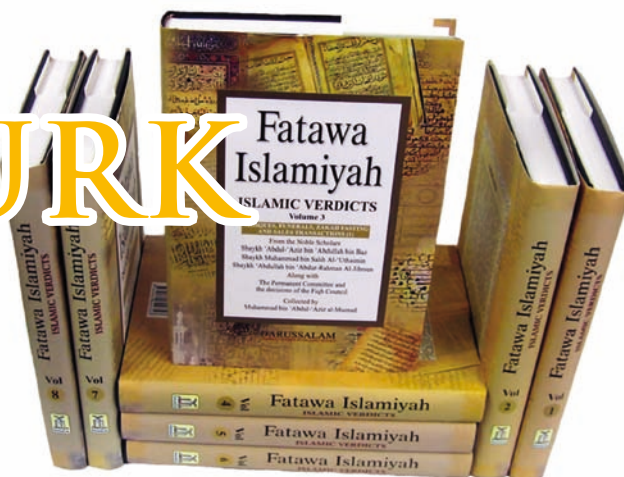


# FATWANURK

## loomade tapmisest

Tõlkinud: Aisha

Allikas: [www.islamqa.com](http://www.islamqa.com)



### LOOMADE UIMASTAMISEST

**Küsimus:** Paljudes riikides uimastatakse loomi enne tapmist nii, et neile virutatakse millegagi vastu pead või antakse elektrišokk, seejärel alles toimub veristamine. Kas sellisel viisil on lubatud loomi tappa? Kas Koraanis on tekst, mis keelab loomi enne tapmist uimastada?

**Vastus:** Kui löök vastu pead või elektrišokk tapab looma enne veristamist, siis on tegemist mawquuda ehk „löögist tapetuga“ ja selle looma liha on keelatud tarbida, isegi kui ta on kohe peale surma veristatud. Jumal on selle Koraanis keelanud: „Teile on keelatud (ise) surnud (loomad), veri, siga ja see, mis on pühendatud kellelegi teisele kui Jumalale ja läbi kägistamise, kõva löögi, ülepeakaela kukkumise, sarvedega puskimise tapetud (loomad) ja need, kellest metsloom on söönud, välja arvatud need, mis olete (jõudnud enne looma surma) veristada ja need, mis on kivialtaritel (kellegi teise kui Jumala nimel) ohverdatud ...“ (5:3). Islami

õpetlased on üksmeelel, et taolist liha on meil keelatud süüa. Kui aga loom on vigastatud, kuid peale teda tabanud lööki veel elus ja ta sellises seisundis veristatakse, siis seda liha on meil lubatud süüa, kuna Jumal on Koraanis öelnud nende loomade kohta, keda on kägistatud<sup>1</sup>, löödud, kes on kukkunud või puksitud jne, „välja arvatud need, mis olete (jõudnud enne looma surma) veristada ...“ (5:3). Seega keelab Koraan süüa neid loomi, mis on surnud uimastava löögi või elektrišoki tagajärjel enne veristamist.

Samas aga tuleb kindlasti lisada, et looma uimaseks löömine või talle elektrišoki andmine on islamis keelatud, kuna see põhjustab loomale kannatusi ja Prohvet (saws) on keelanud loomade piinamise ja neile kannatuste põhjustamise. Eriti just

<sup>1</sup> Mis ei tähenda, et oleks lubatud loomi kägistada, vaid mõeldud on juhuseid, kus loom näiteks on köidikus, kuid on end ise nõõriga niimoodi õnnetult poonud, et ei saa hingata. (Tõlkija märkus)

loomade veristamise koha pealt on Prohvet (saws) olnud range ja nõudnud, et moslemid kohtleksid loomi lahkelt, oleksid nende suhtes hoolitsevad, ei hirmutaks neid ega põhjustaks neile liigseid kannatusi. Muslim on edastanud Ibn Abbasilt (raa), et Prohvet (saws) ütles: „Ühtki hingeaga olendit ei või märklauaks võtta.“ Muslim on ka edastanud, et Jabir ibn Abdullah (raa) ütles: „Jumala Sõnumitooja (saws) on keelanud ükskõik millise looma surnuks piinamise.“ Muslim on edastanud ka Shaddad ibn Awsilt (raa), et Prohvet (saws) ütles: „Jumal on määranud headuse kõigis asjus, seega kui tapate, tapke hästi ja kui veristate, siis veristage hästi. Veristaja teritagu oma nuga ja ärgu piinaku tapetavat looma.“

Kui looma ei ole võimalik kuidagi ilma uimastamata tappa, siis on lubatud teda enne veristamist uimastada, kui see tõesti vajalikuks osutub.

„Fataawa al-Lajnah al-‘Daa’imah“, 22/456-457.





## LOOMA TEISE LOOMA EES TAPMINE

**Küsimus:** Üks õde kirjutas järgmist: „Islamis ei ole lubatud looma teise looma ees tappa, see liha on haram. See kõlab imelikult, kuna isegi islamimaades tapetakse tänapäeval loomi tapamajades, kus neid on paratamatult palju koos.“ Kas see, mida too õde kirjutas, on õige?

**Vastus:** Tõesti, islami õpetlased on üksmeelel, et veristamisetiketi juurde käib kindlasti ka see, et kui

ühte looma tapetakse, siis teised ei tohiks seda pealt vaadata. (Vaata ka „al-Mawsoo’ah al-Fiqhiyyah“, 10/221.) Samuti ei tohiks looma veristada liigset vägivalda kasutades. („Awn al-Ma’bood“)

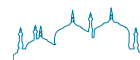
Šeik Ibn Baaz (Jumal olgu talle armuline) on öelnud: „Looma tapmine, kui teine (teised) seda pealt vaatab, on makruuh (ebasoovitav).“ (Majmoo’ Fataawa Ibn Baaz (23/73-74))

Šeik Abd al-Muhsin Al-Abbaad on öelnud: „Looma ei tohiks tappa sel-

lise riistaga, mis talle valu põhjustab või üldse veristamisel liigset valu põhjustada. Samuti ei tohiks looma teise looma ees tappa ega teda piinata.“ (Sharh Sunan Abi Dawood, 14/212)

Samas, kui loom on tapetud teise looma ees, ei tee see selle looma liha veel haramiks, kui veristamine on toimunud islami seadust järgides. Looma teise ees tapmine on makruuh (ebasoovitav), aga mitte haram (keelatud).

Islam Q&A





# „MOSLEMI KINDLUS - duaasid Koraanist ja sunnast“

Said ibn Wahf Al-Qahtani Said ibn Wahf Al-Qahtani

Tõlkinud ja koostanud: Aisha

## 127. MIDA LOOMA TAPPES VÕI OHVERDADES ÕELDA

*246. bismillah wallaahu akbar, (allaahumma minkä wa läkä) allaahumma taqabbal minni – Jumala nimel, Jumal on Suurim; (oo Jumal, Sinult ja Sinule) oo Jumal, võta see minult vastu!*<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Muslim 3/1557, Al-Bayhaqi 9/287.



# MA KÄIN ISLAMIÜLIKOO LIS

Rubriigi autor: Eileen

**Allikas:** „The fundamentals of Tawheed” - dr Abu Ameenah Bilal Philips (kursus: Aqeedah 101, Islamic Online University)

## AQIIDA 101 KURSUS

*Bismillaahi r-rahmaani r-rahiim*

*Assalamu aleikum wa rahmatullahi wa barakatuh, õed-vennad!*

*Kõigepealt tahaksin vabandada, et minu poolt eelmises lqras midagi ei ilmunud. Nagu paljud teist teavad, reisisin viieks nädalaks Ghanasse ning tähtaeg kattus just minu reisiajaga – seetõttu plaanisin kirjutada enda sissekande transiitlennujaamades oodates, kuni ma, blondiin, avastasin, et mul ei ole enda konspekte ega raamatuid läheduses ja ega tahvelarvutiga ei ole just kõige mugavam kirjutada, rääkimata, et ma oleks suutnud mitmeid lehekülgi üheaegselt brausida ja lehitseada siis ... Ühesõnaga, nija (kavatsus) oli hea, aga see ettevõtmine kukkus mul läbi, aga ju see siis oli millegi jaoks vajalik. Alhamdulillah!*

Eelmine kord lõpes minu sissekanne sellega, et tõin välja tüüpiliseima *tawhiidi* jaotuse, mis on järgmine:

- **Tawhiid ar-rububiya** – Jumaliku ainsuse säilitamine -> tõendamine, et Jumal on Üks, ilma partneriteta;
- **Tawhiid al-asma was-sifat** – Jumala nimede ja omaduste ainsuse säilitamine -> tõendamine, et need on võrdlematud ning ainulaadsed;
- **Tawhiid al-uluhiya / al-ibada** – Jumala kummardamise ainsuse säilitamine -> tõendamine, et Jumal on ainus, kellel on õigus olla kummardatud.

Annan endast nüüd parima, et teile arusaadavalt ja lihtsas eesti keeles seletada, mida igaüks neist endas kujutab *inšaAllah*.

**Tawhiid ar-rububiya** – Jumaliku ainsuse säilitamine -> tõendamine, et Jumal on Üks, ilma partneriteta.

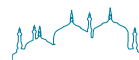
Antud kategooria keskendub sellele, et Jumal AINUÜKSI löi KÕIK. Tema löi kõik, ja kõik mis eksisteerib on Tema looming. Mitte miski ei leia aset ilma Tema loata. Ta on AINUS univerversumi Omanik ja Looja.

Usk Jumalasse on aspekt, mis on reeglina olemas, lahkkelid erinevates religioonides algavad üldiselt Jumala omaduste küsimuses. Ka Koraanis on seda uskumust niivõrd kui-võrd iseenesestmõistetavana käsitletud ning on vähe värse, mis oleks suunatud just *rububiya* tõendamisele. Läbi ajaloo ja aegade on Jumala eitamine alati olnud harukordne ja vähemuslik. Küsimus ei ole reeglina olnud selles KAS me kummardame, vaid KEDA me kummardame ja seetõttu on ka kõikide prohvetite sõnum läbi aegade olnud mitte see, et Jumal on olemas, vaid see, et ära kummarda kedagi PEALE Jumala. *Rububiya* kategooria eesmärk on tõestada, et Jumal on ainus, Kes väärrib ülistamist.

Jumala sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) on öelnud, et iga laps on sündinud loomuliku usuga Jumalasse. Usk kõrgemasse loovasse jõudu on meie loomumane, täiesti loomulik.

Kui Jumal on hea ja kõik, mis meie maailmas aset leiab, on Jumal ette määranud, siis kuidas seletada seda, **miks on meie ümber haigused, õnnetused, kurjus?** Kas see teeb siis temast halva Jumala? Ei! Selle mõistmine on paljude jaoks keeruline, sest see vajab tõelist arusaamist ja tõelist usku. Eriti mitte-moslemite jaoks on see peamine põhjus ateismist kinni hoidmiseks.

Sama on ka moslemitega, kui raskus meid tabab ja me küsime: „Miks?” – siis see tähendab seda, et meie arusaam *rububiyast* on nõrk. Kui me küsime: „Miks?”, siis vastus on: „Aga miks mitte!” – Meie elud on täis patte ning halb, mis meie ellu tuleb, on meie endi teenitud. See halb, mis meieni küünib, on see, mis meie endi käed on teinud ja põhjustanud. Ent



samal ajal on Jumal Halastav ja samal ajal andestab Ta meile nii-nii-nii palju.

Liialt tihti me unustame omaendi patud, mille eest me muutume väärilisteks kõigele halvale, mis meie ellu peaks katsumuseks saabuma.

Siinne elu on test – Jumal saadab meile head, millesse on peidetud test ning Jumal saadab meile halba, millesse on samuti peidetud test.

Araabia keeles kasutatakse sõna *rububiya* kirjeldamiseks Tema Looja omadust. See tuleneb tüvest *Rabb* (isand). Selle kategooria kohaselt, kuna Jumal on ainuke tõeline jõud mis eksisteerib, siis on ka Tema see, kes andis kõigele võime liikuda ja muutuda. Mitte miski ei juhtu, ilma et Jumal lubaks sel juhtuda. Selle aspekti rõhutamiseks kordas Jumala sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) tihtipeale fraasi: „*La hawla wa la quwwata illa billah.*“ ehk „Pole võimu ega jõudu peale Jumala oma.“

*Rububiya* mõistele leiab tõestust mitmetest Koraani värssidest. Näiteks:

**„Jumal on kõigi asjade Looja ja Ta on kõigi asjade üle Eestkostja.“** (39:62)

**„Ja Jumal lõi teid ja selle, mida teete.“** (37:96)

**„Ükski õnnetus ei taba Jumala loata ...“** (64:11)

Jumala sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) on samuti öelnud selle väite tõestuseks järgnevat:

„*Kui ka kogu inimkond koguneks kokku, et teha midagi selleks, et teid aidata, siis saaksid nad teie heaks midagi teha vaid juhul, kui Jumal on selle teie jaoks kirja pannud. Samuti, kui kogu inimkond koguneks kokku, et teile kurja teha, siis saaksid nad teile kurja teha vaid juhul, kui Jumal on selle teie jaoks kirja pannud.*“ [Tirmidhi – lk. 58, *hadiith* nr. 19]

Seega see, mida inimene võtab kui ebaõnne või kordaminekut, on tegelikult sündmused, mis on Jumala poolt ette kirjutatud ja määratud. Meie, moslemid, usume, et siinne elu on pelgalt test ja sarnaselt on kõik need sündmused osa meie testist. Katsumused ja testid peituvad nii heades asjades meie elus: **„Oo teie, kes te usute, tõesti, teie naiste ja laste seas on teile vaenlased, seega olge nende suhtes ettevaatlikud ...“** (64:14) ... kui ka kohutavates asjades: **„Ja Me kindlasti katsume teid läbi millegagi hirmust ja naljast ja vara, hingede või viljade**



**kaotusest, kuid andke head uudised edasi kannatlikele.“** (2:155)

Ent alati peaksime me meeles pidama üht isiklikult minu jaoks väga hingelähedast ja raskustes lohutavat ja aitavat värssi Pühast Koraanist: „... **Aga võib-olla vihkate midagi, kuid see on teile hea ja võib-olla armastate midagi, kuid see on teile halb. Ja Jumal teab, samas kui te ei tea.**“ (2:216).

Näiliselt halb inimeste elus võib lõpptulemusena olla hoopiski midagi positiivset ja näiliselt hea võib lõpptulemusena olla hoopiski midagi kahjulikku. Ühesõnaga *man proposes and God disposes.*

Kõik „õnn“ ja „ebaõnn“ on Jumalalt ja ainuüksi Jumalalt, mitte „tänu“ mingitele *good-luck charmidele* nagu õnnenumbritele, sodiaagimärkidele, neljaleheliste ristikehinadele, hobuseraudadele, amulettidele või kes-teab millistele muudele ebausasjadele nagu 13 ja reede või peeglite purunemine, mustad kassid jne.

Usk amulettidesse ja ennetesse on otsene *širk* (ebajumalakummardamine) – loogiline ju, see on oma usu ja lootuse paigutamine kellelegi või millelegi muule, mitte ainuüksi Jumalale, mis on meie usu alustala!

Uqbah, Jumala sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) kaaslane, on edastanud: „Kord lähenes grupp mehi Jumala sõnumitoojale, et anda talle oma truudusevanded. Jumala sõnumitooja võttis vande vastu üheksalt neilt, kuid ühe mehe puhul ta keeldus. Kui temalt küsiti, miks ta oli keeldunud tolle mehe usutunnistust vastu võtmast, ta vastas: „*Tõesti, ta kannab amuletti.*“ Mees, kes kandis amuletti, asetas oma käe mantli alla, tõmbas amuleti küljest, purustas selle ja andis oma vande. Jumala sõnumitooja ütles: „*Kes iganes kannab amuletti, on sooritanud ebajumalakummarduse.*“ [Bukhari (Arabic-Eng.), vol. 2, lk. 535, *hadiith* nr. 861]

Mis puutub aga tänapäeva islamimaailma, kus on saanud tavapäraseks Koraani amuletti-na kasutamine/kandmine, siis kandes Koraani värssi endaga kaasas või asetades Koraani enda padja, voodi või Jumal teab kuhu alla/peale, arvates, et see peletab eemale kurja ja toob lähemale headuse ja kordamineku, teostame hoopis paganlikke rituaale. Ei Jumala sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ega tema kaaslased kasutanud Koraani selisel viisil ja nagu me teame, siis iga

uuendus religioonis on *bida* (uuendus, leiutus, ketserlus, väärdõpetus).

Jumala sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) ütles: „Igaüks, kes uuendab midagi islamis, siis seda ei võeta talt vastu.“ [Bukhari (Arabic-Eng.), vol. 2, lk. 535, *hadiit* nr. 4267]

On tõsi, et *al-Falaq* ja *an-Naas* (peatükid 113 ja 114 Koraanis) ilmutati endalt kurjuse eemaldamise eesmärgil, ent Jumala sõnumitooja (صلى الله عليه وسلم) demonstree- ris ka viisi, kuidas neid peaks kasutama: „Kord, kui Ali ibn Abi Talibile oli nõidus peale pandud, käskis ta (صلى الله عليه وسلم) tal värss värssi haaval retsiteerida neid kahte peatükki ja kui ta (صلى الله عليه وسلم) haigeks jäi, retsitee-

ris ta neid endale.“ [Bukhari (Arabic-Eng.), col. 6, lk. 495, *hadiith* nr. 535]

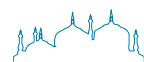
Prohvet (صلى الله عليه وسلم) ei kirjutanud neid peatükke kuhugi üles ega riputanud neid kaela, sidunud neid ümber oma käe või puusa ega juhendanud kedagi teist nii tegema.

Kannatlikkus on see, mis tugevdab meie usku *rubu-biyasse*. On kanaleid ja inimesi, mille/kelle kaudu otsitakse tihti varuväljapääse, et hoida eemale kurjus ja lähendada headust; seda tehes aga oleme rikkunud reegleid. Mitte keegi ei tohiks mitte kusagil pöörduda kellegi teise kui Jumala poole.

*Nagu näete, siis samal ajal, kui käsitleda tawhiidi ja selle alustalasid, on tähtis käsitleda ka nende vastandit ehk širki, et oleksime samaaegselt teadlikud ka sellest, mida mitte teha ja mitte uskuda. Ent inšaAllah širki teemat käsitleme sügavuti pärast kõikide tawhiidi kategooriate lahti seletamist.*

*Loodan, et kõik, mida ma teieni edastan on the truth, truth, and nothing but the truth ja kui ma peaksin tegema vigu, siis ma otsin Jumalalt selle eest andestust. InšaAllah, parim viis õppimiseks on ju ise õpetada, seega ma tänan Jumalat selle võimaluse eest ise sügavuti õppida ning vahendada oma teadmisi ka teistele.*

*Alhamdulillah rabbi al-alamiin! (Ülistus olgu Jumalal, kõikide maailmade Isandal)*



# Õpime Egiptuse dialekti

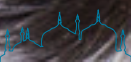


## 6. TEE KÜSIMINE

Kas võiksite mulle kaardil näidata, kus ma olen?	<i>Mumkin tauaddah li änä feen ala al-khariita</i>
Kas see on kõnni kaugusel?	<i>Änä mumkin ausalähä mashi</i>
Te olete vael teel.	<i>Intum mashieen fi al-tareea al-ghalat</i>
Minge otse.	<i>Imshi alatuul</i>
See on vasemal.	<i>Henääk ala al-shimmääl</i>
See on paremal.	<i>Henääk ala al-jimeen</i>



# Juukseed



# IQRA



## SADAQA - ANNETUSED:

[www.islam.pri.ee](http://www.islam.pri.ee) toetamine  
(tasuta materjalide saatmine, raamatute tõlkimine,  
toimetamine ning trükkimine, loengud jne):

Kätlin Hommik

Märkusega "SADAQA"

Ühispanga konto nr. 10010608670016

IBAN: EE231010010608670016

BIC: EEUHEE2X

## ÜHE VANA ON TEISE UUS ...

Võimalus saata inimestele riideid, mänguasju jne, mida ise enam ei vaja, kuid ära ka visata ei tahaks. Järgnevalt pakume välja aadressid, kuhu võiksid oma paki saata. Tegemist on erinevate organisatsioonide ja eraisikutega, kes tegelevad humanitaarabi ning vaeste igakülgse abistamise ning toetamisega ja jagavad sinu saadetise nendele, kes seda kõige enam vajavad. Kui äkki tead veel mõnda aadressi, mis sinu meelest peaks siin nimekirjas olema, siis anna meile sellest teada meiliaadressil [info@islam.pri.ee](mailto:info@islam.pri.ee).

### AFGHANISTAN:

Mohammad Qasim Popal

UNAMA Kabul, Compound B

OSRSG/FSCU, Building 7, Room 101

Peace Avenue, Zanbaq Square

Wazir Akbar Khan (beside French Em-  
bassy)

Kabul

### AFGHANISTAN

telefon: +93 700217289 / 0790005381

### MAROKO:

Najat Mrabte

Rue 8, No 10

54400 Moulay Bouazza

P.Khenifra

### MOROCCO

## KOOSTAJAD

**TOIMETAJAD:** Aisha (Kätlin Hommik-Mrabte) ja Khadeja (Airi Hunt)

**KUJUNDUS:** Khadeja

**RUBRIIGID:** Aisha, Khadeja, Amina Iirimaalt, Eileen, Amina Bahrainist, Anneli, Kauthar, Kristi, Yusuf Saeed, Karima, Zeynep, Rubaba, Aivar, Nele, Aile, Hawa

**PILDID:** erakogu, internet

**KONTAKT:** [iqra@islam.pri.ee](mailto:iqra@islam.pri.ee)

## MOŠEE JA EESTI ISLAMI KOGUDUS

Keevise tn 9

11415

Tallinn

EESTI/ESTONIA

telefon +372 55 94 76 89



*Eesti moslemite kuukiri "IQRA" on eesti moslemite tasuta elektrooniline kuukiri. Ilmub insh Allah, igal kuul uue sisuga. Kuukirja sisu koostamisel on oodatud eesti moslemite ettepanekud nii eesti kui ka vene keeles.*